Natuur- en vogelwerkgroep DE GRUTTO

Jubileumverslag

1983-2008

UITGAVE VAN

NATUUR- EN VOGELWERKGROEP

DE GRUTTO

Colofon

Redactie	Johan Drop 0546-442013
E-mail redactie	johandrop@kpnplanet.nl
Foto's	Peter Bleijenberg: pagina 47.
	Johan Drop: pagina 6,7,8,9,12,14,21b,23lb,27, 31,32,33,34,35,36,37,38,39, 40,43,44,49,54,55,60,63ro 64,66.
	Fons Geers: pagina 61rb,61m
	Marcel Grunder pagina 63rb
	Jan Willem ten Cate: pagina 18.
	Jos Kemna: pagina 45.
	Harrie Linckens: pagina 16,48,50,62.
	Wim Wijering;: pagina 5,11,15,19,20,21,21ro,22, 23,ro,24,26,58,62rb,61ro,65
Voorblad	Johan Drop

Overname van artikelen toegestaan, mits met bronvermelding en in overleg met redactie

I N D E X

Hoofdstuk:	Onderwerp:	Samenstellers:	Pagina:
I	Voorwoord	Gerard Boerrigter	3
II	Leden- en donateurs	Johan Drop	4
III	25 Jaar verenigingsgeschiedenis	Johan Drop / Wim Wijering	5
IV	25 Jaar weidevogelbescherming	Johan Drop	7
V	25 jaar geringde vogels	Harrie Linckens	10
VI	Bijzondere terugmeldingen in 25 jaar	Harrie Linckens	12
VII	25 jaar nestkasten	Peter Bleijenberg	15
VIII	Verenigingsactiviteiten 2008	Gerard Boerrigter / Johan Drop Henk Schepers / Wim Wijering	18
IX	Weidevogel resultaten totaal	Johan Drop	28
X	Weidevogelresultaten per afdeling	Johan Drop	31
XI	Nestkasten verslag	Peter Bleijenberg	40
XII	Ringresultaten	Harrie Linckens	48
XIII	RAS- project boerenzwaluw	Johan Drop	54
XIV	Monitoringonderzoek steenuil	Wim Wijering	55
XV	Inventarisatie huiszwaluw	Gerard Boerrigter	57
XVI	Bijzondere voorvallen	Johan Drop, Wim Wijering Harrie Linckens	60
XVII	Vogeltrektellingen	Wim Wijering	63
XVIII	WorldBirdwatch	Wim Wijering	65

I. VOORWOORD

2008. . . Een bijzonder jaar voor onze vereniging.

Van "Vereniging tot Bescherming van Weidevogels en Jong Wild" naar "Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto". Bijzonder mag dit jaar wel worden genoemd, helaas niet vanwege weidevogelsuccessen, maar vanwege het groots gevierde 25-jarig jubileum met tal van activiteiten.
In het jubileumverslag 1983-1993 schreef voorzitter Piet Kokke destijds: "Het was een memorabel jaar met een groots feest en pracht van een jubileumtentoonstelling.
Het was aanvankelijk de bedoeling om in 2008 het feest van het 10-jarig bestaan dunnetjes over te doen, maar de feestcommissie heeft dit keer gewerkt naar een feest met een echt zilveren randje, een 25-jarig bestaan meer dan waardig.
Zoals u verderop in dit omvangrijke jaarverslag kunt lezen was het feest groots, maar zeker hebben ook de NatuurExpo op zondag 30 maart, de gezinsnatuurfietstocht in mei en de drie natuureducatieochtenden voor basisschoolleerlingen in oktober de verwachtingen van insiders en buitenstaanders overtroffen.

De verandering van naam is even wennen maar voorlopig is onze website via beide namen te vinden: "weidevogelbescherming-weerselo.nl" en "nvwgdegrutto.nl". Eerstgenoemde naam zal zeker nog lang vertrouwd blijven klinken.
Met de nieuwe naam is duidelijk blijk gegeven dat weidevogels voor ons een speerpunt blijven, maar dat er in de afgelopen 25 jaar veel meer activiteiten ten behoeve van de natuur zijn ontplooid.
Helaas moeten we na 25 jaar weidevogelbescherming vaststellen dat we de achteruitgang van de weidevogels niet tot staan hebben kunnen brengen. Ondanks alle inspanningen van veldwerkers, het inzetten van wildredders, natuurproductiebetaling en intensieve samenwerking met agrariërs zien we nog steeds een afname van het aantal kieviten en grutto's. Een groot probleem is vooral de te kleine overlevingskans voor de kuikens. Onze inzet blijft hard nodig. Maar naast onze zorg over het behoud van de weidevogel in noordoost Twente zijn er ook tal van positieve ontwikkelingen en initiatieven te melden zoals u verder in het jaarverslag zult zien. De hoofdstukken over zwaluwen, uilen, nestkasten, jeugdactiviteiten, landschapsonderhoud enz. laten duidelijk zien dat de inzet van velen niet voor niets is.

Een verenigingsjubileum vier je echter niet alleen om terug te blikken, maar ook zeker om vooruit te zien. Het kan tevens de start zijn van een nieuwe periode; de doelstellingen worden nog eens tegen het licht gehouden en met nieuw elan probeert men verder te gaan. Ik hoop dan ook dat het elan dat bij alle festiviteiten door leden, donateurs en tal van 'helpers van buiten' getoond is een vervolg zal vinden in de gewone dagelijkse verenigingsactiviteiten. Bij deze wil ik dan ook een beroep doen op de leden, met name ook de jongeren onder hen, om in het belang van onze natuur daadwerkelijk de handen uit de mouwen te steken.
Onze vereniging kent tal van werkgroepen, die op versterking en verjonging zitten te wachten. Samen aan iets werken kweekt saamhorigheid en dat heeft elke vereniging nodig.
Natuur is niet iets wat alleen de oudere garde bezig houdt, maar moet ook iets zijn dat bij de jongeren gaat leven. Het gaat tenslotte om hun eigen toekomstige leefwereld.

Tot slot wil ik allen die hebben bijgedragen aan het tot stand komen van dit prachtige jaarverslag bedanken, met name al diegene zoals vermeld in de colofon en de index van dit verslag. Zonder een bijdrage uit alle disciplines van de vereniging zou een jaarverslag immers niet volledig zijn.

En last but not least wil ik mijn dank uitspreken aan al die instanties en vrijwilligers die op enigerlei wijze hebben bijgedragen aan een geweldig jubileumjaar.

Allen bedankt voor uw steun en samenwerking

Gerard Boerrigter (vz)

II. LEDEN EN DONATEURSBESTAND

A. Ledenbestand 2008

Het totale ledenbestand van onze vereniging daalde met 8 van 180 naar 172 leden.

Leden	Bij	Af	Totaal
2003	7	3	190
2004	2	10	182
2005	5	5	182
2006	2	6	178
2007	6	4	180
2008	3	11	172

B. Donateursbestand 2008

Onze Vereniging is blij dat veel personen en instanties het vrijwilligerswerk voor de natuur waarderen en ons hierin financieel ondersteunen. Vooral door de Natuur-Expo was er een impuls in het aantal donateurs. De stand per 31 december 2008 was 341 donateurs.

C. Jeugdleden

Na een succesvolle start in 2006, bleef de animo van de Saasveldse basisschooljeugd voor de jeugdnatuurgroep groot. De bijeenkomsten vinden een keer per maand plaats onder leiding van leden van Heemkunde Weerselo en de Vereniging tot Bescherming van Weidevogels te Weerselo. Over hun belevenissen staat verderop een artikel in dit verslag.

D. In memoriam

Op 19 januari 2008 is na een langdurig ziekbed ons aller natuurvriend en voormalig bestuurslid Joop Weusthof van ons heengegaan. Het herdenkingswoord van Joop werd in het jaarverslag 2007 opgenomen.

Helaas heeft Joop ons jubileum niet meer mogen meemaken. In de loop van 2008 werd postuum aan Joop de oorkonde voor het 25 jarig lidmaatschap aangeboden. Zijn dochter Mathilde nam uit handen van Johan Groote Punt de oorkonde in ontvangst.

Joop was voor de vereniging op velerlei gebied een duizendpoot en een steun en toeverlaat. Zo willen wij hem graag in herinnering houden en dit gevoel werd als volgt op de oorkonde weergegeven:
"Zonder zijn nimmer aflatende en stimulerende inzet zou de vereniging nooit geworden zijn tot de vereniging zoals we haar nu kennen".

III. 25 JAAR VERENIGINGSGESCHIEDENIS

Onze Vereniging is ontstaan dankzij een spontane en noodzakelijke wintervoederingaktie in de winter van 1981/1982, welke dermate eensgezind en succesvol verliep dat door dezelfde groep vrijwilligers besloten werd om eveneens aandacht te besteden aan de bescherming van de toen al in het gedrang komende weidevogels. Dit resulteerde in 1983 in de oprichting van "de Vereniging tot Bescherming van Weidevogels en Jong Wild" in de gemeente Weerselo, waarvoor zich meteen al 63 vrijwilligers aanmeldden. Momenteel prijken op onze ledenlijst 172 leden. Het aantal donateurs is ondertussen opgelopen tot 341.

Als onderzoek- en beschermgebied werd aanvankelijk gekozen voor de kerkdorpen Saasveld, Deurningen, Rossum en Weerselo. In 1984 trad het Tubbergse kerkdorp Fleringen tot onze Vereniging toe en in 1985 de Denekampse buurtschap Agelo. Op een aantal onderdelen zijn wij inmiddels ook actief in andere delen van Noordoost-Twente. In de achterliggende periode hebben wij een bijdrage geleverd aan de hedendaagse weidevogelbescherming in geheel Overijssel. Dit heeft er toe geleid dat we twee keer de 'Vrijwilligersprijs Weidevogelbescherming Overijssel' hebben mogen ontvangen.

In 1983 werd gestart met een zestal natuurthema's, namelijk: weidevogelbescherming, de bescherming van jonge dieren (o.a. door het maken en beschikbaar stellen van wildredders), wintervoedering voor noodlijdende dieren, het ringen van vogels voor wetenschappelijke doeleinden en het doen van bijzondere waarnemingen. Gaandeweg zijn de activiteiten uitgebreid met de eerste opvang van asielvogels, bekentellingen en inventarisaties van slaapplaatsen van o.a. scholekster en grutto, evenals deelname aan SOVON-projecten als BSP (o.a. roofvogels en uilen), Atlasproject Broedvogels, het Nestkaartenproject en Huiszwaluwmonitoring. Laatstgenoemde activiteit vindt overigens reeds plaats vanaf 1988. Ook werd met succes geëxperimenteerd in het maken en ophangen van kunstnesten voor de huiszwaluw. Inmiddels hangen door ons vervaardigde kunstnesten in heel Nederland. In het kader van het door de provincie ondersteunde "stimuleringsproject huiszwaluwen" werd in 1997 een samenwerkingsverband aangegaan met een zestal groene verenigingen in geheel Noordoost Twente.

Eén van de nieuwe activiteiten; huiszwaluwmonitoring.

Op de foto noteert Joop Weusthof het aantal huiszwaluwen op het voormalige erf van de gebr. Nolten in Volthe.

Een andere belangrijke activiteit binnen onze vereniging vormt nog steeds de productie, het beschikbaar stellen en de controles van nestkasten. Vergroting van nestelmogelijkheden, verhoging van betrokkenheid bij de natuur en het op de voet volgen van ontwikkelingen zijn hierbij de belangrijkste drijfveren. Er zullen maar weinig gebieden in Nederland zijn waar intussen zoveel nestkastjes hangen. Vooral een soort als de bonte vliegenvanger heeft hiervan enorm geprofiteerd.

Vanaf de ontwikkeling zijn wij nauw betrokken geweest bij het wetlandgebied "het Zoekerveld" op de grens Weerselo / Saasveld, dat beheerd wordt door Staatsbosbeheer. Dit plasdrasgebied heeft zich gaandeweg ontwikkeld tot een belangrijke foerageer- en slaapplaats voor diverse soorten weide- en watervogels. Vooral voor uit Afrika terugkerende grutto's is dit natuurgebiedje in het voorjaar van groot belang.

In overleg met genoemde landschapsbeheerder hebben wij er een vogelkijkscherm mogen plaatsen. Om het gebied "open" te houden wordt jaarlijks door een groep verenigingsleden het terrein opgeschoond. Het begrip landschapsonderhoud kon daarmee aan de activiteiten worden toegevoegd.

Ook op enkele andere plekken in ons verenigingsgebied wordt inmiddels aan landschapsonderhoud gedaan. Het betreft hier vooral het jaarlijks opschonen van heideterreinen en wilgen knotten.

Best gezellig, zo'n werkochtend in het veld.

In 1994 is het landelijke ringproject boerenzwaluw van start gegaan, waaraan onze ringers 12 jaar lang een belangrijke bijdrage hebben geleverd. Het doel van dit project was om inzicht te krijgen in de oorzaken van de gestage achteruitgang van de boerenzwaluw. Bij zogeheten kernboerderijen werd jaar in jaar uit nauwgezet het wel en wee van deze zwaluwsoort op de voet gevolgd. Ook het RAS vervolgtraject daarna droeg bij aan het inzichtelijk maken van de boerenzwaluwproblematiek.

Sedert een jaar of vijf is er een steenuilwerkgroep binnen onze Vereniging actief met het monitoren van ons kleinste uiltje, het plaatsen van nestkasten en het geven van voorlichting. De gegevens worden niet alleen regionaal, maar ook provinciaal en landelijk verwerkt. Dit alles om inzicht te krijgen in het broedverloop. We proberen met het treffen van gerichte maatregelen de geconstateerde achteruitgang van deze soort een halt toe te roepen. Ook een andere aandachtsoort, de kerkuil, mag zich binnen onze Vereniging al jarenlang verheugen in een warme belangstelling middels inventarisatie, plaatsing van kerkuilkasten en voorlichting.

Verder doen we als Vereniging al jaren mee aan het zogeheten MOP-project. Het initiatief van dit milieu-ontmoetingsprogramma voor de jeugd ligt bij de gemeenten. Deze verstrekken subsidies om het basisschoolleerlingen mogelijk te maken kennis te laten nemen en actief mee te doen aan verschillende natuur- en milieuonderdelen. Onze bijdrage bestaat onder meer uit het maken en ophangen van nestkasten samen met de jeugd, ze nauw te betrekken bij ringactiviteiten en ze kennis te laten maken met andere vormen van natuurbeleving. Al enige tijd investeren wij samen met de Heemkunde Weerselo in het enthousiasmeren van een natuurjeugdgroep.

Vanaf de oprichting hebben we ieder jaar een jaarverslag uitgebracht, waarbij wij onze leden, donateurs en geïnteresseerden op een leuke en uitgebreide wijze op de hoogte hebben gehouden van de activiteiten van het voorafgaande jaar. Vanaf februari 2004 kennen we daarnaast ook een eigen Verenigingsite. Hierop zijn veel boeiende onderwerpen met veel foto's te vinden. De site is niet meer weg te denken in onze infocultuur en is te bereiken via www.nvwgdegrutto.nl

Met veel enthousiasme wordt jaarlijks door een aantal van onze leden deelgenomen aan vogeltrektellingen, waaronder World- en EuroBirdwatch. Hierbij vinden (inter) nationale trekvogel-inventarisaties plaats met als doel een indicatie te krijgen van de ontwikkeling van trekvogelaantallen en soorten.

De afgelopen 25 jaar zijn talloze zeer gevarieerde en leerzame excursies door onze Vereniging georganiseerd naar interessante natuurgebieden in zowel Nederland als in Duitsland. Zeer populair is daarbij de jaarlijks terugkerende "Schiermonnikoogexcursie". Ook op voorlichtingsgebied worden er door enkele deskundigen van onze vereniging al jarenlang vele tientallen lezingen verzorgd voor belangstellende groepen en organisaties.

Aan optische apparatuur geen gebrek tijdens de excursies.

IV. Een terugblik op 25 jaar weidevogelbescherming

1983-1987

Op 16 maart 1983 was eindelijk de grote dag aangebroken. Na maanden van voorbereiding werd de werkgroep die zich zou gaan bezighouden met de bescherming van weidevogels en jong wild een feit. Na twee publicaties en een oproep in de krant meldden zich tijdens de oprichtingsavond maar liefst 63 vrijwilligers aan.

Als onderzoeks- en beschermgebied werd aanvankelijk gekozen voor de kerkdorpen Saasveld, Deurningen, Rossum en Weerselo. Op 24 mei hierop volgend werd een tweede bijeenkomst belegd waarbij het verloop van het beschermingswerk werd geëvalueerd. In 1986 waren de afdelingen Fleringen en Agelo inmiddels ook aangesloten waardoor de vereniging de huidige omvang kreeg. Ook waren de inventarisatieformulieren aangepast zodat er een beter beeld kon worden verkregen van de populatieontwikkeling van de weidevogels in het verenigingsgebied. Het aantal leden was inmiddels uitgegroeid tot 106. Het eerste lustrum van vijf jaar weidevogelbescherming in 1987, kreeg een extra feestelijk tintje met een groot aantal broedparen van alle grote weidevogelsoorten. Niet zozeer door toename van het aantal weidevogels maar vooral veroorzaakt door gebiedsuitbreiding en een betere inventarisatie. Van de grutto telde men een record aantal van 152 broedparen. Wat men toen nog niet wist is dat dit aantal naderhand niet meer zou worden gehaald. Maar er was terdege zorg om de toekomst van de weidevogels. De vereniging was zich er van bewust dat het een utopie zou zijn om te denken dat het beschermingswerk er toe zou leiden dat de stand zich zou uitbreiden. Alle hoop was gevestigd op een stabilisatie van de populatie. Een indicator voor het verslechterende biotoop voor de weidevogels was de watersnip. Door de landschappelijke veranderingen in het Westerikkerbroek was inmiddels het laatste bolwerk van de watersnip ongeschikt geworden voor deze kritische soort. Hoewel er in 1987 nog 11 broedparen werden geteld, was het wel duidelijk dat deze soort op het punt stond te verdwijnen uit het agrarische landschap.

Landschappelijke ingrepen in het Westerikkerbroek of zoals op de foto het Boerenbroek waren de doodsteek voor de watersnip.

1988-1992

Het aantal broedparen van de kievit fluctueerde enigszins maar bereikte in deze periode de grootste aantallen. In 1991 werden in ons werkgebied 1061 broedparen geteld. Ook het aantal maïslandbroeders bereikte in 1991 zijn hoogtepunt. Van alle kievitsnesten werd 84 % gevonden op maïsland. Ook de scholekster manifesteerde zich steeds nadrukkelijker op deze maïslanden en geleidelijk steeg dan ook het aantal broedparen naar 99 in 1991.In 1989 werd voor het eerst melding gemaakt van broedende scholeksters op een grintdak van een gebouw in Hengelo. Voor de wulp waren dit de gloriejaren. In deze periode werd de hoogste dichtheid bereikt met 57 broedparen in 1990.
Ook de tureluur piekte in deze periode met 33 broedparen in 1989. In deze periode werd de samenwerking met de landbouwers steeds beter en gaandeweg wist men het aantal verstoringen door landbouw terug te brengen. Het jaar 1992 stond echter in het teken van een grote verandering in de mestwetgeving.

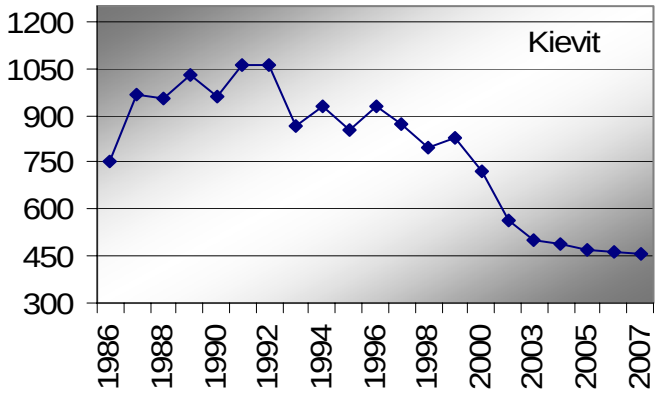

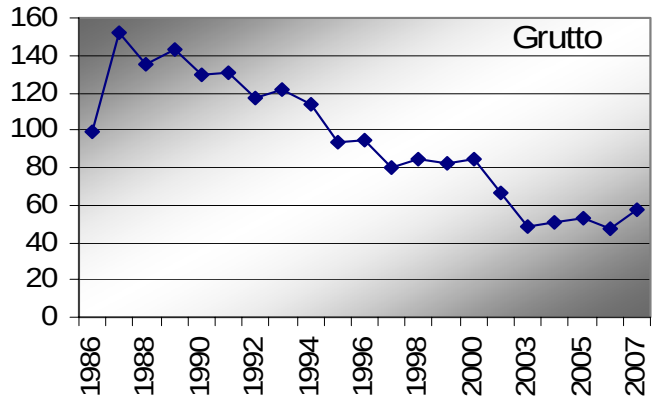

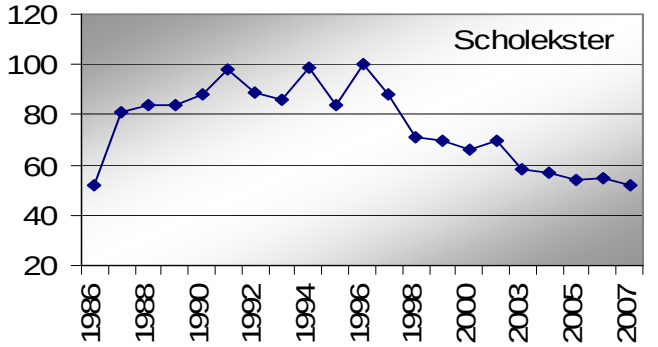

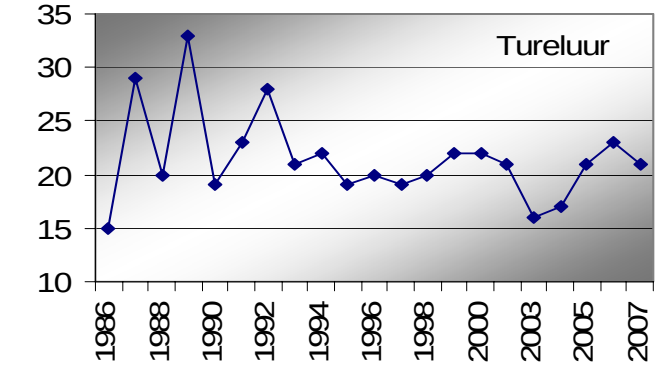

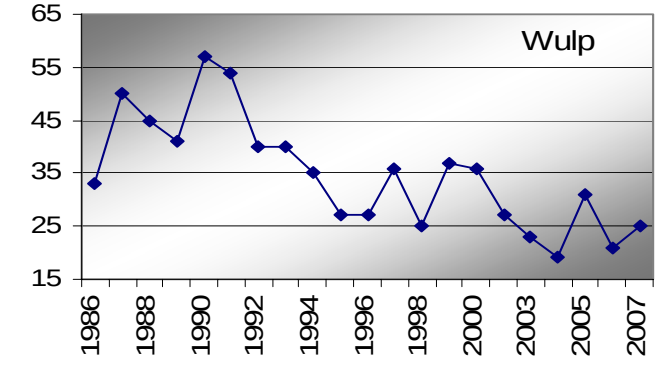

De mestinjecteur en de zodenbemester deden hun intrede en ieder was bevreesd voor de gevolgen. De directe gevolgen voor de graslandbroeders vielen achteraf mee doordat veel weilanden al geïnjecteerd waren voordat met het legsel werd begonnen. Wel werden meer kievitlegsels verstoord op de maïslanden. In de belangrijkste verstoringsoorzaak viel er een verschuiving te bespeuren van landbouwwerkzaamheden naar predatie. Het aandeel predatie zou de komende jaren behoorlijk toenemen terwijl de landbouwverstoringen verder afnamen.

1993-1997

Het eerste jaar van deze periode werd voor de kievit een jaar met slechte resultaten. Uitgerekend in het jubileumjaar 1993 werd een voorlopig dieptepunt bereikt met 864 broedparen. Voor een deel was deze achteruitgang te verklaren door werkzaamheden in het kader van een ruilverkaveling en het verloren gaan van goede weidevogelgebieden in Deurningen door de stadsuitbreiding van Hengelo. Hoewel het herstel snel opgang kwam, werden de aantallen van de vorige periode, met om en nabij de duizend broedparen, niet meer gehaald en zouden ook in latere jaren bijlange na niet meer worden bereikt. In deze periode werd in 1996 het hoogste aantal geteld van 936 broedparen. De grutto was inmiddels in een vrije val gekomen die al werd ingezet in het laatste jaar van de vorige periode. De aantallen daalden naar 80 broedparen in 1997. De scholekster breidde zich nog steeds uit en bereikte een record aantal van 100 broedparen in 1996, waarmee tevens de hoogste stand ooit werd bereikt. Het aantal broedparen van de wulp kwam in tussenjaren al behoorlijk in de verdrukking maar kon zich, zij het tijdelijk, redelijk herstellen met 36 broedparen in 1997. In een poging de achteruitgang van de weidevogels te stoppen, deed de provinciale natuurproductiebetaling voor weidevogels zijn intrede. Voor elk geslaagd legsel van grutto, wulp of tureluur werd Fl 150, - uitgekeerd. In een poging de predatie terug te dringen werden er door de vereniging, op verzoek van de W.B.E.'s, adhesieverklaringen ondertekend voor het plaatsen van een aantal kraaienvangkooien.

1998-2002

De meeste weidevogels kregen in deze periode te maken met een groot verval. Alle beschermingsmaatregelen zoals, particuliere weidevogelbescherming, natuurproductiebetaling, beheerovereenkomsten etc. hebben de aftakeling van de weidevogelstand niet kunnen stoppen, maar slechts vertraagd. Ook het aantal verstoringen vertoonde een opvallende stijging in 2002. Het aantal mislukte legsels steeg zelfs naar 43% en werd voor een groot gedeelte veroorzaakt door predatie. Het aantal broedparen van de kievit daalde in vijf jaar tijd met 30% naar 566 broedparen. Het aantal broedparen van de grutto handhaafde zich nog enkele jaren maar verloor in 2002 andermaal veel terrein.

Het aantal scholeksters bleef deze jaren ongeveer gelijk maar begon deze periode wel op een lager niveau. De wulp begon aan deze periode met minder broedparen en wist nog wel te pieken in de tussenliggende jaren maar eindigde op 27 paar. De tureluur leek zich van dit alles niets aan te trekken en handhaafde zich op het niveau van voorgaande jaren.

2003-2007

De teloorgang van de weidevogels ging in 2003 in alle hevigheid door. Alle weidevogelsoorten moesten een flinke veer laten wat betreft het aantal broedparen. De grutto, wulp en tureluur wisten zich in de overige jaren nog enigszins te herstellen. Bij de kievit en de scholekster zette de daling echter door. Een nieuw fenomeen waar de vrijwilligers mee te maken kregen, was het nieuwe mestbeleid waarin het op zandgronden verplicht werd om na de maïsoogst een vanggewas te telen. Vooral nesten van de kritische weidevogelsoorten die in dergelijke percelen gingen broeden, waren vaak erg moeilijk te vinden en daardoor niet te beschermen tijdens alle werkzaamheden. Opvallend hoog was het verstoringpercentage van de gevonden legsels, dat in 2005 een dieptepunt bereikte met 47%. Als men bedenkt dat de risicovolste periode van de hele broedcyclus pas hierna begint met de kuikenfase, verklaart dit voor een deel waarom de weidevogels het zo moeilijk hebben om zich succesvol voort te planten. Om predatie verder terug te dringen werd jaarlijks overleg gevoerd met de W.B.E.'s over het doelmatig inzetten van kraaienvangkooien. Teneinde weidevogels en hun jongen te verjagen uit de te maaien percelen werd in deze periode, daar waar mogelijk, stokken met plastic zakken geplaatst.

Silent Spring

25 Jaar vrijwilligerswerk, de vele inspanningen en de goede samenwerking met agrariërs zijn helaas niet voldoende zijn geweest om de teloorgang van de weidevogels te voorkomen. Niet alleen in ons gebied, maar in heel Nederland. Alle initiatieven en beschermingsmaatregelen ten spijt hebben we de aftakeling van de weidevogelstand niet kunnen stoppen, maar slechts vertraagd. We dreigen de slag te verliezen en de weidevogels zullen teruggedrongen worden tot in enkele weidevogelrelicten en reservaten. De kans is echter groot dat deze niet in Twente te vinden zijn, zoals aangegeven op de verschenen Gruttokaart van Nederland.

Het aantal broedparen van de kievit is in 25 jaar gedaald van 1061 naar 456 broedparen.

De oorzaken van de dramatische achteruitgang van de weidevogels zijn maar al te goed bekend, maar helaas is daar niet zo eenvoudig een oplossing voor te vinden. Predatie van eieren, jongen en zelfs volwassen weidevogels spelen daarbij een grote rol, maar we mogen niet vergeten dat de moderne landbouw met zijn schaalvergroting en de enorme technische vooruitgang het ongewild de predatoren wel gemakkelijk maakt. Waar moeten de kuikens dan nog heen, als zij het grootschalig en massaal maaien al overleefd zouden hebben en in de wijde omtrek geen dekking en geschikt leefgebied meer te vinden is. Ook de kuikens op de maïslanden kampen met vergelijkbare problemen. De kievit, waarvan iedereen in het verleden dacht dat deze soort zich wel zou handhaven, ondervindt hiervan de gevolgen en dreigt uit onze omgeving te verdwijnen. Is de overheid in de toekomst bereid voldoende budgetten beschikbaar te stellen voor beheerovereenkomsten en zijn er voldoende boeren te vinden die tegen vergoeding bereid zijn pas te maaien als de jonge weidevogels groot genoeg zijn? Een recentelijk verschenen visie van de Provincie Overijssel geeft in deze geen reden tot optimisme. De provincie wil vanaf 2010 gebiedsgericht gaan werken met 'weidevogelkringen' bestaande uit agrariërs, weidevogelbeschermers, vrijwilligers, natuurorganisaties en W.B.E.'s. Het is positief dat lokaal maatwerk gepland wordt maar het voornemen dit alleen maar toe te passen in de goede weidevogelgebieden in het westen van de provincie is voor ons onverteerbaar. We zullen als bestuur alles in het werk stellen dat er ook middelen worden vrijgemaakt voor weidevogels in ons eigen werkgebied. Een dreigende 'silent spring' in Twente is een doembeeld waar we ons tegen moeten verzetten. Wij als vrijwilligers zullen te allen tijde bereid moeten zijn om onze vrije tijd te wijden aan het beschermen van weidevogels.

V. In 25 jaar geringde vogels

Het ringen van vogels is al sinds de oprichting van onze vereniging een van haar activiteiten. Pullen van weidevogels genoten al direct prioriteit bij het ringen, maar ook roofvogels en uilen werden zoveel mogelijk geringd. Snel volgden andere soorten zoals boerenzwaluw, spreeuw, kleine karekiet en bonte vliegenvanger, die projectmatig op vaste plaatsen werden geringd. Vanaf 1987 stond ook het ringen van boomklevers en vanaf 1991 van huiszwaluwen op het programma van de ringers. Dit was alleen mogelijk door het timmeren en ophangen van een enorme hoeveelheid nestkasten door verenigingsleden en zodoende het creëren van nestgelegenheden. Voor de huiszwaluw werd in 1991 met succes geëxperimenteerd met kunstnesten waarna er jaarlijks vele kunstnesten zijn bijgemaakt en opgehangen. Voor het timmeren van de nestkasten werd zelfs een werkplaats ingericht.

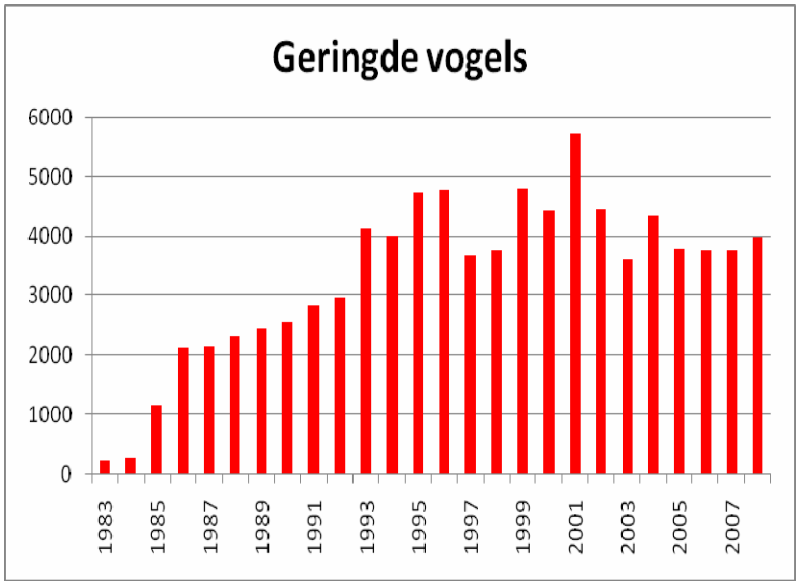

Het vereist te veel pagina's om een volledig overzicht te geven van alle vogelsoorten en aantallen die zijn geringd in de afgelopen 25 jaar in het bestaan van onze vereniging. Daarom slechts van enkele karakteristieke soorten van ons werkgebied een overzicht.

Het totale aantal geringde vogels is 87034 verdeeld over 99 verschillende soorten. Tot 1993 steeg elk jaar het aantal vogels dat werd geringd. Daarna varieert het aantal jaarlijks rond de 4000 exemplaren met als absoluut topjaar 2001, toen bij 5726 vogels een ring werd aangelegd. In dat jaar hadden diverse soorten een enorm goed broedresultaat. Spreeuwen produceerden zelfs massaal een tweede legsel met als resultaat 1521 geringde exemplaren. In 2001 was er ook een top in de veldmuizencyclus en dat resulteerde weer in grote aantallen torenvalken en kerkuilen.

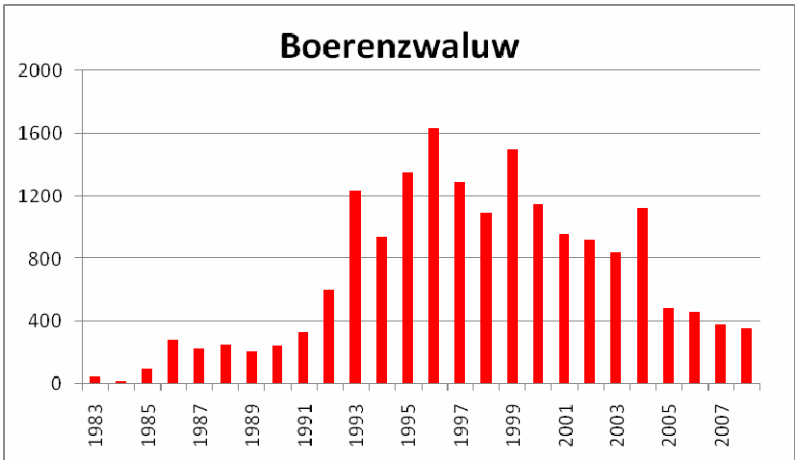

De meest geringde soort is, hoe kan het ook anders, de boerenzwaluw, waarvan 18028 exemplaren zijn geringd. Voor het Boerenzwaluw Project Nederland en het Euring Swallow Project werden in de periode van 1992 tot en met 2004 alle nestjongen geringd en adulte boerenzwaluwen gevangen en geringd op een aantal projectboerderijen. De laatste jaren wordt in het kader van het RAS-Projekt Boerenzwaluw, op een beperkt aantal vaste locaties de boerenzwaluwen geringd waardoor toch de aantalsontwikkeling en overleving gevolgd kan worden.

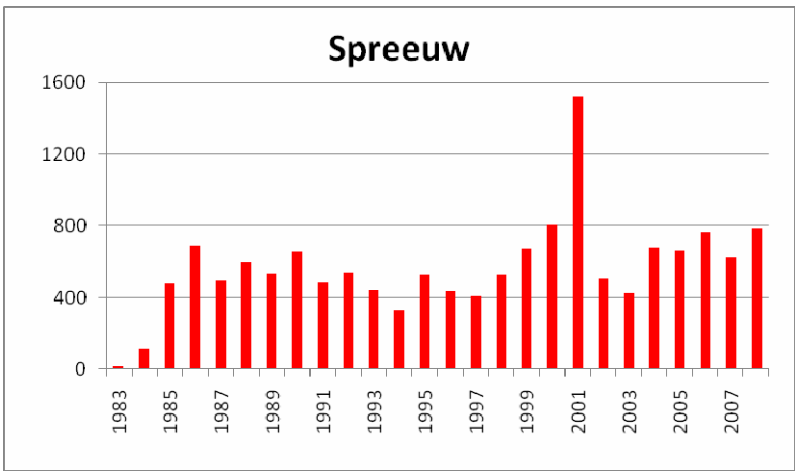

Ook nestjongen van spreeuwen zijn en worden nog steeds in grote aantallen geringd. Deze soort profiteerde optimaal van de aangeboden nestgelegenheid in de vele opgehangen nestkasten. De laatste jaren worden gemiddeld 700 pullen geringd en lijkt de populatie redelijk stabiel. Inmiddels staat de teller van het totale aantal geringde spreeuwen op 14726.

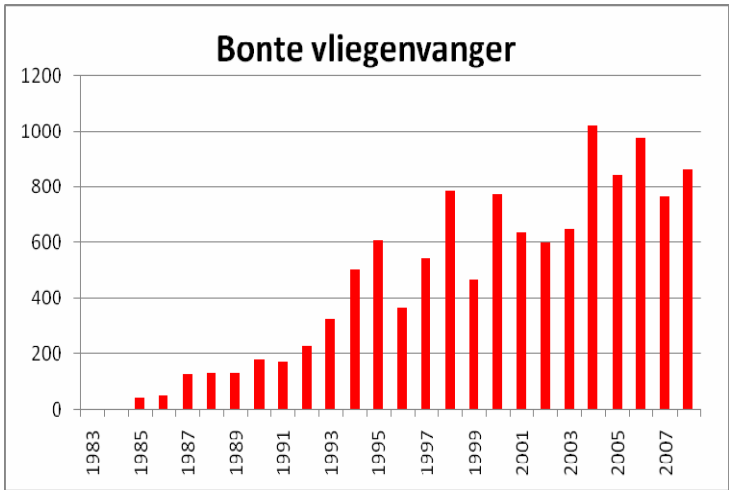

Een derde soort die extra aandacht verdient is de bonte vliegenvanger, die de koppositie van jaarlijks meest geringde soort heeft overgenomen van de boerenzwaluw. De sterke toename van deze zomergast in onze regio heeft de soort vooral te danken aan Hennie Kaptein, die grote aantallen nestkasten voor de bonte vliegenvanger heeft gemaakt, opgehangen en controleert. De positieve aantalsontwikkeling van de bonte vliegenvanger, die we voortaan beter "Hennie's vliegenvanger" kunnen noemen, lijkt de laatste jaren tot stilstand te zijn gekomen. De eerste exemplaren werden in 1985 geringd en inmiddels zijn het er 11822.

In de tabel tenslotte een overzicht van diverse categorieën vogels. Bij de categorie "weidevogels" valt op dat de pullen die in het langere gras leven en dus moeilijk zijn op te sporen, slechts weinig geringd zijn. In 1986 werden er nog 280 pullen van de kievit geringd; tegenwoordig nog slechts 10% van dat aantal. In de categorie "Verdwaalde gasten" zijn enkele exclusieve soorten opgenomen die om diverse redenen uit koers zijn geraakt en/of na een kortstondig verblijf in een vogelasiel weer zijn vrijgelaten. Zoals verwacht is de kerkuil de meest geringde uilensoort, die het vooral in de laatste jaren erg goed doet.

Weidevogels		**Uilen**	
Kievit	2670	Kerkuil	2064
Scholekster	189	Bosuil	880
Wulp	149	Steenuil	421
Grutto	111	Ransuil	110
Tureluur	41		
Verdwaalde gasten		**Roofvogels**	
		Torenvalk	1672
Roerdomp	2	Buizerd	344
Kleine mantelmeeuw	1	Sperwer	205
Kleinste jager	1	Havik	125
Roodkeelduiker	1	Boomvalk	10
		Zangers	
Boerenzwaluw	18028	Merel	1873
Spreeuw	14726	Gekraagde roodstaart	1401
Bonte vliegenvanger	11822	Vink	1285
Kleine karekiet	4646	Grauwe vliegenvanger	748
Koolmees	4247	Glanskop	727
Ringmus	3696	Roodborst	623
Boomklever	2806	Witte kwikstaart	613
Huiszwaluw	2625	Winterkoning	519
Pimpelmees	2140	Zanglijster	517

VI. Bijzondere terugmeldingen in 25 jaar

Van vele honderden vogels die in ons werkgebied zijn geringd of zijn teruggevonden zijn terugmeldingen ontvangen van het Vogeltrekstation in Heteren. Terugmeldingen spreken soms tot de verbeelding door de grote afstand waarop een vogel is teruggemeld of door de leeftijd die de vogels hebben bereikt. Algemeen geldt dat grote vogels ouder worden dan kleine vogels. Een grote vogel als een scholekster kan wel 30 jaar of ouder worden. De oudste scholekster ooit gemeld is 43 jaar en 4 maanden geworden. Onze kleinste broedvogel, de goudhaan van 5 gram, leeft veel korter. De oudste gemelde goudhaan is 5 jaar en 1 maand oud geworden. Voor de afstanden die vogels kunnen afleggen gelden heel andere regels. Standvogels, die het hele jaar in hetzelfde gebied leven, leggen slechts kleine afstanden af. Trekvogels, die jaarlijks tussen broedgebied en overwinteringsgebied heen en weer trekken, kunnen grote afstanden afleggen. De bosuil staat bekend als echte standvogel en wordt zelden verder teruggemeld als een tiental km. Een bekende trekvogel, die jaarlijks een grote afstand tussen broedgebied en overwinteringsgebied aflegt is de kleine karekiet.

Van de volgende soorten zijn verre terugmeldingen ontvangen en staan op onderstaande kaart:

1.Boerenzwaluw. Geringd op 22-06-2002 in Rossum. Op 10-01-2003 dood gevonden in Loch Lamond in Zuid Afrika op 9193 km afstand. En met deze afstand is deze boerenzwaluw de vogel die op de grootste afstand van zijn ringplek is teruggemeld.
2.Grutto. Geringd op 2-06-1990 in Rossum als pull. Op 3-12-1992 gevangen en gecontroleerd in Catio in Guinea Bissau tijdens de overwintering. De afstand bedroeg 4991 km.
3.Torenvalk. Gevangen op 12-07-1996 op de Vliegbasis en daarna geringd in Overdinkel. Op 1-03-2004 teruggemeld uit Atlasgebergte in Marokko. De afgelegde afstand was 2627km.
4.Witte kwikstaart. Als nestjong geringd in Rossum op 9-06-1986. De witte kwikstaart werd teruggemeld op 18-11-1986 uit Isla Menor bij Sevilla in Spanje op 1972 km afstand.
5.Kleine karekiet. Als nestjong geringd op 18-06-2005 bij het Almelo-Norhornkanaal en terugevangen op 25-08-2006 bij Coria del Rio in Zuid-Spanje. De afstand was 1960 km en de verstreken tijd bedroeg 433 dg.
6.Kievit. Op 27-07-1985 geringd nabij de Vliegbasis als pull en teruggemeld op 15-12-1985 in Evora in Portugal. Hier werd de kievit tijdens de overwintering geschoten op 1903 km van zijn ringplek.
7.Buizerd. Geringd op 26-01-1987 in Saasveld. Reeds op 5-05-1987 teruggemeld als draadslachtoffer in Haapalesi in Finland. De afstand is uitzonderlijk met 1695 km.

Witte kwikstaart verruilde de Nederlandse winter voor het Spaanse Isla Menor

8.Grauwe vliegenvanger. Als nestjong geringd in Saasveld op 20-06-1987. Teruggemeld op 5-5-1991 in Islas Columbretes in Spanje waar de vogel werd gevangen en gecontroleerd. De afstand 1500 km.
9.Huiszwaluw. Geringd als nestjong op 12-08-1995 in Fleringen, werd deze huiszwaluw teruggemeld op 1-10-1995 na te zijn gevangen in Puig de Randa op Mallorca. De afstand tot de ringplek in Fleringen was 1454 km.
10.Sperwer. Als nestjong geringd op 26-06-2001 in Hameenkyro in Finland. Op 22-11-2001 gevangen en gecontroleerd op de Vliegbasis Twenthe en de afstand bedroeg 1431 km.
11.Tjiftaf. Tijdens de overwintering in Deltebbe Tarragona in Spanje werd de tjiftjaf geringd op 29-11-1997. Op 9-04-1998 werd de tjiftjaf gevonden als verkeersslachtoffer bij Vliegbasis Twenthe. Afstand was 1369 km.
12.Zwarte roodstaart. Geringd als nestjong werd deze zwarte roodstaart op 3-07-1987 in Rossum. De vogel werd op 20-02-1989 dood gevonden in Postira in voormalig Joegoslavië. De verstreken tijd bedroeg 597 dg en de afstand was 1231 km.
13.Spreeuw. Een van de spreeuwen die werden geringd in Weerselo op 24-05-1986, werd op 26-01-1990 geschoten in St-Martin-De-Sescas in Frankrijk.Er waren 1343 dg verstreken en de afstand was 1005 km.
14.Houtduif. Een houtduif welke geringd was op 5-08-1987 in Fleringen werd op 5-11-1987 geschoten in Coutras in Frankrijk. De afstand van 962 km was afgelegd in 92 dg.
15.Wulp. Geringd werd deze wulp als pull op 30-05-1991 in Agelo en al 21-07-1991 geschoten in Brouage in Frankrijk. De afgelegde afstand bedroeg 926 km en er waren 52 dg verstreken.

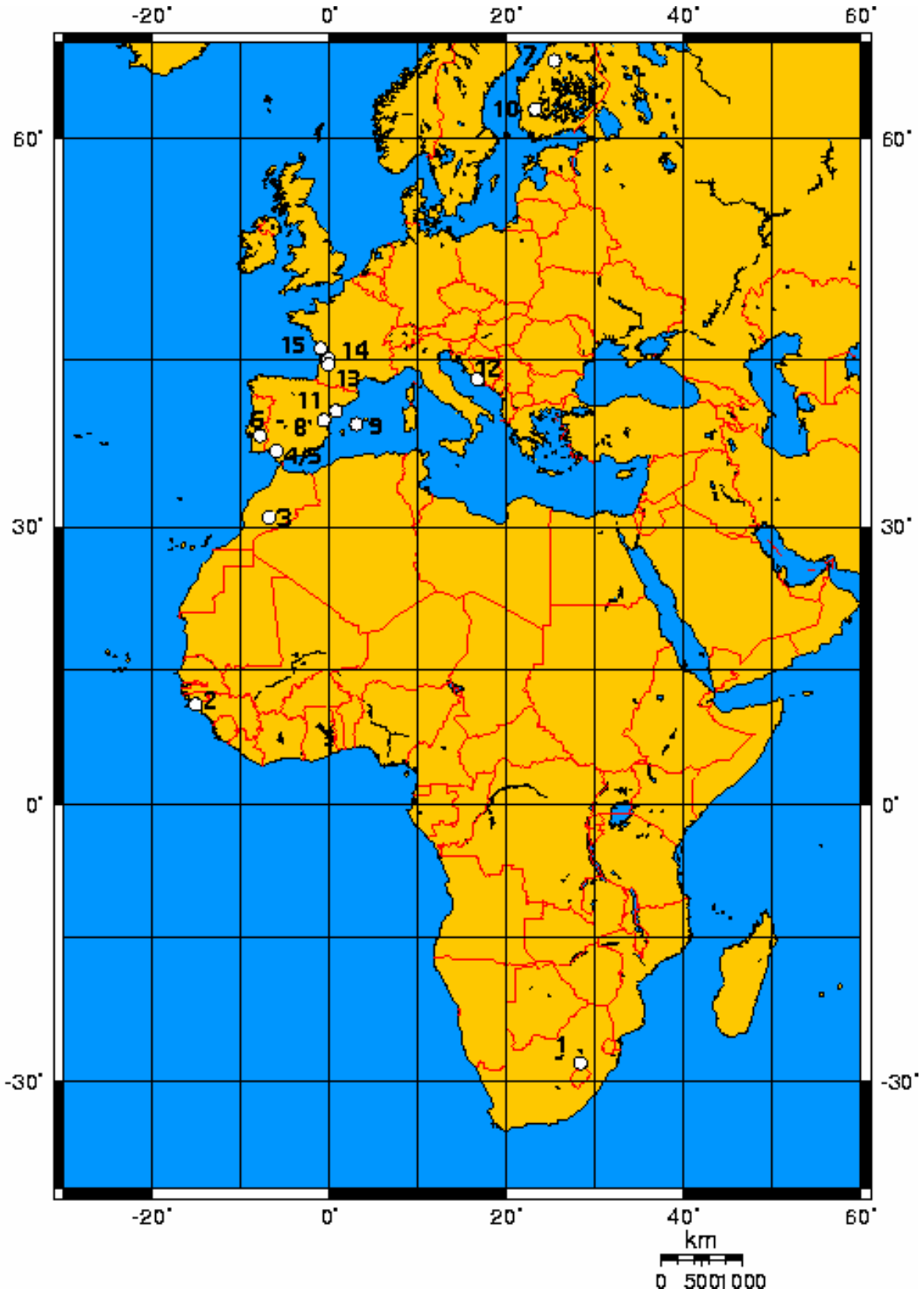
-20°
0°
20°
40°
60°
60°
30°
0°
-30°
7
10
15
14
13
12
11
6
8
9
4/5
3
2
1
km
0 500 1 000

Ook van de terugmeldingen die door de bereikte leeftijd van de vogel vermeldenswaardig zijn, hier een kort overzicht:

Buizerd. Geringd op 11-01-1983 als adult en op 24-12-2002 dood teruggemeld uit Oosterhuizen in Gelderland op 62 km afstand. De verstreken tijd bedroeg 7287 dg en deze buizerd was minstens 22 jaar oud.
Scholekster. Gevangen en geringd werd deze scholekster op 1-08-1977 in Friskney in Engeland als volwassen vogel. Daarna werd de scholekster diverse jaren afgelezen in het Hulsbeek. De laatste maal op 31-03-1996 en dat was 6817 dag na de ringdatum. De scholekster was al ouder dan 18 jaar.
Bosuil. Geringd op 29-04-1988 in Rossum als nestjong en teruggemeld als verkeersslachtoffer op 3-10-2006 in Oldenzaal. De afstand was slechts 1 km, maar de verstreken tijd is 6731 dg. Deze bosuil werd dus ouder dan 18 jaar.

Bejaarde bosuil verongelukt op 18 jarige leeftijd

Kerkuil. Geringd werd deze kerkuil op 9-06-1990 in Zevenaar en teruggemeld op 4-01-2008 in Weerselo. De kerkuil was 69 km van zijn ringplek en was 6509 dg oud geworden; dat is 16 ½ jaar.
Wulp. In de buurt van Rossum werd deze wulp als pull geringd op 27-05-1988. Met een telescoop werd de ring aflezen op 26-03-2004 bij Klausheide in Duitsland. De bereikte leeftijd was toen al 5782 dg en dat is bijna 16 jaar.
Spreeuw. Gevangen en geringd op 8-10-1997 werd de spreeuw bij Antwerpen in België. Op 22-05-2005 als verkeersslachtoffer teruggemeld uit Rossum. De bereikte leeftijd was 2783 dg en dat is ruim 7 ½ jaar.
Huiszwaluw. Op 22-06-1993 geringd als nestjong in Rossum en ook in Rossum weer gecontroleerd op 1-06-1999 was deze huiszwaluw bijna 6 jaar oud.
Boerenzwaluw. Deze boerenzwaluw werd in 1995 als nestjong geringd op een boerderij in Reutum. In 1996 werd deze zwaluw als broedend mannetje teruggevangen te Agelo. Met uitzondering van 1998 werd dit mannetje in de daarop volgende jaren steeds teruggevangen op dezelfde boerderij. Met 3301 dagen oftewel 9 jaar behoort deze zwaluw tot de oudste terugmelding van boerenzwaluwen in Nederland.

VII. 25 Jaar nestkastencontroles

In 1983, het oprichtingsjaar van onze vereniging, werden er nog geen nestkasten gecontroleerd. De eerste controles begonnen in 1984 rond de boerderij van de in 2000 overleden Johan Kleissen in Weerselo. Het betrof hier voornamelijk huisvesting voor spreeuwen. Deze kasten bestonden uit plastic jerrycans die door Johan zelf hoog in de bomen waren bevestigd. Zonder vermelding van exacte gegevens werden er dat jaar 177 jonge spreeuwen geringd.
De slechte bereikbaarheid en de gebrekkige mogelijkheid voor controle was voor een aantal van onze leden aanleiding om de jerrycans te vervangen door houten nestkasten, welke beter toegankelijk waren voor het uitvoeren van controles en ringactiviteiten. Joop Weusthof, Jan Grondman en Tonnie Horsthuis waren de eersten binnen onze vereniging die zich gingen inzetten voor het vervaardigen en het plaatsen van nestkasten. In 1985 werden op verschillende plekken, naast de houten spreeuwenkasten, ook nog eens 63 mezenkasten opgehangen. In dat verslagjaar werd voor het eerst de bezetting van deze nestkasten vermeld: van de 63 mezenkasten waren er 29 bezet. Ook werden dat jaar 224 spreeuwenkasten gecontroleerd waarin 477 jonge spreeuwen zijn geringd.

Spreeuwendag bij Johan Kleissen in Weerselo ergens in de beginjaren negentig. Op dat moment waren de plastic jerrycans al grotendeels vervangen door houten nestkasten.

In 1986 werd Joop Weusthof als nestkastcoördinator aangesteld. Tevens coördineerde hij de ringactiviteiten en de terugmeldingen. Bij de boerderij van Johan Kleissen werden 283 nestkasten gecontroleerd waarvan er 133 bezet waren. Hierbij werden maar liefs 600 jonge spreeuwen geringd. In dat jaar werden op verschillende andere plaatsen in totaal 169 nestkasten gecontroleerd, waarvan 55 % bezet bleek te zijn. In 1987 werden 570 nestkasten gecontroleerd waaronder voor het eerst ook de nestkasten rond de boerderij van Johan Stevelink. Ook bij Hennie Kaptein werd er dat jaar voor het eerst gecontroleerd; het ging hierbij om 9 nestkastjes die op 2 en 3 mei van dat jaar werden opgehangen rond zijn boerderij. De nestkasten waren bedoeld voor de bonte vliegenvanger en het bleek meteen al een groot succes; 5 van de 9 kasten werden door deze nieuwe nestkastbewoners bezet en er vlogen in totaal 27 jongen uit.

Behalve spreeuwen werden er ook veel andere vogelsoorten geringd op het erf van Johan Kleissen. Landelijke bekendheid verwierf hij met de kerkuil. Op 19 dec. 1969 werd de eerste nestkast geplaatst, die drie dagen later al werd ingenomen door de kerkuil. In 1970 vlogen de eerste 3 jongen uit. Tot heden worden hier jaarlijks kerkuilen geringd. Op de foto staand v.l.n.r.; Joop Weusthof, Johan Kleissen, Tonnie Horsthuis. Op voorgrond ringer Wim Nijhuis.

In de jaren 1988 tot en met 1994 schommelde het aantal gecontroleerde nestkasten jaarlijks tussen de 600 en 700 stuks. Tevens werd een eerste aanzet gedaan om de controles ook uit te laten voeren door diegene aan wie de nestkasten waren verstrekt. Ook toen al was mankracht voor zowel de fabricage als de controle van nestkasten een schaars goed. In 1991 was er voor het eerst een exacte melding van het aantal gecontroleerde nestkasten door Hennie Kaptein. Hij controleerde 243 nestkasten waarvan er 36 bezet waren door bonte vliegenvangers. In deze periode werden, onder de bezielende leiding van Joop Weusthof, nestkasten gefabriceerd in alle soorten en maten. Het was echter door tijdgebrek niet mogelijk alle geplaatste nestkasten ook te controleren, laat staan dat er tijd was voor het verzamelen en het bundelen van de resultaten. Behalve in de timmerwerkplaats van Jan Grondman, waar de eerste jaren honderden nestkasten werden gefabriceerd, werd er in 1993 voor het eerst melding gemaakt van enige timmeractiviteit in de schuren van Hennie Kaptein. Tevens werden in deze periode voor het eerst nestkasten gecontroleerd bij de Fam. Hottenhuis en bij Alfons Hofstede. In 1994 wordt een eerste aanzet gegeven om in het jaarverslag de verschillende locaties te vermelden en een totaal overzicht te geven van de resultaten. Om dit in goede banen te leiden is men op zoek naar een coördinator voor het jaarlijks verzamelen en verwerken van alle gegevens.

1984 25 JAAR NESTKASTENCONTROLE 2008

TOP 10 AANTAL UITGEVLOGEN JONGEN

Koolmees	**35.000 jongen**
Pimpelmees	**32.000 jongen**
Spreeuw	**15.000 jongen**
Bonte vliegenvanger	**13.000 jongen**
Ringmus	**12.000 jongen**
Boomklever	**2.000 jongen**
Kerkuil	**1.800 jongen**
Gekraagde roodstaart	**1.400 jongen**
Torenvalk	**1.100 jongen**
Bosuil	**800 jongen**

In 1995 maakten we een flinke sprong voorwaarts in het aantal gecontroleerde nestkasten. In totaal werden 1120 nestkasten gecontroleerd. Tevens werden alle locaties met een overzicht vermeld in het jaarverslag. Hennie Kaptein ontpopt zich nu als de grootste fabrikant van nestkasten. Ook het areaal van door hem gecontroleerde nestkasten had zich intussen flink uitgebreid naar 500.

In 1996 was er in de persoon van Willy Ebbing was er eindelijk iemand bereid gevonden om de nestkastgegevens te verwerken en te coördineren. Met ondersteuning van Joop Weusthof en Harrie Linckens is het Willy Ebbing, als kersverse coördinator gelukt, een respectabel verslag van de 1203 gecontroleerde nestkasten te maken. Helaas moest Willy in 1997 het coördinatorschap noodgedwongen vanwege ziekte uit handen geven. Jan Hoek werd bereid gevonden de coördinatie op zich te nemen. Middels een computerprogramma heeft Jan de gegevens verwerkt van de 1235 gecontroleerde nestkasten in 1997.

In 1998 steeg het aantal gecontroleerde nestkasten naar 1515 waarvan er maar liefst 900 werden gecontroleerd door Hennie Kaptein. Ook zijn productie van nestkasten was inmiddels flink gestegen. Jaarlijks werden enkele honderden exemplaren in alle uitvoeringen en maten door Hennie in elkaar gespijkerd.

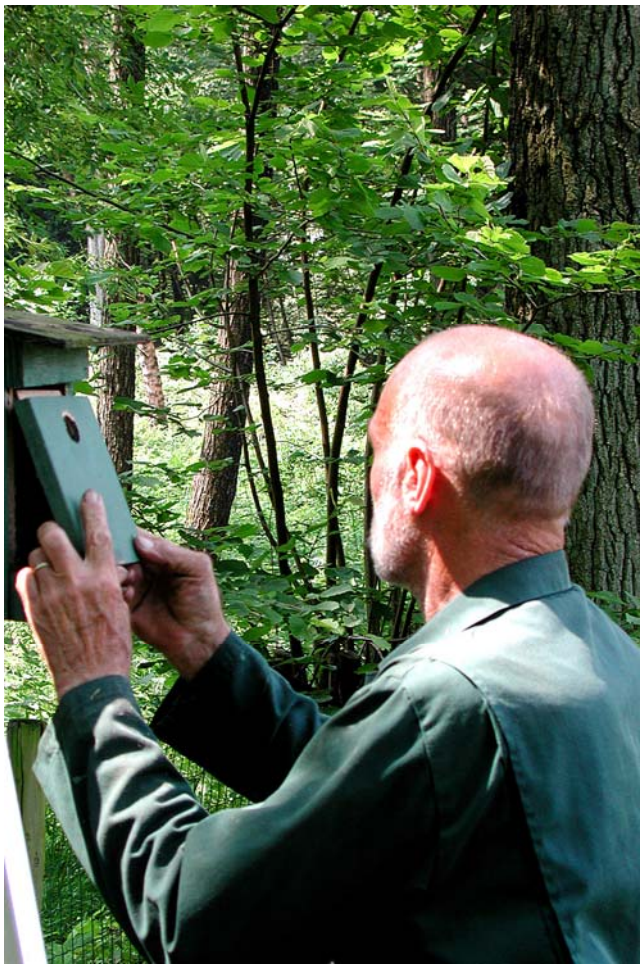

Hennie Kaptein ontpopte zich al mega kastenbouwer.

In 1999 wordt het controlegebied uitgebreid met enkele locaties in Deurningen, waar in dat jaar 160 nestkasten werden gecontroleerd. In het jaar 2000 loopt het aantal gecontroleerde nestkasten op tot 1694. Hiermee zijn we zo ongeveer op de grens gekomen van wat er op dit moment qua tijd en mankracht mogelijk is.

Locaties van nestkasten.	
Agelo	230
Deurningen	115
De Lutte	150
Gammelke	100
Lemselo	100
Saasveld	100
Vothe	750
Weerselo	100

Intussen was Peter Bleijenberg bereid gevonden om alle nestkastgegevens te coördineren en jaarlijks tot een verslag te verwerken. Hiermee is de laatste 7 jaren een vast patroon ontstaan in de werkwijze en het verwerken van de nestkastgegevens. Het aantal gecontroleerde nestkasten ligt gemiddeld tussen de 1600 tot 1700 nestkasten. Het aantal locaties waar deze nestkasten werden gecontroleerd bleef nagenoeg hetzelfde. De locaties liggen goed verdeeld over ons werkgebied zodat een goed inzicht wordt verkregen hoe het broedseizoen in onze regio per jaar verloopt.

Anno 2008 is er nog steeds veel vraag naar nestkasten en worden er jaarlijks honderden bijgemaakt. Deels zijn deze kasten bestemd voor vervanging van kasten die de tand des tijds niet hebben doorstaan en deels gaan ze naar natuurliefhebbers die lid of donateur van onze vogelwerkgroep zijn geworden, en graag nestkasten rond hun huis of boerderij willen hebben. Nieuwe nestkasten die door de nestkastcontroleurs worden opgehangen zijn de laatste jaren veelal bestemd voor uilen. Met name voor de steenuil zijn we gericht bezig, dit met ondersteuning van Landschap Overijssel. Ook voor kerkuil, bosuil en torenvalk hebben we de laatste jaren veel nestkasten geplaatst en gezien de overzichten van de laatste jaren in het jaarverslag niet zonder resultaat. De komende tijd willen we ons ook gaan richten op de spreeuwen. Deze vogel is de laatste jaren sterk onder druk komen te staan en met wat ondersteuning van nestkasten op geschikte plaatsen kunnen we deze vogel een heel eind op weg helpen.

Eigenlijk is wat betreft de gang van zaken rond nestkasten binnen onze vereniging de afgelopen 25 jaar niet zoveel veranderd; natuurlijk zijn er pioniers die door leeftijd of anderszins niet meer actief zijn. Anderen hebben hun werk overgenomen, maar de lijnen die door Joop Weusthof en kompanen 25 jaar geleden zijn uitgezet worden nog steeds gevolgd. Bij bedrijven en particulieren afvalhout opscharrelen, hiervan nestkasten maken, schilderen, ophangen en zo mogelijk de broedresultaten noteren, is de beproefde werkwijze. Belangstellenden voor deze nestkasten, om ze rond hun boerderij of woning op te hangen, kunnen voor een luttel bedrag donateur worden; nestkasten worden in principe niet verkocht.

Wat ook niet veranderd is in de afgelopen 25 jaar, is het gebrek aan mankracht. We zullen in de toekomst meer moeten doen om mensen binnen onze vereniging en in de regio te motiveren om hieraan mee te werken. Het zou zonde zijn dat al het werk dat in de afgelopen 25 is verricht, over een aantal jaren door gebrek aan vrijwilligers zou verdwijnen.

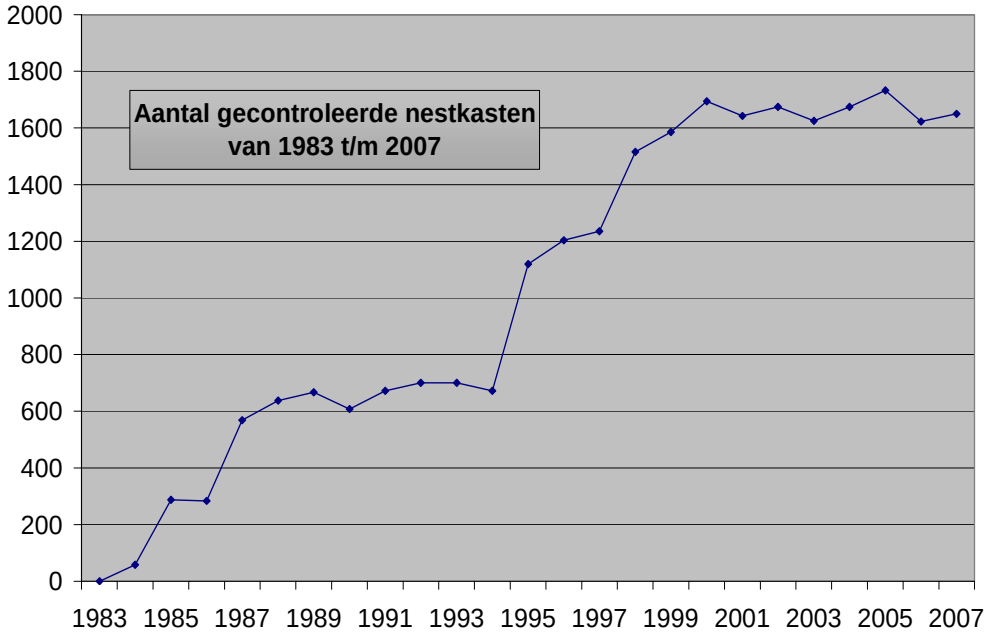

VIII. VERENIGINGSACTIVITEITEN 2008

A. BESTUUR

De bestuursleden komen jaarlijks, naast de bijeenkomsten (zie B), circa 10 keer bijeen. Alleen tijdens het zomerreces wordt er niet vergaderd.

Bij aanvang 2008 werd het bestuur gevormd door:

1 Gerard Boerrigter	Voorzitter / coördinator Agelo / coördinator huiszwaluwenproject / coördinator boedelmarkt
2. Jan Hoek	Secretaris
3. Henk Schepers	Penningmeester / coördinator Weerselo
4. Johan Drop	Algemeen bestuurslid / Coördinator Fleringen / coördinator landschapsonderhoud / redactie jaarverslag / organisatie jaaractiviteiten
5. Leonard Rouhof	Algemeen bestuurslid / coördinator weidevogelactiviteiten / leden- en donateursbestand

Het coördinatorschap van de afdeling Deurningen werd vele jaren gedaan door Gerard Ophuis. Gerard heeft te kennen gegeven om vanwege gezondheidsredenen als coördinator voor Deurningen te willen stoppen. Vanaf deze plaats willen we Gerard bedanken voor zijn inzet en de vele jaren waarin hij de weidevogelactiviteiten van Deurnigen heeft gecoördineerd.

Het bestuur heeft met ingang van 2008 Harrie Koopman, veldwerker uit Deurningen, bereid gevonden om het coördinatorschap over te nemen. Wij wensen hem hierbij veel succes.

Na 5 jaar heeft Ans het webmasterschap overgedragen.

Zoals velen van u ongetwijfeld weten, heeft onze vereniging al een aantal jaren een zeer druk bezochte website. Daarop staat veel verenigingsnieuws en zijn veel interessante artikelen met prachtige foto's te vinden over de natuur in onze omgeving. Bovendien staan er vele waarnemingen uit ons verenigingsgebied vermeld Vanaf de start is de site op meer dan voortreffelijke wijze beheerd door onze webmaster Ans ten Cate uit Hengelo. Na een gedane oproep in onze geledingen, eind 2003, tot het opzetten van een website, werd indertijd enthousiast door Ans gereageerd. Zij toonde zich bereid om zich op dit vlak verdienstelijk te maken voor onze vereniging.

Nadat ze enkele maanden voortvarend te werk was gegaan met het "bouwen" van de site, niet bepaald de minste klus, werd medio februari 2004 onze website www.weidevogelbescherming.nl ten doop gehouden. Kennelijk geïnspireerd door de vele positieve reacties heeft ze sindsdien ook de "job" van webmaster op zich genomen. Vijf jaar lang heeft ze zich onvermoeibaar ingezet in de spaarzame vrije uurtjes, maar het werd voor haar onmogelijk dit nog langer te combineren met haar drukke werkzaamheden.
In het najaar van 2008 heeft ze dan ook te kennen gegeven het stokje over te willen dragen. Als bestuur betreuren we uiteraard haar besluit maar hebben ook volledig begrip voor haar beslissing. Vanaf deze plek willen we haar alvast hartelijk bedanken voor haar tomeloze inzet.

Inmiddels hebben we Rob Hoftijzer uit Oldenzaal bereid gevonden deze klus te willen voortzetten. Hoewel nog onervaren in het webmasterschap is hij met veel enthousiasme deze uitdaging aangegaan. Wij wensen hem hierbij veel succes en uiteraard ook veel plezier. Wim Wijering verricht hierbij ondersteuning en de inhoudelijke werkzaamheden ten dienste van de website.

Alles wat te maken heeft met nestkasten binnen onze vereniging wordt gecoördineerd door Peter Bleijenberg. De fabricage van nestkasten is in handen van Hennie Kaptein. De kunstnesten voor de huiszwaluwen worden gemaakt door Johan Drop. Het archief met ringgegevens en terugmeldingen wordt beheerd door Jan-Willem ten Cate. Het ringen van vogels wordt gedaan door Harrie Linckens, Johan Drop en Ben Nijeboer. Wim Wijering is actief als medeorganisator van het jaarprogramma en coördinator van het steenuilenproject.

B: ACTIVITEITEN JUBILEUMJAAR

Feestavond leden en donateurs

Na vele maanden van intensieve voorbereidingen, zijn de activiteiten in het jubileumjaar van onze vereniging in het weekend van 29/30 maart van start gegaan met op zaterdag in zaal van Olffen, te Weerselo een feestavond voor de eigen leden en donateurs. Maar liefst 150 leden en donateurs gaven gehoor aan de uitnodiging en konden na afloop terugzien op een gezellige en zeer geslaagde avond.

Vanaf 19.30 uur werd ieder ontvangen met koffie, thee en krentenwegge. Na een kort welkomstwoord door onze voorzitter werd de avond om 20.00 uur geopend door de feestcommissie bestaande uit; Paul Keizer, Jan Pross, Jos Schabbink en Johan Groote Punt. Daarvoor hadden zij een openingslied ingestudeerd met de toepasselijke titel; "Het feest kan beginnen want wij zijn binnen". De goudkeeltjes van de vereniging zetten hiermee de juiste toon voor de rest van de avond.

Aansluitend werden een 26-tal leden in het zonnetje gezet, vanwege hun 25 jarig lidmaatschap. Deze mannen van het eerste uur kregen als dank voor "25 jaar inzet voor de natuur" een oorkonde aangeboden en een grote bos bloemen.
Ook werd de winnaar bekend gemaakt van de prijsvraag voor een nieuwe verenigingsnaam. Onze nieuwe naam 'Natuur-en Vogelwerkgroep De Grutto' bleek als eerste te zijn ingebracht door Marcel Grunder. Hiervoor ontving hij een originele nestkast van het model 'Kaptein' maar wel met inhoud.
Het zanglustige viertal nam vervolgens de regie weer over en kreeg van meet af aan de handen op elkaar met aansprekende vogelliedjes.

Eén van de 26 jubilarissen H. Wolters met bloemen en oorkonde.

De jubilarissen waren: R.B. Blokhuis, A.T. Eijssink, J.J. Groote Punt, J.H. Hoek, A.G. Horsthuis, J.H. Horsthuis, B.H. Hottenhuis, H.J. Kotte, H.H. Kuipers, T. Lansink, H.G. Linckens, J. Nijmeijer, B.A. Oosterik, B.E. Pross, H.J. Oude Egberink, H.B. Horsthuis, J.H. Pross, A.H. Spijker, J. Stege, B.H. Veldhuis, G.A. Vreeswijk, C.J. Vreeswijk, J.F. Weiden, H.G. Weiden, H. Wolters, W.A. Wijering.

Wim Wijering bracht aansluitend "met een lach en een traan 25 jaar verenigingsgeschiedenis" voor het voetlicht, waarbij heel wat herinneringen boven kwamen.
De rest van de avond werd door het talentvolle organiserende comité, op een zeer creatieve wijze ingevuld met schetsjes en eigen liedjes waarbij Johan Groote Punt zich ontpopte als een ware conferencier, die beslist niet onderdeed voor menige Tv-grootheid.

Na afloop van deze bijzonder vrolijke en gezellige avond werd aan alle gasten een surprise uitgereikt, in de vorm van een jubileum verjaardagkalender. De kalender werd gemaakt in eigen beheer en met eigen materiaal. In deze kalender staan behalve foto's ook anekdotes en feiten uit 25 jaar vereniging. Onze eigen cameraman Alfons Leus tenslotte droeg er zorg voor dat we over enige tijd nog heel veel zullen kunnen nagenieten van een prachtige en oergezellige feestavond.

Natuur-Expo

Op zondag 30 maart volgde een omvangrijke NatuurExpo in Gemeenschapcentrum 't Trefpunt te Weerselo. Vanaf donderdagavond werd er door de jubileumcommissie met de fantastische hulp van leden en donateurs hard gewerkt om aan de beide gymzalen en alle vergaderruimtes - totaal 2000 m² - om te toveren tot sfeervolle informatie- en expositieruimtes. Het had talloze uren aan voorbereiding gekost, het draaiboek was klaar, maar fysiek moest alles in twee dagen worden opgebouwd. De grote gymzaal werd in zijn geheel omgebouwd tot één grote informatieruimte. Onmisbaar bij de aankleding was de ervaring en de hulp van muziekvereniging Sint Remigius uit Weerselo. De kleine gymzaal werd omgebouwd tot een foto- en schilderijenexpositieruimte, waar naast onze eigen natuurfotografen ook enkele gerenommeerde namen hun werken exposeerden. De twee kleine vergaderruimtes op de eerste verdieping werden ingeruimd als lezingzaal voor een 9-tal gastsprekers. De grote vergaderruimte van 't Trefpunt werd ingeruimd als expositieruimte, waar een groot deel van onze kernactiviteiten voor het voetlicht werd gebracht.
Er moesten nog de nodige hobbels worden genomen maar uiteindelijk liep alles zoals gepland en was het karwei in de late namiddag geklaard en konden we ons opmaken voor de feestavond en de officiële opening van de Natuur-Expo op zondag.

Bij de officiële opening waren tal van genodigden en belangstellenden.

Op zondagmorgen 10.30 uur kon onze voorzitter Gerard Boerrigter tal van genodigden en een grote schare belangstellenden verwelkomen rond de ooievaarspaal die voor 't Trefpunt stond opgesteld. De ooievaar die parmantig vanuit het nest de drukte gadesloeg had echter geen luier met baby in zijn snavel, maar een opgerold vaantje met de nieuwe verenigingsnaam. Door deze vaan te laten uitrollen, onthulde Hans Peeters van Vogelbescherming Nederland onze nieuwe naam: "Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto". Deze naam dekt het brede scala aan activiteiten, waarbij het woord grutto duidelijk aangeeft, dat weidevogelbescherming binnen onze vereniging een kernactiviteit blijft. Voor onze jeugdleden had Hans Peeters een bijzonder leuke verrassing in petto met het aanbieden van 2 verrekijkers. In zijn openingswoord haalde Gerard Boerrigter nog eens kort de doelstelling van onze jubilerende vereniging aan: "Naast het daadwerkelijk actief zijn in en voor de natuur, willen we de kennis en de belangstelling voor de ons omringende natuur vergroten, bij oud, maar ook bij jong. Willen we in de toekomst een gezonde en prettige leefomgeving behouden, dan dienen we daarvoor samen voldoende draagvlak te creëren en zeker ook de jeugd van de waarde daarvan te doordringen". De heer P. den Oudsten, burgemeester van de gemeente Enschede, sprak namens het Prins Bernhard Cultuurfonds Overijssel ons als jubilerende vereniging en de aanwezigen toe en wees op de doelstelling van het fonds dat culturele activiteiten zoals de Natuur-Expo ondersteunt. Hij overhandigde ons aansluitend een cheque van 3000 euro. Vervolgens was het hijsen van onze nieuwe verenigingsvlag voor de muziekvereniging Sint Remigius het sein om volgens goed Weerselo's gebruik een serenade te brengen.

Meteen na de openingsceremonie stroomden al honderden bezoekers de zalen binnen, waarbij ze hartelijk werden begroet door onze gastvrouwen. Als eerste passeerden de bezoekers de expositieruimte met stands over onze eigen activiteiten. Als organiserende vereniging hadden we hier bijzonder veel aandacht aan besteed. De grootste vergaderruimte van 't Trefpunt was hiervoor omgetoverd in een fraai uitgedoste informatiezaal, waar een groot deel van onze kernactiviteiten als, weidevogelbescherming, aandacht voor kerk- en steenuil, nestkast- en ringactiviteiten en voorlichting over het behoud van huis- en boerenzwaluw d.m.v. fotopanelen, een groot assortiment aan nestkasten en veel foto's voor het voetlicht werd gebracht.

Eén van de verenigingstands was een weidevogelpanorama.

Dit alles tegen een decor van enkele fraaie panorama's. De bezoekersstroom leek bijna oneindig en men stond zo af en toe zelfs in de rij. Dat ons vrijwilligerswerk ten behoeve van de natuur kennelijk sterk gewaardeerd wordt, bleek wel uit het feit dat zich tijdens de Natuur-Expo maar liefst 44 nieuwe donateurs hebben aangemeld. Onze infostand had het er die dag maar druk mee.

In de kleine gymzaal was een fraaie expositieruimte ingericht, waar naast onze eigen natuurfotografen Laurents ten Voorde, Johan Drop en Wim Wijering ook gerenommeerde mensen als Jan Wessels, Han Bouwmeester en Miranda van den Bosch hun werken exposeerden. Ook hier waren de gasten geboeid door de geëxposeerde foto's en de tentoongestelde schilderijen.

In de kleine vergaderruimtes op de eerste verdieping van het gemeenschapcentrum vonden doorlopend boeiende korte beeldpresentaties plaats over actuele natuuronderwerpen, door een 9-tal bekende en deskundige sprekers. Voor de gastsprekers kon de dag niet meer stuk vanwege de ruim 650 geïnteresseerde toehoorders bij hun presentaties. Op enig moment was er zelfs een wachttijd en stonden de bezoekers in de rij.

De grote gymzaal was in zijn geheel omgebouwd tot één grote informatieruimte. Om een zo goed mogelijk beeld te kunnen geven van de natuur in onze eigen streek en ver daarbuiten, waren een 40-tal stands ingericht door regionaal en landelijk bekende natuurorganisaties en bevriende 'groene' verenigingen met hun eigen deskundigheid.

Ook onze eigen jeugdnatuur-groep had een fraaie stand opgebouwd. Voor de kinderen was er sowieso veel te doen, variërend van uilenballen pluizen, het kijken door een microscoop, het aaien van jonge geitjes en het schminken van gezichtjes tot fraaie dierontwerpen. Maar ook de overige standhouders hadden hun uiterste best gedaan om op creatieve wijze een groot scala aan natuurthema's te presenteren.

Het Natuur-Expo publiek was duidelijk verrast over de aankleding, de inrichting van de stands, de geëxposeerde foto's, de fraaie schilderijen, de tal van opgezette dieren en de veelheid aan informatie. Hierbij droeg Tuincentrum "de Haar" bij aan het speciale voorjaarsgevoel wat we met zijn allen hebben willen bereiken door in alle expositieruimtes bloeiende planten en struiken te plaatsen. Menigeen verzuchtte naderhand: "Waren we er maar eerder naartoe gegaan, want we hebben lang alles niet kunnen zien en ondervinden". Met maar liefst circa 4000 bezoekers kunnen we terugzien op een zeer geslaagde Natuur-Expo.
We zijn er ons terdege van bewust dat we zeer veel dank verschuldigd zijn aan al die instanties, verenigingen, leden, donateurs, personeel van 't Trefpunt en vrijwilligers die ons hierbij spontaan, zowel financieel als fysiek, de helpende hand hebben geboden. We zouden pagina's nodig hebben om ze allemaal te moeten benoemen. Daarom kortweg: 'Allen bedankt !!!'

Natuurfietstocht.
Na de succesvolle NatuurExpo in maart stond op zondag 18 mei een natuurfietstocht door het Twentse boerenland op het programma. Ondanks matige weersvoorspellingen, bleek het toch nog prima fietsweer te worden met volop zon. Vanaf de twee startpunten, 't Trefpunt te Weerselo en de CoCer te Rossum, begonnen ruim 300 fietsers, variërend in leeftijd van 2 tot 80 jaar, aan de natuurfietstocht van ongeveer 30 kilometer. De tocht leidde hen over rustige fietspaden en wegen door de prachtige omgeving van Weerselo, Rossum en Volthe en dat in een periode van het jaar, dat de natuur op z'n mooist is.

Ook het kanaal Almelo-Nordhorn werd aangedaan tijdens de fietstocht.

Onderweg waren er, over de route verdeeld, een 8-tal halteplaatsen opgenomen met aandacht voor diverse uiteenlopende natuurthema's. Zo werd er op een halteplaats ingegaan op de geheimzinnige wereld van de uilen of werd een zwaluwboerderij bezocht, waar de huis- en boerenzwaluwen af en aan vlogen. Op weer een andere stopplaats kon men van alles te weten komen over 'onze' weidevogels en kon men o.a. door een telescoop jonge kieviten bekijken. In natuurgebied Rossumermeden werd door een boswachter van Staatsbosbeheer uitleg gegeven over het herstel van het natuurlijk watersysteem en de ontwikkeling van nieuwe natuur in dit gebied. Bij biologische boerderij Het Groene Spoor kon men, onder het genot van een kopje eigen bereide pastinaaksoep, aanschouwen dat landbouw en natuur prima samen kunnen gaan. Andere stops waren er met onderwerpen als waterleven, vlinders en nestkasten met hun bewoners. Bij deze laatste stop konden kinderen een kijkje nemen in enkele bewoonde kasten met daarin eieren of jonge vogels.

Om de fietstocht een extra feestelijk tintje te geven was er gezorgd voor een hapje en een drankje onderweg. Gezien het enthousiasme van de deelnemers en de belangstelling voor de verschillende natuuronderwerpen, kan worden teruggekeken op een bijzonder geslaagd evenement. Een ieder was overtuigd van de prachtige natuur in Noordoost Twente en dat deze tot in lengte van jaren behouden moet blijven.

Jeugdnatuurdagen

Omdat wij als Vereniging met nadruk ook de jeugd willen betrekken bij ons werk, hebben wij in oktober een drietal 'educatieve ochtenden in de natuur' georganiseerd ten behoeve van onze jeugd. Groep 7 en 8 van de basisscholen uit ons werkgebied verruilden het klaslokaal één ochtend voor een echt natuurgebied. In samenwerking en onder leiding van boswachters van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten en met hulp van eigen leden hebben ruim 300 leerlingen een ochtend heerlijk in de natuur "rondgestruind" in het prachtige natuurgebied van Staatsbosbeheer "de Lemseler maten" vlak bij Weerselo.

Met de schoolleiding werd nauw samengewerkt om alles in goede banen te kunnen leiden. Het enthousiasme van de deelnemende scholen was hartverwarmend en de natuurorganisaties boden spontaan hun kennis en kunde aan. Op alle drie ochtenden werden de kinderen in groepjes verdeeld, die herkenbaar waren aan het dragen van gekleurde petjes. Leerkrachten, klassenouders en leden van onze vereniging begeleidden de kinderen. Om voorbereid te zijn op tegenvallende weersomstandigheden was er op het terrein een grote groene legertent opgezet en er was zelfs een "Dixie' geplaatst in geval van 'hoge nood'.

Op alle drie ochtenden, waarbij de weergoden ons goed gezind waren, stond voor de kinderen een viertal activiteiten op het programma. Eén daarvan was het opschonen van het heideveld in het natuurgebied. Met veel enthousiasme hebben de leerlingen zich met dit karwei - het zagen en opruimen van overtollige dennetjes en berkenboompjes - beziggehouden. Het ontlokte een deelnemer de opmerking: "Mogen we vanmiddag weer terugkomen ?!!

Onder het harde werken mochten de groepjes om beurten even uitrusten bij enkele houtskoolvuurtjes, waarop elke leerling een stokbroodje mocht bakken

Naast het opschonen van het heideveld hebben de deelnemers, onder deskundige leiding van boswachter Albert Hakkers van Staatsbosbeheer, Albert Grote Beverborg en Marian Oude Tijdhof van Natuurmonumenten, nog een drietal educatieve en aantrekkelijke natuurontdekkingstochten door de omgeving gemaakt. In één van deze tochten werd aandacht besteed aan het zoeken naar diersporen en er werd geoefend in het opvangen van vogelgeluiden. Hierbij werd een kring gevormd om aansluitend een poosje stil te zijn in de natuur, wat voor velen echter niet meeviel. In een volgende tocht werden de kinderen geconfronteerd met de boeiende wereld van de paddestoelen. Hen werd uit de doeken gedaan dat paddenstoelen de opruimers zijn in de natuur, dat er zowel eetbare als giftige paddenstoelen bestaan en waarom je er maar beter van af kunt blijven. In de derde tocht werd aandacht besteed aan de plantenwereld en uitgelegd dat planten cruciaal zijn voor het leven op aarde, onder meer omdat ze zuurstof aanmaken en een belangrijke functie vervullen in de voedselketen.
Tijdens de pauzes hebben de leerlingen kunnen genieten van heerlijke krentenbolletjes, chocolademelk of ranja. Ook het broodje knakworst na afloop van deze ochtend vond gretig aftrek. Bovendien kregen alle leerlingen na afloop als presentje een loeppotje van onze jubilerende vereniging.

Met dit unieke project sloot onze Natuur- en Vogelwerkgroep een reeks activiteiten in het jubileumjaar, waaronder een fraaie NatuurExpo op 30 maart in Weerselo, een gezellige feestavond en een gezinsnatuurfietstocht door de omgeving van Weerselo en Rossum eerder dit jaar, in stijl af. De enthousiaste reacties van zowel deelnemers, vrijwilligers als professionals zijn voor ons bestuur aanleiding om te bekijken in hoeverre meer van der dergelijke projecten in de toekomst kunnen worden gerealiseerd. Dit zal uiteraard gebeuren in nauwe samenwerking met bovengenoemde landschapsbeheerders, die het onderwerp natuureducatie, net als wij, eveneens hoog in het vaandel hebben staan. Tot slot willen we ieder bedanken die heeft bijgedragen aan deze geslaagde 'natuurlessen': dat zijn allereerst de kinderen met hun enthousiasme, de leerkrachten en begeleiders van de scholen, de boswachters Albert Hakkers (Staatsbosbeheer), Albert Grote Beverborg en Marianne Oude Tijdhof (Natuurmonumenten) en de vele vrijwilligers van onze vereniging, en niet te vergeten Alphons Leus die dit evenement op film heeft vastgelegd.

Wij hadden het jubileum nooit op zo'n grootse wijze kunnen vieren zonder de financiële steun van de hiernaast vermelde sponsoren.

C. JEUGDNATUURGROEP SAASVELD IN 2008

De Jeugdnatuurgroep beleefde in 2008 haar 3e jaargang. Een dertigtal kinderen van groep 5 tot en met 8 van de basisschool te Saasveld vormen het ledenbestand. Enkele brugklassers hebben eind 2007 de groep verlaten. Maandelijks is er voor de kinderen een leuke activiteit gepland, dikwijls in de eigen omgeving, maar ook uitstapjes naar verder weg gelegen natuurgebieden worden ondernomen.
Leden van Heemkunde Weerselo en de 'Weidevogelvereniging Weerselo' (in 2008 omgedoopt tot Natuur- en Vogelwerkgroep de Grutto) hebben de leiding over deze Saasveldse jeugdnatuurgroep.

Een greep uit de activiteiten in 2008:
Op de avond van 5 februari werd op Hof Espelo bij Enschede deelgenomen aan een uilentocht. Zo'n tocht is altijd iets bijzonders, uilen blijven, ook voor kinderen boeiend.
Op vrijdag 21 maart bleven we dichter bij huis. Voor een ochtendje weidevogels kijken moesten we vroeg uit de veren. Het vertrek was per fiets om 07.30 uur. Gewapend met verrekijkers volgde een fietstocht door 't Brook in de omgeving van Saasveld. Hoewel het nog wat vroeg in het weidevogelseizoen was, kregen we toch de grutto's en kieviten wel te zien.

Op 30 maart waren alle kinderen uitgenodigd voor een bezoekje aan de grote natuurexpositie in het Trefpunt te Weerselo. Dit bij gelegenheid van het 25 jarig bestaan van de Vereniging tot Bescherming van Weidevogels en Jong Wild. Op deze tentoonstelling was de jeugdnatuurgroep met een prachtige stand ook aanwezig. Voor de jeugd was er veel te zien en te doen.

Op zondag 18 mei konden de kinderen deelnemen aan de grote natuurgezinsfietstocht van de jubilerende vereniging. Ze konden de tocht, met onderweg infostands over de omringende natuur, fietsen met eigen ouders of samen met de begeleidsters van de jeugdnatuurgroep.
In juni werd een bezoek gebracht aan het kanaal Almelo-Nordhorn en de Hunenborg. Hier kregen ze o.a. te zien hoe leden van de Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto kleine karekieten ringden. Het bijzondere daarbij is dat in een karekietennest nogal eens een koekoeksei- of jong wordt aangetroffen en het zien van een groot koekoeksjong, dat de andere eieren of jongen over de rand gewerkt heeft, maakt altijd weer indruk.

Na de grote vakantie werd in september de draad weer opgepakt met een paddestoelentocht in een natuurgebied bij de Judithhoeve tegenover de Losserhof. De heer en mevrouw van der Woude van I.V.N. Losser zorgden voor een gezellige en leerzame tocht met leuke opdrachtjes.
Heel bijzonder was de activiteit in oktober. Op maandag 20 oktober, in de herfstvakantie, was er een dagexcursie naar het Vechtdal bij Ommen. Boswachter Nico Arkers van Staatsbosbeheer nam de jeugdgroep mee op een tocht langs een nagemaakte en een echte dassenburcht in het uitgestrekte natuurgebied. Bij prachtig herfstweer een voor kinderen en begeleiders een leuk uitstapje.
Het jaar 2008 werd afgesloten met een echte werkmiddag. In Fleringen werd er geploeterd op een heideveld. Tal van opschietende dennetjes werden uit dit heideveldje verwijderd. De aan de rand van de heide opgeschoten berkenboompjes werden door een stel sterke jongens tegen de grond gewerkt. Er werd gezaagd alsof hun leven er vanaf hing. De middag werd afgesloten rond een knapperend kampvuurtje, waarin lekkere 'spekjes' werden opgewarmd.

De dennetjes zaten soms nog behoorlijk vast.

Bij al deze activiteiten kan de leiding gelukkig, zo nodig, een beroep doen op leden van de twee 'dragende' verenigingen en op een aantal enthousiaste Saasveldse 'natuurouders' die bereid zijn om bij vervoersproblemen bij te springen.
Saasveldse ouders bedankt.!

C. BIJEENKOMSTEN

- Op 23 januari vond er een overleg plaats tussen enkele bestuursleden van onze vereniging en vertegenwoordigers van alle in ons werkgebied opererende WBE's. Hierbij ging het vooral om het effectief inzetten van kraaienvangkooien op plekken waar jaarlijks sprake is van buitensporige predatie door vooral zwarte kraai.

- Op dinsdag 13 februari werd door Erwin Booij van Landschap Overijssel een bijeenkomst georganiseerd voor de coördinatoren van alle weidevogelgroepen in Noordoost Twente. Deze bijeenkomst werd gehouden in "Hotel Restaurant Jachtlust" te Hertme. Onze vereniging werd hierbij vertegenwoordigd door J. Drop. Als controleurs natuurproductiebetaling waren hierbij ook L. Rouhof en B. Veldhuis aanwezig. Onderwerpen als de resultaten 2007, toekomstige weidevogelbescherming in Overijssel, groenbemesting, kuikenoverleving en het Koploperproject kwamen hierbij aan de orde.

- Donderdag 6 maart organiseerde Landschapsbeheer Overijssel haar jaarlijkse weidevogelavond te Heino. Met circa 150 belangstellenden was het een goed bezochte bijeenkomst. Gerrit Gerritsen van Provincie Overijssel maakte ondermeer melding van gelden die ten goede zullen komen aan kwaliteitsverbetering van het enige weidevogelreservaat in onze omgeving, "de Ottershagen" ten noordoosten van Denekamp.

- Op dinsdag 8 mei vond onze gebruikelijke jaarvergadering plaats. Na de korte bestuursmededelingen door de interim-voorzitter over lopende zaken, lichtte de secretaris Jan Hoek de notulen van de jaarvergadering van mei 2007 toe. Het financiële verslag werd door onze penningmeester Henk Schepers doorgenomen. Ingevolge het rooster van aftreden was Johan Drop aftredend. Hij stelde zich weer herkiesbaar voor een volgende periode. Er waren geen tegen kandidaten voorgedragen en de leden gingen met algemene stemmen akkoord met zijn herbenoeming. Na het officiële gedeelte van de jaarvergadering werd door onze voormalige voorzitter Piet Kokke uit Enschede een dialezing verzorgd over het Nationale park "de Müritz".

- Op dinsdag 18 november vond de najaarsbijeenkomst plaats. Als gastspreker was uitgenodigd de poolecoloog, natuurgids en natuurfotograaf Arjen Drost uit Groningen. Zijn digitale powerpointpresentatie "Tegenpolen over het Noord- en Zuidpoolgebied" gaf een fascinerend en boeiend beeld van de poolgebieden. In de pauze werd weer een leuke verloting gehouden voor een zeventigtal aanwezigen.

D. EXCURSIES

- Voor de eerste excursie op zondag 13 april 2008 moesten we extra vroeg uit de veren. Er stond namelijk een ochtendexcursie naar de Sallandse Heuvelrug op het programma. We hadden Arend Spijker, opzichter van het Nationale Park, bereid gevonden ons in de vroege ochtenduren rond te leiden door dit unieke gebied. Het doel van deze excursie was uiteraard de balts van de korhoenders. Onder prachtige weersomstandigheden begonnen we met 16 deelnemers aan een rondwandeling door het 3500 ha grote Nationale park. Hoewel we al heel wat kilometers door het park hadden afgelegd zonder een glimp van de korhoenders te hebben gezien lukte het uiteindelijk toch om korhoenders in de kijker te krijgen. In eerste instantie een aantal hennen maar later konden we ook volop genieten van de spectaculaire balts van de bolderende hanen.

- Enkele weken later dan te doen gebruikelijk, vond deze keer op 25 mei onze jaarlijkse excursie naar het Haaksbergerveen plaats. Wellicht veroorzaakt door de regenvoorspelling voor die dag namen aan deze excursie slechts 5 personen deel. Hoewel het bewolkt weer was, bleef het gelukkig droog. Een baltsende watersnip bij het begin van de tocht gaf de aanzet voor een behoorlijk lange maar interessante tippel waarbij we voortdurend geëscorteerd werden door het gekwaak van talloze groene kikkers. In totaal werden 60 vogelsoorten op het vogellijstje bijgeschreven zoals; spotvogel, roodborsttapuit, zomertortel, goudvink, drie spechtensoorten (groene, kleine en grote bonte specht), kleine plevier maar ook watervogels als dodaars, kuifeend, slobeend en wintertaling. Behalve op vogels werd er ook gelet op vlinders, libellen en natuurlijk op adders. Het slotakkoord tenslotte was een prachtige soort, namelijk de Roodpootvalk, die zich heel even in onze nabijheid waagde.

- Op zaterdag 7 juni trokken we de grens over voor een dagtrip naar de omgeving van het Diepholzermoor, nabij Osnabrück. We reisden af met slechts 6 deelnemers. Aan het weer lag het deze keer zeker niet, want we vertrokken met een bijna wolkenloze hemel en een temperatuur, die gaandeweg de dag opliep tot 28 ° C. Onze eerste stop was het zogeheten Borringhausermoor, deel uitmakend van een internationaal belangrijk vernattinggebied. Bij het uitstappen werden we ogenblikkelijk begroet door een meer dan ijverige bosrietzanger. Maar ook de overige vogelrijkdom was niet gering. Wat te denken van soorten als kramsvogel, koekoek, bruine kiekendief, ooievaar, krakeend, dodaars, wulp, wielewaal, grasmus, geel- en rietgors, groene specht, als ook putter. Aangekomen bij een pas gemaaid hooilandje viel ons oog op een tweetal Noordse gele kwikken. Bij een ander weggetje in het Borringhausermoor liet zich fraai het mannetje van een grauwe klauwier bewonderen. Maar ook andere plekken zoals het Ochsenmoor, Dümmersee, het Naturschutzstation aan de Haszlingerstrasze en bij Haszlingen en het Diepholzermoor leverden zeer fraaie soorten op als winter- en zomertaling, nijlganzen, waterral, slobeenden maar ook paapje, wulpen, kieviten, grutto's en een zwarte ruiter.

De uitzichttoren in het Ochsenmoor is van degelijke Duitse kwaliteit

- Op zaterdag 23 augustus stond de excursie naar het Lauwersmeergebied gepland. Hieraan namen 11 personen deel. Maar liefst 88 interessante soorten trokken die dag aan de optische apparatuur voorbij. Op de eerste halteplaats, het Jaap Deensgat, konden al snel de vier "zwaluw"soorten worden aangekruist, waartoe ook gier- en oeverzwaluw. Ook de vaste stek voor de slechtvalk bleek te zijn bezet. Niet veel later werden de eerste casarca's en grote zilverreigers ontdekt, evenals 9 reuzensterns. Vanuit de kijkhut werden verder soorten gespot als kieviten, kemphanen, goudplevieren en tureluurs, maar ook watersnip, bonte- en kleine strandloper, bosruiter, groenpootruiter en oeverloper waren aanwezig. Verder werd er slechts één enkele grutto ontdekt. Brandganzen en lepelaars waren in kleine aantallen aanwezig. Elders in het

Lauwersmeergebied spoorden we nog soorten op als kleine karekiet, baardmannetje, kleine Canadagans, brilduiker en zomertaling. In de haven zaten nog zwarte roodstaart, tapuit en een wijfje middelste zaagbek. Aansluitend werd een bezoek gebracht aan de dijk bij Paessens / Moddergat, waar vandaan we een fraai uitzicht hadden op de hoogwatervluchtplaatsen. Leuke soorten daar waren onder meer: zwarte ruiter, zilver- en goudplevier, bosruiter, bontbekplevier, kleine strandloper en gele kwikstaart.

- De eerste van de twee trektellingen bij de Sterrenwacht in Lattrop vond plaats op zondag 21 september. Het verslag van deze trektelling is elders in dit verslag verwoord.

- Van vrijdag 3 tot en met zondag 5 oktober werd voor de 18e keer een weekendexcursie naar Schiermonnikoog georganiseerd. Tijdens dit weekend werd ook deelgenomen aan het grote telspektakel WorldBirdwatch. Dit onderdeel komt elders in dit verslag uitgebreid aan bod.

- Op zondag 19 oktober vond de tweede vogeltrektelling bij de Sterrenwacht in Lattrop plaats. Ook het verslag van deze trektelling is elders in dit verslag vermeld.

E. OVERIGE ACTIVITEITEN

- Op zaterdag 2 februari werd er gewerkt aan het kijkscherm op het Zoekerveld. Regen en wind hadden hun sporen achter gelaten op de zijschermen die dan ook dreigden om te vallen. Staatsbosbeheer zorgde voor nieuwe planken en het karwei werd geklaard door Leonard Rouhof, Henk Schepers, Gerard Boerrigter en Johan Drop.

- Op maandag 18 februari werd door een tiental verenigingsleden eendrachtig samen gewerkt om de 600 jaarverslagen in te binden die inmiddels door onze huisdrukker Reerink Copy Service gekopieerd en gesorteerd waren aangeleverd.

De reparatie van het kijkscherm werd grondig aangepakt.

- Op vrijdag 8 augustus 2008 waren we door de Biotoopcommissie van de WBE Rossum uitgenodigd voor de jaarlijkse excursiemiddag langs de 'groene aderen' in het werkgebied van deze WBE. De deelnemers werden zeer gastvrij onthaald bij de fam. Kokhuis aan de Haarstraat in Rossum. De genoemde 'groene aderen' bestaan uit lange, enkele meters brede akkerrand stroken, welke van landbouwers zijn gepacht op verschillende plekken in het werkgebied van de WBE. Deze zogenaamde patrijzenstroken worden vervolgens ingezaaid met een wildzaad mengsel met als doel het biotoop van de patrijs te verbeteren. Na een inleiding en presentatie van de huidige resultaten werden een aantal patrijzen stroken bezichtigd. Bij de presentatie werden de uitkomstgegevens van inventarisaties, broedresultaten en populatie ontwikkeling bekend gemaakt. Hieruit was op te maken dat dit project dat nu enkele jaren loopt een duidelijke positieve invloed heeft gehad op de patrijzen stand.

- Op zondag 31 augustus waren we met een stand vertegenwoordigd op de Melbuulndagen in Borne. De standhouders waren de inmiddels op dit punt zeer bedreven Agnes en Alwie Meiders. Op deze dag bijgestaan door Henk Schepers en Gerard Boerrigter en Leonard Rouhof. Het bezoekende publiek werd door hen vakkundig van informatie voorzien over het wel en wee van onze weidevogels en andere activiteiten van de vereniging.

IX. WEIDEVOGELRESULTATEN TOTAAL:

Inleiding:

Daling van het aantal broedparen kievit en grutto heeft zich ook dit jaar weer doorgezet en blijft onverminderd zorgelijk. Vooral de daling van het aantal kieviten baart grote zorgen. De kievit werd in het verleden beschouwd als een algemene weidevogel maar dreigt deze status in ons werkgebied te verliezen. Ook zijn er bij alle soorten te veel verstoringen waarbij de kievit het afgelopen jaar een negatief record vestigde. Het aantal vliegvlugge jongen is bij alle soorten duidelijk te laag. Lang niet alles is te voorkomen maar we zullen nog meer moeten inzetten op het voorkomen van verstoringen en de overleving van de kuikens.

Uitkomstgegevens Legsels:

In 2008 werden door de veldwerkers totaal 609 legsels van weidevogels gevonden. Hiervan zijn er slechts 334 uitgekomen. Opvallend hoog is het verstoringpercentage bij de kievit. Meer dan de helft van de kievitslegsels gingen verloren. Hoewel minder als in 2007 gingen er bij de wulp ook dit jaar toch nog veel legsels verloren. Bij de grutto en de tureluur ging het afgelopen jaar iets beter en kwamen er meer legsels uit. Het uitkomstpercentage bleef steken 51%. Dit is een veel te laag percentage. Voor de vroege kuikens waren de weersomstandigheden niet gunstig. In april was het lange tijd droog en koud met veel nachtvorst.

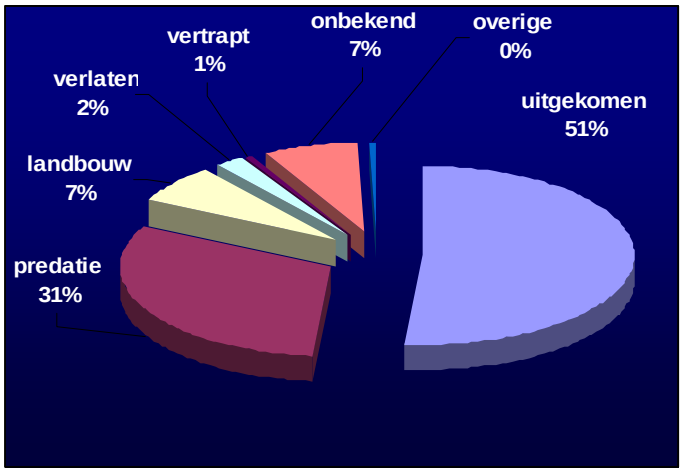

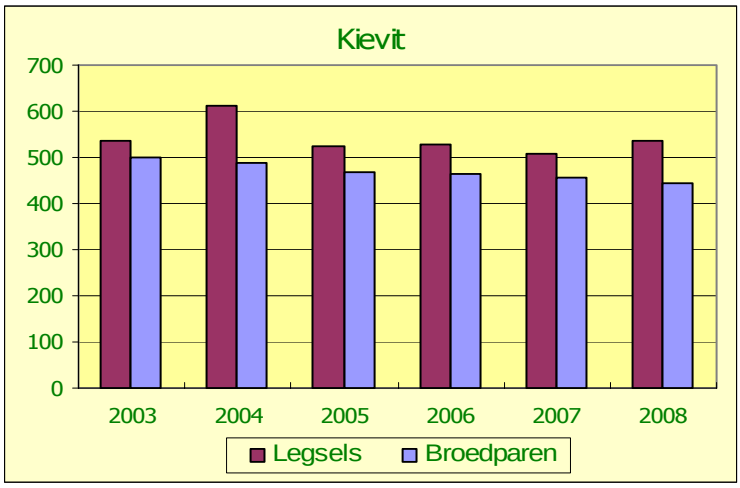

De kievit:

Het aantal broedparen is in de eerste jaren van dit millennium flink gedaald. Hoewel de afname nog steeds doorzet is de daling, zoals weergegeven in de grafiek, de laatste jaren wat afgevlakt. Maar ook de kaasschaaf methode mist niet zijn uitwerking. Het aantal broedparen daalde in 2008 met 13 paartjes van 456 naar 443. Daarentegen nam het aantal gevonden legsels toe van 508 naar 537. Hiervan werden er 407 gevonden op het bouwland. Al op 13 maart werd in Fleringen het eerste legsel gevonden met twee eieren. Het laatste legsel werd in Rossum gevonden 3 juni.

Van 508 legsels werd de vinddatum genoteerd waarvan hieronder een schema van de data.

8-13 maart	14-19 maart	20-25 maart	26-31 maart	1-6 april	7-12 april	13-18 april	19-24 april
1	31	30	62	90	74	29	34

25-30 april	1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei	19-24 mei	25-31 mei	1-5 juni	6-11 juni
28	14	28	24	30	28	5	

Het verloop van deze legsels was echter dramatisch. Ruim de helft (53%) van de legsels werden verstoord veelal veroorzaakt door predatie. Bij controles werden veel lege nesten aangetroffen zonder sporen aan te treffen van de eierdief(en). Van de 935 eieren die wel uitkwamen kregen de vroege kuikens te maken met droog schraal weer en veel nachtvorsten. Hierdoor waren de voedselcondities voor de eerste jongen slecht. Ook door de bewerkingen op het maïsland begin mei, kwamen veel jongen om. In sommige gebieden werden gelukkig wel jongen vliegvlug maar in verhouding tot het aantal broedparen te weinig.

De grutto:

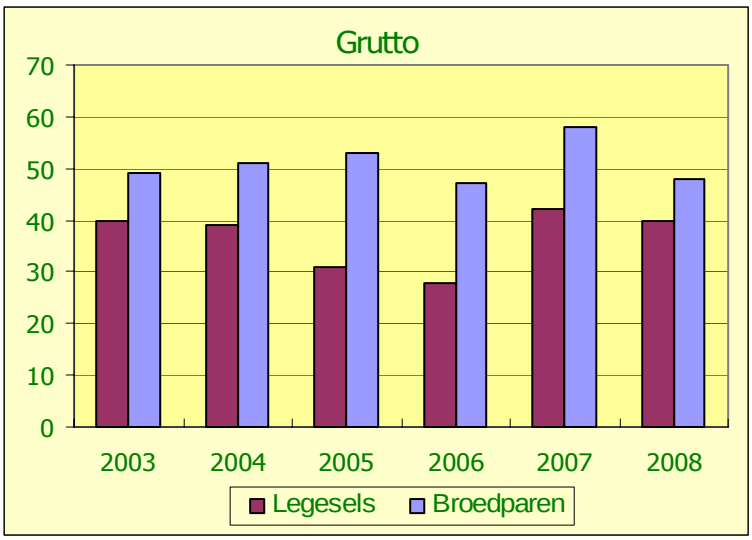

Het aantal broedparen van de grutto lijkt wat te jojoën na de sterke terugval in 2003. Het afgelopen jaar was bijna een dal-jaar en het is niet te hopen dat we nog verder terugvallen. Na een kleine stijging in 2007 daalde het aantal broedparen het afgelopen jaar van 58 naar 48. De eerste grutto's werden gezien op 27 februari in Agelo door J. Stevelink. Het eerste legsel werd net een aprillegsel en werd op 2 april gevonden in Rossum. Het laatste legsel werd op 23 mei gevonden in Fleringen. Het aantal van 40 gevonden legsels was 2 minder dan in 2007.

Onderstaand schema geeft een beeld van de broedcyclus, onderverdeeld in periodes van 6 dagen.

1-6 april	7-12 april	13-18 april	19-24 april	25-30 april	1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei	19-24 mei
2	3	9	4	5	1	5	3	2

In de tweede helft van april werden de meeste gruttolegsels gevonden. Hierop aansluitend werden begin mei de eerste graslanden gemaaid. Veel grasland werd gemaaid in of net na het pinksterweekend van 10 tot 12 mei. Voor de jonge grutto's was dit een gevaarlijke periode. Om verliezen te voorkomen werd op sommige te maaien percelen stokken met plasticzakken geplaatst om de oudervogels met hun jongen úit het lange gras te verjagen. Van de 40 legsels gingen 13 legsels verloren. Hiervan 10 door predatie en 2 door landbouw. Verder was er 1 verstoord legsel door onbekende oorzaak. Het verstoringpercentage was met 33% een stuk minder als in het voorgaande jaar. Van de 27 geslaagde legsels kwamen 100 eieren uit.

De scholekster:

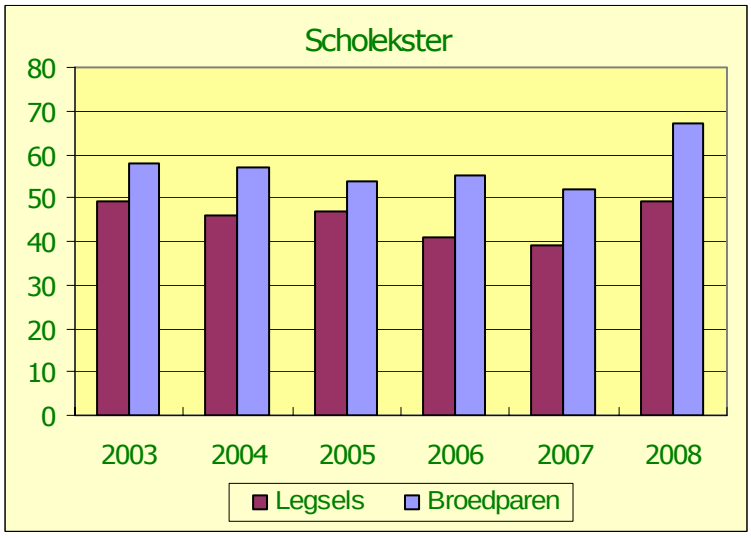

In het jaar van de scholekster 2008 werden eindelijk weer meer broedparen geteld. Het aantal broedparen steeg behoorlijk van 52 naar 67. Het eerste legsel met drie eieren werd op 5 april gevonden in Rossum. Er werden 49 legsels gevonden; 10 meer als vorig jaar. Wel waren er meer mislukte legsels. Met 16 verstoringen kwam het uitkomstpercentage uit op 68%. Voor de scholekster een slechte score. In 10 gevallen was predatie de oorzaak van het verloren gaan van de legsels. Gelukkig kwamen er uit verschillende deelgebieden meldingen van jonge scholeksters. Het laatste legsel tenslotte werd gevonden in Weerselo op 5 juni.

Onderstaand schema geeft een beeld van de broedcyclus, onderverdeeld in periodes van 6 dagen.

1-6 April	7-12 april	13-18 april	19-24 april	25-30 april	1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei	19-24 mei	25-31 mei	1-5 juni
1	1	6	3	9	5	9	2	7	3	7

De wulp:

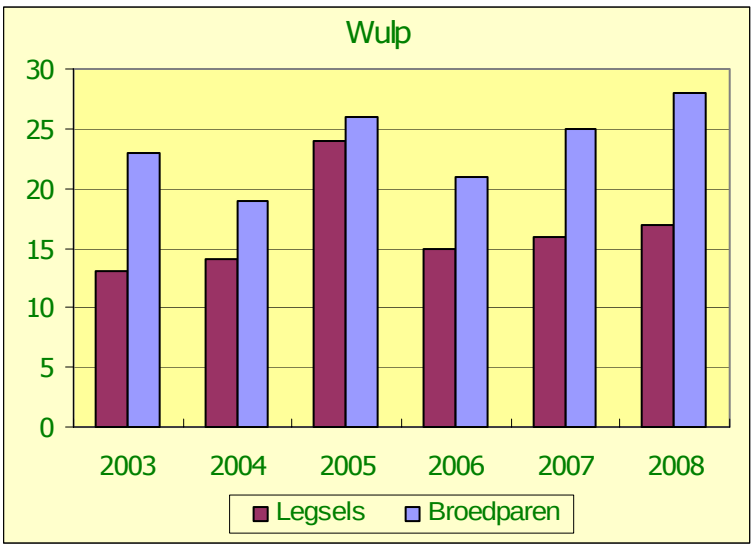

De wulpen waren al weer vroeg in hun broedgebied. Al op 23 februari werden de eerste wulpen gezien in Fleringen door F. Booyink. Het aantal broedparen van de wulp kan van jaar tot jaar behoorlijk variëren. Maar de laatste jaren zit het aantal broedparen weer in de lift. Het afgelopen jaar steeg het aantal naar 28. Het eerste legsel werd op 2 april gevonden in Weerselo. Ondanks intensief speurwerk werd van slechts 17 broedparen ook het legsel gevonden. Hoewel er 7 legsels verloren gingen was de uitkomst een stuk beter als vorig jaar. Uiteindelijk kwamen 35 van de 63 eieren uit. Ook bij de wulp werd op enkele percelen met succes stokken met plasticzakken geplaatst om de wulpen met hun jongen te verjagen uit de te maaien percelen. Het laatste legsel werd gevonden op 15 mei in Agelo.

Onderstaand schema geeft een beeld van de broedcyclus, onderverdeeld in periodes van 6 dagen.

1-6 april	7-12 april	13-18 april	19-24 april	25-30 april	1-6 mei	7-12 mei	13-18 mei
1	4	5	1	2		1	1

De tureluur:

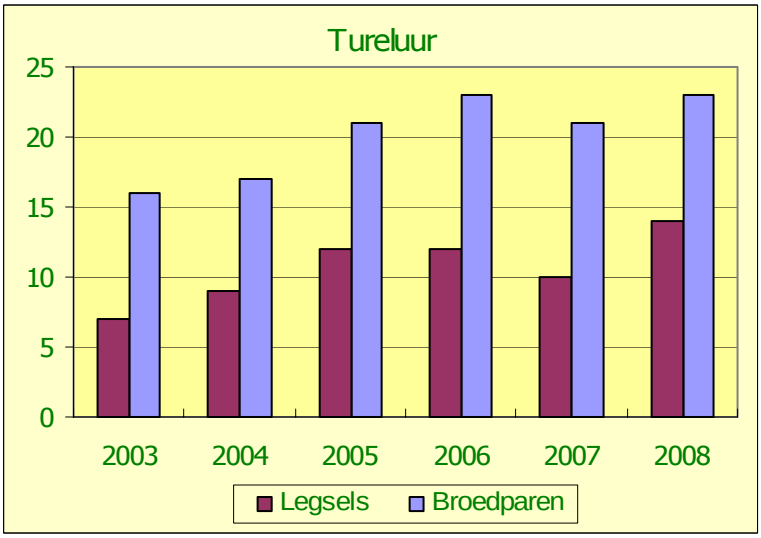

De tureluur weet zich in onze omgeving aardig te handhaven. Ook landelijk doet de tureluur het in tegenstelling tot de overige weidevogels goed. Er werden 23 broedparen geteld, 2 meer dan in het voorgaande jaar. Van 14 broedpaartjes werd ook nog eens het legsel opgespoord. Het was verheugend dat de uitkomstresultaten ook nog eens zeer behoorlijk waren. Er werden 4 legsels verstoord en dat was behoorlijk minder dan vorig jaar. Van de 10 succesvolle legsels kwamen 35 eieren uit.

X. DE WEIDEVOGELRESULTATEN PER AFDELING

Afdeling Fleringen

Vergelijking resultaten 2007 en 2008

	Broedparen		Gevonden legsels		Gevonden eieren		Uitgekomen eieren		Verstoringen	
	'07	**'08**	**'07**	**'08**	**'07**	**'08**	**'07**	**'08**	**'07**	**'08**
Kievit	60	63	81	88	291	302	199	184	27	41
Grutto	6	6	7	5	26	20	6	10	5	2
Scholekster	8	10	5	7	14	20	8	18	2	0
Wulp	0	2	0	1	0	4	0	4	0	0
Tureluur	5	2	3	2	11	8	0	5	3	0

Het aantal verstoorde kievitslegsels was fors.

De kievit

Het aantal broedparen van de kievit bleef in Fleringen nagenoeg gelijk en kwam uit op 63 broedparen. De kieviten werden de afgelopen winter niet verdreven door vorst of ander winters ongemak waardoor al op nieuwjaarsdag kieviten werden gespot door G. Timmers. Kennelijk aangemoedigd door de zachte winter begonnen de kieviten al vroeg met de eileg. Al op 13 maart werd het eerste legsel gevonden door H. Maathuis en was daarmee het eerst gevonden legsel van de vereniging. In totaal werden 88 legsels gevonden waarbij het aantal van 41 verstoringen fors hoger uitviel als in 2007. Door landbouwwerkzaamheden werden 13 legsels verstoord, 7 legsels werden verlaten, 15 legsels gingen verloren door predatie en van de overige 6 verstoringen kon de oorzaak niet worden achterhaald. De 302 eieren leverden uiteindelijk 184 jonge kieviten op. De eerste jongen werden op 15 april gezien door B. Wissink, maar ook later in het seizoen werden her en der nog jonge kieviten gezien. Zelfs op 27 juni liepen in het deelgebied van H. Lenferink nog jonge kieviten die zich daar tot ver in juli, en inmiddels vliegvlug geworden, ophielden. Maar er werd ook melding werd gemaakt van jongen die fel belaagd werden door zwarte kraaien en door reigers maar ook van omgekomen jongen door landbouw bewerkingen. Door een gezamenlijke inspanning van veldwerkers en boeren, werden in meerder deelgebieden een aantal jonge kieviten vliegvlug.

De grutto

De eerste grutto's werden op 29 februari in hun broedgebied gezien door B. Kemerink. Het aantal broedparen handhaafde zich op het niveau van 2007 en kwam uit op een aantal van 6 broedparen. Van 5 broedparen werd ook het legsel gevonden waarvan het eerste op 22 april door G. Timmers. De vijf legsels samen waren goed voor 20 eieren waarvan er 10 uitkwamen. Een uitkomstpercentage daardoor van 50%, wat voornamelijk werd veroorzaakt door het mislukken van twee legsels vanwege landbouwwerkzaamheden. Van de drie overige legsels kwamen zoals gezegd 10 jonge grutto's uit. Maar een succesvol weidevogelseizoen wordt uiteindelijk bepaald door de kuikenoverleving. Om dit te bereiken werd het nodige in het werk gesteld om uiteindelijk toch jonge grutto's op de wieken te krijgen. Zo wist men vier uitgekomen jonge grutto's uit een te maaien perceel te verdrijven naar een naast gelegen schapenwei.

Met als prachtig gevolg dat later in het seizoen 4 jonge grutto's samen met de oudervogels hun eerst oefenrondjes vlogen boven het weiland. Ook van een ander broedpaar werden twee jongen met de nodige hulp vliegvlug, zodat het gruttoseizoen met 6 vliegvlugge jongen geslaagd mag worden genoemd.

De scholekster

Nadat op 27 maart de eerste scholeksters al waren gezien door B. Kemerink wisten aardig wat broedparen de weg naar Fleringen te vinden het afgelopen jaar. Van de scholekster werden 10 broedparen geteld in 2008, twee meer als in het voorgaande jaar. Maar ook de broedresultaten waren positief. Van 7 broedparen werd het legsel gevonden die gezamenlijk goed waren voor 20 eieren. Dit leverde vervolgens 18 jonge scholeksters op die het bovendien ook in de verdere opgroei goed gedaan hebben. In twee deelgebieden werden regelmatig verschillende broedparen met hun opgroeiende kroost gezien zelfs tot ver in de maand juli. Tevens waren er ook uit andere gebieden waarnemingen van broedvogels met meerdere jongen.

Op meerdere plaatsen werden scholeksters met jongen gezien.

De wulp

Niet ieder jaar kan men in Fleringen rekenen op een of meer broedparen van de wulp in haar contreien. Maar het afgelopen jaar werden zelfs twee broedparen geteld. De eerste wulpen werden waargenomen door F. Booijink op 23 februari. Er werd één legsel gevonden op 8 april door het duo Drop / Kemerink. Bij een controle precies een maand later, bleek dat de jongen net uit waren gekomen maar nog wel in de nestkom lagen. Op zich een prima resultaat ware het niet dat bij navraag bleek dat er de andere dag gemaaid zou worden. Bij het plaatsen van stokken met plasticzakken, om de jongen weg te drijven uit het perceel, werden drie jongen gevonden en meteen overgezet naar een ander weiland. Het wulpenpaar met de drie jongen wist zich hierna prima zelf te redden door telkens van weiland te wisselen voordat er gemaaid zou worden. Verder bleek uit waarnemingen dat in een ander deelgebied ook het tweede broedpaar minimaal één jong wist groot te krijgen.

De tureluur

Het aantal broedparen van de tureluur daalde met één naar vier broedparen. De eerste tureluurs werden gezien op 30 maart door B. Kemerink. Van twee broedparen wist G. Timmers het legsels te vinden. Beide legsels werden gevonden op 22 april. Van de acht getelde eieren kwamen er vijf uit. Ook bij de tureluur was de kuikenoverleving het afgelopen jaar goed. Beide broedparen wisten ieders twee jongen groot te krijgen.

Twee jonge tureluurs op voedseltocht onder toeziend oog van moeders en broer konijn.

Afdeling Rossum

Vergelijking resultaten 2007 en 2008

	Broedparen		aantal legsels		aantal eieren		Uitgekomen eieren		Verstoringen	
	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08
Kievit	150	139	152	164	525	560	268	174	35	115
Grutto	15	16	16	16	62	59	29	30	3	8
Scholekster	17	20	11	14	33	33	31	18	0	6
Wulp	5	5	5	4	14	16	1	12	3	1
Tureluur	13	15	6	11	21	42	12	26	3	4

De kievit

Ook in Rossum werden extreem veel kievitslegsels verstoord het afgelopen jaar.

De stijging van het aantal broedparen in 2007 heeft zich in het afgelopen jaar helaas niet doorgezet en daalde van 150 naar 139 broedparen. Het was echter ook de voorbode van een teleurstellend verlopen broedseizoen van de kievit. Door het zachte winterweer noteerde Bennie Pross al op 13 januari de eerste kieviten. Het eerste legsel werd ruim twee maanden later op 16 maart gevonden door Frans Weusthof. Het hoge aantal van 164 gevonden legsels impliceert al dat er veel legsels verloren zijn gegaan, maar het aantal van 115 verstoringen mag gerust extreem worden genoemd. Vooral in drie deelgebieden ging het helemaal mis. Voor veel van de mislukte legsels - in 79 gevallen - werd predatie als verstoringsoorzaak aangegeven. Veelal waren de eieren verdwenen zonder enig spoor van de dader. In dit soort situaties, waarbij in een of meer gebieden vrijwel alle eieren verdwijnen, is de vos vaak de predator. De overige verstoringen werden voornamelijk veroorzaakt door landbouwactiviteiten (14), verlaten legsels (7), onbekende oorzaak (8). Van de 49 succesvolle legsels kwamen 174 eieren uit. Het laatste legsel ten slotte werd gevonden op 3 juni door het duo Weusthof en Engelbertink.

De grutto

Het aantal broedparen van de grutto neemt de afgelopen jaren weer iets toe in Rossum. Met één broedpaar meer was de winst in 2008 bescheiden maar toch. De veldwerkers wisten 16 legsels op te sporen waaronder twee vervolglegsels. Hoewel niet in die mate, maar net als de kievit werd ook de grutto het afgelopen jaar geconfronteerd met verstoringen van de legsels. Met 8 verstoringen ging de helft van het aantal gevonden legsels verloren. Uitgezonderd één legsel was predatie de oorzaak. Het eerste legsel, met daarin één ei, werd gevonden op 2 april door J. Groote Punt. Het laatste legsel werd gevonden op 21 april door G. Weusthof en A. Engelbertink. Uit de 6 succesvolle legsels kwamen 30 jongen voort.

De scholekster

Reeds op 10 maart werden de eerste scholeksters in Rossum waargenomen door B. Pross. Het jaar 2008 begon hiermee hoopvol. Met uiteindelijk 20 broedparen werden er 3 broedparen meer geteld als in het voorgaande jaar. Hoewel de scholekster doorgaans een trage seizoenstart heeft werd het eerste legsel al op 5 april opgespoord door Frans Weusthof. Er werden 14 legsels gevonden waarin totaal 33 eieren werden geteld. Maar ook bij de scholekster gingen legsels verloren.

Er werden 6 legsels verstoord waarvan 3 door landbouwactiviteiten, 2 door predatie en 1 legsel ging verloren door vertrapping van vee. Het aantal uitgekomen jongen kwam hiermee uit op 18. Op één na werden alle legsels gevonden op het maïsland. Het laatste legsel zal ongetwijfeld een vervolglegsel zijn geweest en werd op 3 juni tussen de opkomende maïsplantjes gevonden door het duo Weusthof en Engelbertink.

De wulp

Goede uitkomst van wulpenlegsels.

Voor het vierde achtereenvolgende jaar handhaafde het wulpenbestand in Rossum zich op 5 broedparen. Net als in 2007 werd van vier broedparen het legsel gevonden. Er zijn meerdere veldwerkers in Rossum die zich graag laten uitdagen door de wulp en alles in het werk stellen om het legsel te vinden. Tijd nog moeite worden gespaard om het doel te bereiken en het legsel veilig te stellen. Desondanks was het landbouwer Eric Scholten Linde, die op 11 april het eerste legsel wist te vinden met daarin 3 eieren. Gelukkig was de uitkomst van de legsels een stuk positiever dan bij voorgaande soorten. Drie legsels, met totaal 12 eieren, kwamen zonder problemen uit. Van één broedpaar ging het legsel verloren door een onbekende oorzaak. Het laatste legsel tenslotte werd op 16 april gevonden door Frans Weusthof.

De tureluur

De tureluur startte voortvarend het afgelopen jaar. Het aantal broedparen van de tureluur steeg van 13 naar 15 broedparen. De reputatie dat de Rossumse veldwerkers specialisten zijn in het opsporen van tureluurnesten maakten ze dit jaar andermaal waar. Maar liefst 11 legsels werden gevonden; voorwaar een zelden geëvenaarde prestatie. Het eerste legsel werd gevonden op 17 april door het duo G. Weusthof en A. Engelbertink. Maar ook bij de tureluur kwamen niet alle legsels uit. Vier legsels werden verstoord waarvan 2 door predatie, één door landbouwwerkzaamheden en van een vierde legsel kon de oorzaak niet worden achterhaald. Toch leverden de uitgekomen legsels een mooie score op van 26 jonge tureluurs. De vinders van het eerste legsel noteerden ook het laatste legsel op 1 mei.

Afdeling Agelo

Vergelijking resultaten 2007 en 2008

	Broedparen		Gevonden legsels		Gevonden eieren		Uitgekomen eieren		verstoringen	
	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08
Kievit	86	72	113	72	408	251	257	149	45	32
Grutto	10	5	4	4	16	17	4	12	3	1
Scholekster	6	10	5	8	14	18	12	13	0	2
Wulp	8	7	4	4	16	11	3	0	3	4
Tureluur	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De kievit

Na een aantal jaren waarin het aantal broedparen in Agelo weer toenam, was er in 2008 een behoorlijke daling van het aantal broedende kieviten in Agelo. Dit werd mede veroorzaakt doordat er op de Ageleres het afgelopen jaar geen kieviten meer hebben gebroed. Van oudsher zaten hier nogal wat kieviten maar na omzetting van maïsland naar grasland werd de es voor de kievit kennelijk minder aantrekkelijk.

Het eerste legsel werd gevonden op 24 maart door H. Plas. Van de 72 broedparen werden ook 72 legsels gevonden. Gelet op de hoeveelheid verstoringen zal het daadwerkelijke aantal legsels ongetwijfeld hoger zijn geweest. Van de 72 gevonden legsels werden er 32 verstoord, wat overeenkomt met 44 %. Uit de resterende 40 legsels werden 149 jonge kieviten geboren. Uit waarnemingen later in het seizoen is helaas niet gebleken dat hiervan een redelijk aantal vliegvlug is geworden. Veel veldwerkers hadden juist de indruk dat maar weinig jongen vliegvlug werden het afgelopen jaar. Van de 72 legsels werden er 9 gevonden op het grasland. Alle overige legsels werden gevonden op het bouwland. Het laatste legsel tenslotte werd gevonden door het kwartet G. Stevelink, H. Heinink, H. Postel en H. Weustink op 2 juni.

De grutto

Net als de kievit had ook de grutto te maken met een terugval in het aantal broedparen ten opzichte van 2007. Het aantal broedparen halveerde zelfs van 10 naar 5 broedparen waarbij het aantal locaties waar de grutto heeft gebroed is gereduceerd tot drie deelgebieden. De grutto's waren vroeg terug uit hun overwinteringsgebied. De eerste broedvogels werden al op 27 februari gezien door J. Stevelink. Er werden uiteindelijk 4 legsels gevonden waaronder één legsel met een handvol, oftewel 5 eieren. Het eerste legsel werd op 17 april gevonden door H. Plas. Gelukkig waren de uitkomsten van deze legsels heel wat positiever. Drie legsels kwamen uit en één legsel werd gepredeerd waarbij de vos als dader werd aangemerkt. Totaal kwamen 12 jongen uit. Om jonge grutto's te verjagen uit percelen die gemaaid moeten worden, kan het plaatsen van stokken met plasticzakken een effectief hulpmiddel zijn. Vaak is het ook de enige mogelijkheid die er nog is om de jongen te behoeden voor de cyclomaaier. Het meest effectief is het om de stokken 24 uur voor het maaien te plaatsen. Ook in Agelo is deze methode toegepast waardoor men op deze manier toch een aantal jongen op de wieken wist te krijgen.

Jonge grutto's gebaat bij het plaatsen van stokken met plastic zakken.

De scholekster

Het aantal broedparen van de scholekster zat weer in de lift het afgelopen jaar. Van 6 broedparen in 2007 gingen we naar 10 broedparen in het afgelopen jaar. De eerste scholeksters werden op 23 maart in de Ageleres gezien door J. Stevelink. Van 8 broedparen wisten onze veldwerkers de nestplaats te lokaliseren. Het eerste legsel liet lang op zich wachten en werd pas gevonden op 8 mei door H. Plas. De acht legsels waren samen goed voor 18 eieren. Het verloop van deze legsels was redelijk succesvol uitgezonderd één deelgebied, met twee broedparen, waar beide legsels werden verstoord. De overige 13 eieren kwamen zonder problemen uit. Hoewel er wel kleine jongen werden gezien kwamen er het afgelopen jaar geen meldingen van vliegvlugge jonge vogels.

De wulp

Het zat de wulp het afgelopen broedseizoen niet mee. Het aantal broedparen viel, met een daling van één broedpaar, nog wel mee. Echter de broedresultaten waren net als in 2007 bijzonder slecht. Zo kwamen enkele broedparen kennelijk niet tot broeden. Van twee broedparen werd althans geen enkele broedactiviteit waargenomen. Van de overige 4 broedparen werden 4 legsels gevonden. Alle gevonden legsels werden in een later stadium verstoord aangetroffen waardoor gevreesd moet worden dat de wulp andermaal geen jongen wist groot te krijgen.

De tureluur

Van de tureluur werden in 2008 geen broedparen waargenomen in Agelo.

Afdeling Saasveld

Vergelijking resultaten 2007 en 2008

	Broedparen		Gevonden Legsels		Gevonden eieren		Uitgekomen eieren		verstoringen	
	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08
Kievit	58	51	40	44	149	164	96	106	14	17
Grutto	17	13	10	7	40	28	20	20	5	2
Scholekster	5	4	2	3	6	9	0	3	2	2
Wulp	6	5	3	2	12	8	7	4	1	1
Tureluur	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

De kievit

Van de geboekte winst aan broedparen in 2007 moesten we helaas het afgelopen jaar weer een gedeelte inleveren. Het aantal broedparen van de kievit daalde van 58 naar 51 broedparen. Zeker gezien de verstoringen was het aantal van 44 gevonden legsels niet hoog. Dit werd voornamelijk veroorzaakt doordat in enkele graspercelen niet naar legsels is gezocht. De reden hiervoor was dat er op de betreffende percelen in de verdere broedtijd geen werkzaamheden meer werden uitgevoerd waardoor markering niet nodig of zelfs niet wenselijk was. Van de 17 verstoringen werden er 13 veroorzaakt door predatie en 3 legsels gingen verloren door landbouwwerkzaamheden. Van de 27 geslaagde legsels kwamen 106 jonge kieviten uit. Het eerste legsel werd gevonden op 27 maart door de gebr. Oosterik. Het laatste legsel werd op 29 mei gevonden door L. Rouhof. Van dit legsel werd één jong vliegvlug. Dit gold echter niet voor de overige legsels en gevreesd moet worden dat ook in 2008 lang niet elk geslaagd legsel ook vliegvlugge jongen hebben opgeleverd.

De grutto

Net als bij de kievit moest ook de grutto het afgelopen jaar een aantal broedparen inleveren. Hierdoor kwam het totaal in Saasveld uit op 13 broedparen. Hiervan werden 7 legsels gevonden waarvan het eerste door J. Drop op 12 april. Helaas werd dit legsel later gepredeerd aangetroffen. Toch viel het aantal van twee verstoorde legsels mee, waarbij aangetekend dat ook het tweede mislukte legsel door predatie verloren ging. De laatste twee legsels werden gevonden op 13 mei door het duo Drop/Rouhof. Gezien de alarmerende oudervogels zullen hiervan 1 of meer jongen groot zijn geworden.

Alarmerende oudervogels zijn een indicatie voor jongen.

De scholekster

Het aantal gemelde scholeksters uit Saasveld kwam uit op 4 broedparen. Hiervan werden 3 legsels gevonden. Helaas mislukten twee legsels door predatie. Van het derde legsel gevonden door J. Schabbink kwamen alle drie jongen uit. Zowel het eerste als het laatste legsel werd gevonden op respectievelijk 3 en 8 mei door L. Rouhof.

De wulp

Met 5 broedparen was de wulp goed vertegenwoordigd in Saasveld. Er werden twee legsels gevonden met daarin 8 eieren. Helaas ging één legsel verloren door predatie. Van het overige gevonden legsels kwamen alle vier jongen uit. Het tijdstip van uitkomen kon echter niet slechter.

De dag na het uitkomen werd er gemaaid terwijl de eendagskuikens al her en der door het perceel liepen. Boer en veldwerker stelden alles in het werk om te voorkomen dat de jongen verloren gingen. Uiteindelijk wist men één jong veilig te stellen en werd hun moeite nog enigszins beloond.

De tureluur

Van de tureluur werd 1 broedpaar geïnventariseerd. Een legsel werd echter niet gevonden.

Afdeling Deurningen/Hengelo

Vergelijking resultaten 2007 en 2008

	Broedparen		Gevonden legsels		Gevonden eieren		Uitgekomen eieren		Verstoringen	
	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08
Kievit	23	33	28	51	100	190	72	105	8	24
Grutto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Scholekster	2	1	2	1	6	3	6	3	0	0
Wulp	0	4	0	4	0	11	0	7	0	2
Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

De kievit

Zoals vermeld in voorgaande jaarverslagen vormt de oprukkende bebouwing en het daarmee verloren gaan van goede weidevogelgebieden het grootste probleem voor Deurningen. In 2008 werden slechts in twee deelgebieden nog kieviten geteld. Toch steeg het aantal broedparen van 23 naar 33 broedparen. In totaal werden 51 legsels gevonden. Het aantal verstoringen steeg echter ook navenant tot 24 mislukte legsels. Het overgrote deel hiervan werd veroorzaakt door predatie. (20x) De overige 4 legsels werden verstoord door landbouwactiviteiten. De 27 succesvolle legsels waren gezamenlijk goed voor 105 uitgekomen jonge kieviten.
Zowel het eerste als het laatst gevonden legsel werd opgespoord door H. Koopman op respectievelijk 18 maart en 28 mei.

De grutto

In vorige jaarverslagen moesten we al vaker constateren dat Deurningen voor de grutto kennelijk geen goed biotoop meer had te bieden. Ook in 2008 liet de grutto het afweten.

De scholekster

Scholekster en veldwerker gaan het dak op in Deurningen.

Ook het aantal broedparen van de scholekster leek het afgelopen jaar op nul uit te draaien. Toch liet Harrie Koopman het hier niet bijzitten en hij zocht het hogerop. Kennelijk waren er geen geschikte weilanden meer voor de scholekster, maar een broedgeval op een plat dak telt ook mee op de inventarisatielijsten. Dus werd er koers gezet naar het dak van een timmerloods. Hier zat immers al jarenlang een scholekster zijn / haar legsel uit te broeden. En zie daar; ook het afgelopen jaar was deze plek weer bezet door een stel scholeksters. Waarschijnlijk hetzelfde stel als in het verleden. Op 13 mei vond hij het legsel met daarin 3 eieren, die alle drie ook nog eens goed zijn uitgekomen. En dat alles onder het motto; een goede veldwerker weet altijd wat te vinden.

De wulp

De wulp zorgde voor een aangename verassing het afgelopen jaar. Nadat al enkele jaren de wulp ontbrak op het weidevogellijstje van Deurnigen werden er in 2008 weer 4 broedparen geteld. Maar daar bleef het niet bij want de veldwerkers P. Bleijenberg en H. Koopman wisten ook nog eens elk twee legsels op te sporen. Met de afloop van deze legsels was H. Koopman duidelijk het gelukkigst. Alle twee door hem gevonden legsels, waarvan de eerste gevonden op 21 april, kwamen zonder problemen uit en leverden 7 jonge wulpen op. De afloop van de overige twee legsels was teleurstellend. Eén legsel werd gepredeerd en het tweede legsel ging helaas verloren door landbouwactiviteiten.

De tureluur

Van de tureluur werden in 2008 geen broedparen waargenomen in Deurningen.

Afdeling Weerselo

Vergelijking resultaten 2007 en 2008

	Broedparen		Gevonden legsels		Gevonden eieren		Uitgekomen eieren		Verstoringen	
	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08	'07	'08
Kievit	79	85	94	118	345	443	231	217	32	54
Grutto	10	8	5	8	18	30	12	28	2	0
Scholekster	14	12	14	16	46	51	35	30	3	6
Wulp	6	5	4	2	13	8	3	8	3	0
Tureluur	2	3	1	1	4	4	0	4	1	0

De kievit

Het aantal broedparen is het afgelopen jaar gelukkig weer gestegen. Met zes broedparen meer dan in het voorgaande jaar kwamen we uit op 85 broedparen. Het eerste legsel werd gevonden door G. Vreeswijk op 23 maart. Door de veldwerkers werden 118 legsels opgespoord met in totaal 443 eieren. Er werden dus behoorlijk meer legsels gevonden als in 2007. Dit had alles te maken met het aantal verstoringen, een aantal dat ten opzichte van 2007 behoorlijk is opgelopen. Van de 118 gevonden legsels in 2008 werden 54 broedpogingen voortijdig afgebroken oftewel 46 %. Dit werd voornamelijk veroorzaakt doordat in twee deelgebieden vrijwel alle legsels mislukten door predatie. De eerste jongen werden genoteerd op 14 april door H. Schepers. Uit de resterende 64 legsels werden 217 jonge kieviten geboren. En dit was uiteindelijk iets minder als in 2007. Maar of dit heeft geresulteerd in een redelijk aantal vliegvlugge jonge kieviten is maar zeer de vraag. Zoals gezegd werden twee deelgebieden geplaagd door predatie maar ook uit de overige deelgebieden waren er twijfels over het aantal groot geworden jongen het afgelopen jaar.

Over het vliegvlug worden van de jonge kieviten waren er twijfels in Weerselo.

De grutto

Het Zoekerveld, op de grens van Saasveld en Weerselo, is in het vroege voorjaar als slaapplaats in trek bij de uit hun overwinteringsgebied terugkerende grutto's. Ieder jaar komen er ruim honderd grutto's bijeen om er bij te komen van hun lange reis vanuit Noord-Afrika en om de conditie op peil te brengen voor het aankomende broedseizoen. Maar het afgelopen jaar had het terrein kennelijk ook een aanzuigende werking op een flink aantal broedparen. In de onmiddellijke nabijheid van dit natuurterrein zochten 6 paartjes een broedplek in een perceel grasland van niet meer als 5 à 6 ha. Daarmee was ook het grootste deel van het aantal broedparen in Weerselo geteld. Met nog elk één broedpaar in twee overige deelgebieden kwam het aantal broedparen uit op acht. Het eerste legsel werd gevonden op 12 april door het duo Schepers / Drop. Eerstgenoemde wist precies een maand later ook het laatste legsel te noteren op 12 mei. Doordat het gras in deze gebieden vrij laat werd gemaaid wisten alle legsels zonder problemen uit te komen. Van legselverstoringen was dan ook geen sprake. De 8 gevonden legsels zorgden samen voor 28 uitgekomen jonge grutto's.

Grutto's arriveren in het zoekerveld vanuit hun winterkwartier in Noord-Afrika.

De scholekster

Net als de grutto zorgde ook deze voormalige kustbewoner, wat betreft het aantal broedparen, niet voor een positieve verrassing in 2008. We moesten genoegen nemen met 12 broedparen. Uitgezonderd één broedpaar werden ook alle nesten gevonden. Dat er totaal 16 legsels op de tellijsten werden genoteerd had alles te maken met twee hardnekkige predatiegevallen. Twee broedparen zagen hun legsel keer op keer verdwijnen door predatie. Nadat de eieren van het eerste legsel waren verdwenen, werd er vol goede moed weer begonnen aan een vervolglegsel. Maar ook deze legsels gingen vervolgens weer verloren. Nadat ook de eieren van het derde legsel werden gekaapt hielden deze scholeksters het tenslotte maar voor gezien en hebben hun heil kennelijk elders gezocht. Met de overige tien gevonden legsels ging het behoorlijk beter. Al deze legsels kwamen zonder problemen uit en leverden 30 jonge scholeksters op. Het eerste legsel werd gevonden op 14 april door B. Lokotte. Het laatste legsel tenslotte werd gevonden op 5 juni door G. Lohuis.

De wulp

Het verlies aan broedparen bij de wulp bleef beperkt tot één broedpaar waardoor in totaal 5 broedparen een broedpoging ondernamen in Weerselo. Drie broedparen wisten de broedplek voor de veldwerkers geheim te houden; hun legsel werd dan ook niet gevonden. De overige twee broedparen beheersten dit kunstje kennelijk iets minder en moesten het geheim van hun broedplek delen met P. Bleijenberg. Het eerste legsel werd door hem gevonden op 2 april; het laatste op 17 april. Alle acht jongen kwamen uit, waarbij vervolgens in een later stadium ook nog eens twee jongen werden geringd.

De tureluur:

Het aantal broedparen van de tureluur kwam dit jaar uit op drie, één paar meer als in 2007. Ook wist R. Blokhuis op 22 april een legsel met 4 eieren te vinden. De afloop van dit legsel was bijzonder succesvol. Niet alleen werden door hem de kleine jongen gezien maar ook later in het seizoen werden door hem enkele jongen gezien die al vliegvlug waren. Of de overige broedparen ook succesvol waren is in het verdere verloop van het seizoen onduidelijk gebleven.

XI. NESTKASTENVERSLAG:

Inleiding:
Evenals voorgaande jaren zijn er ook dit broedseizoen weer talrijke nestkasten op hun inhoud gecontroleerd. Niet iedereen heeft voldoende tijd om dit een drietal keren per broedseizoen te doen, toch zijn er weer genoeg gegevens ontvangen voor een verslag.
In totaal werden er dit jaar 1716 nestkasten één of meerdere keren gecontroleerd op de inhoud; dit zijn 42 nestkasten meer dan in het jaar hiervoor, toen er 1674 werden gecontroleerd.

Volthe(H.Kaptein)

Het afgelopen broedseizoen 2008 heeft Hennie Kaptein wederom een groot aantal nestkasten gecontroleerd; in totaal 937 stuks. Op zijn eigen erf controleerde hij 188 nestkasten en in het buitengebied controleerde Hennie maar liefs 747 kasten op 26 lokaties. Al deze nestkasten zijn minimaal 2 keer en enkelen zelfs wel 3 keer op hun inhoud gecontroleerd; een geweldige prestatie al die keren ladder op en af. De locaties van de 937 gecontroleerde nestkasten bevonden zich bij; het landgoed Egheria 54, fam. Kothuis 20, fam. Haarhuis 40, fam Willemsen 20, 't venneke 40, fam. Meijer 40, fam. Schepers 20, fam. Derkman 20, fam. Lansink 40, fam. Hofhuis 20, fam. Scholten 20, fam. Schellings 40, fam. Huls 27, fam.Racer Palthe 20, fam. Vernooi 60, fam. Scholten Linde 20, fam. Smellink 40, fam. Ensink op Reimer 40, fam. Horsthuis 20, Het Menenveld 20, fam. Bos Palthe 20, Tulkskamp 20, fam. Segering 20, fam. Maseland 27, fam.Brandenburg 35, Konijnenbos 6 en tot slot H. Kaptein met 188 nestkasten.

Hieronder de resultaten over 2008 en 2007 van de 188 nestkasten rond het eigen erf van H. Kaptein:

Vogelsoort	Nestkasten bezet		Jongen uitgevlogen totaal		Jongen gemiddeld uitgevlogen per nestkast		Jongen geringd	
Jaargang	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**
Koolmees	27	47	206	395	7,6	8,4		
Bonte Vliegenvanger	23	28	129	123	5,6	4,4	122	101
Spreeuw	22	23	107	105	4,9	4,6	92	53
Pimpelmees	16	25	162	234	10,1	9,4		
Ringmus	2	7	10	34	5,0	4,9		
Boomklever	8	6	33	31	4,1	5,2	19	24
Gekraagde Roodstaart	2	2	13	14	6,5	7,0	13	14
Glanskop	..	1	..	8	..	8,0	..	8
Kasten met alleen nest	2	1						
Totaal	**102**	**140**	**660**	**944**	**6,5**	**6,7**	**246**	**202**

Toelichting:
Van de 188 nestkasten waren er dit jaar 102 bezet, wat neer komt op een bezettingspercentage van 54 %. Een achteruitgang van 16 % in vergelijking met 2007. Op de boomklever na hadden alle soorten minder nestkasten bezet. De koolmees heeft nog wel de meeste nestkasten bezet rond Hennies boerderij, maar is tevens de soort met de grootste daling van het aantal bezette nestkasten t.o.v. 2007. De bezetting door de ringmus is, net als op veel andere locaties, sterk in aantal terug gegaan. Het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per kast was dit jaar bij veel soorten hoger als in 2007. Vooral bij de pimpelmees en bonte vliegenvanger was het aantal jongen per nestkast hoger. Bij de boomklever en koolmees was dit wat lager er werd veroorzaakt door een aantal verlaten legsels. In totaal werden 6 legsels verlaten; 2 maal koolmees, 2 maal bonte vliegenvanger en 2 maal boomklever.

Veel uitgevlogen jongen bij de bonte vliegenvanger.

Nestkastresultaten op alle door H. Kaptein gecontroleerde locaties:

In 2007 zijn er door Hennie in totaal 936 nestkasten gecontroleerd, dit jaar 2008 waren het er precies 937. Het bezettingspercentage was 66%; 10 % minder als in 2007.

In het hieronder staande overzicht worden de resultaten weergegeven, van zowel 2008 als 2007.

Vogelsoort	Nestkasten bezet		Jongen uitgevlogen totaal		Jongen gemiddeld uitgevlogen per nestkast		Jongen geringd	
Jaargang	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**
Koolmees	199	265	1680	2185	8,4	8,2		
Pimpelmees	133	139	1230	1293	9,2	9,1		
Bonte Vliegenvanger	115	116	587	521	5,1	4,5	556	419
Ringmus	64	99	294	432	4,6	4,4		
Spreeuw	46	39	220	179	4,8	4,6	152	53
Boomklever	33	31	206	172	6,2	5,5	155	134
Gekraagde Roodstaart	4	4	25	28	6,3	7,0	17	28
Glanskop	2	2	14	16	7,0	8,0	14	16
Boomkruiper	1		5		5,0		5	
Merel	1		5		5,0			
Hommels	2	1						
Wespen		1						
Hoornaar	1							
Eekhoorn	1	1						
Muizen	1							
Kasten met alleen nest	13	12						
Totaal	**616**	**710**	**4266**	**4826**	**6,9**	**6,8**	**914**	**650**

Toelichting:

Zoals in het overzicht te zien is, maakten tien soorten vogels gebruik van de nestkasten. De koolmees bezet nog steeds de meeste nestkasten gevolgd door de pimpelmees. De teruggang bij de ringmus heeft zich ook dit broedseizoen weer doorgezet, echter de grootste teruggang in bezette nestkasten vond plaats bij de koolmezen; 66 nestkasten minder bezet als in 2007. De bonte vliegenvanger, pimpelmees en boomklever bleven vrij stabiel, terwijl door de spreeuw wat meer nestkasten waren bezet. Glanskop en de gekraagde roodstaart bleven in aantal gelijk. Nieuw in dit broedseizoen was een succesvol broedsel van een boomkruiper die een nestkast in de tuin van de Fam. Horsthuis in Volthe had uitgezocht en waaruit 5 jongen zijn uitgevlogen. Nog niet eerder was er in ons werkgebied een broedgeval van deze soort in een nestkast. Als we kijken naar het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per nestkast dan zien we bij de meeste soorten een lichte stijging, met uitzondering van glanskop en de gekraagde roodstaart. Het totale aantal verlaten legsels bedroeg dit jaar 21; dit is 6 legsels minder als in 2007. De bonte vliegenvanger spande hierbij de kroon met 15 verlaten legsels, gevolgd door de koolmees met 3 maal, boomklever 2 maal en pimpelmees 1 maal. Het aantal geringde vogels lag een stuk hoger dan het jaar hiervoor. Dit had voor een groot deel te maken met het aantal jonge bonte vliegenvangers, maar vooral door het hogere aantal jonge spreeuwen die t.o.v. 2007 zijn geringd.

Voor de eerste keer een broedgeval van de boomkruiper in een nestkast

Saasveld (A. Hofstede)

Van de 73 gecontroleerde nestkasten die rondom het huis van Alfons hangen waren er dit jaar 40 bezet. Dit komt neer komt op een bezettingpercentage van 55% wat 7% lager is als in het voorgaande jaar. Alle nestkasten werden het lopende broedseizoen minimaal 3 keer gecontroleerd.

In het hieronder staande overzicht worden de resultaten weergegeven, van zowel 2008 als 2007.

Vogelsoort	Nestkasten bezet		Jongen uitgevlogen totaal		Jongen gemiddeld uitgevlogen per nestkast		Jongen geringd	
Jaargang	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**
Koolmees	18	17	181	141	10,1	8,3		
Bonte vliegenvanger	8	11	43	60	5,4	5,5	43	60
Pimpelmees	8	9	82	67	10,3	7,4		
Spreeuw	1	1	4	5	4,0	5,0		
Ringmus	..	1	..	11	..	11,0		
Boomklever	2	1	8	8	4,0	8,0	8	8
Roodborst	..	1	..	6	..	6,0		
Bosuil	..	1	..	2	..	2,0		2
Torenvalk	1	1	6	6	6,0	6,0	6	6
Gekraagde roodstaart	1	..	5	..	5,0	..	5	
Merel	1	..	5	..	5,0	..		
Kasten met alleen nest								
Totaal	**40**	**45**	**334**	**306**	**8,4**	**6,8**	**62**	**66**

Toelichting:

Zoals in het overzicht te zien is, maakten 8 soorten gebruik van één of meerdere nestkasten, één soort minder als in het jaar hiervoor. De glanskop, ringmus en bosuil waren dit jaar niet aanwezig; nieuwe soorten waren gekraagde roodstaart en merel. De bezetting van de nestkasten wordt nog steeds gedomineerd door de koolmees. De bonte vliegenvanger had een drietal kasten minder bezet t.o.v. 2007. Alle soorten hadden goede broedresultaten. Met slechts één verlaten legsel van de boomklever was het aantal verlaten nesten laag. Ook dit jaar werden weer de nodige jonge vogels geringd op het erf van Alfons, hetgeen toch een hoop extra controlewerk met zich meebracht. Alfons had de stellige indruk dat de torenvalken het lieten afweten in het afgelopen jaar. Om zeker te zijn werd toch maar even de ladder gepakt. En niet tevergeefs want tot grote verbazing zaten er 6 prachtige jonge torenvalken in de nestkast.

Weerselo (Fam. Kleissen)

Op 8 mei was het weer zover; "spreeuwenringdag" bij de familie Kleissen. In totaal werden 100 nestkasten gecontroleerd waarvan er 35 bezet waren. Dit komt neer op een bezettingspercentage van 35 %. In totaal zijn er die dag 161 jonge spreeuwen geringd. Naast spreeuwen worden er jaarlijks ook andere vogels op deze locatie geringd zoals kerkuilen, torenvalken, steenuilen en dit jaar ook bosuilen

In het hieronder staande overzicht worden de resultaten weergegeven, van zowel 2008 als 2007.

Vogelsoort	Nestkasten bezet		Jongen uitgevlogen totaal		Jongen gemiddeld uitgevlogen per nestkast		Jongen geringd	
Jaargang	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**
Spreeuw	35	42	161	177	4,6	4,2	161	177
Torenvalk	2	3	11	10	5,5	3,3	6	10
Kerkuil	1	1	3	5 + ad.	3,0	5,0	3	5 + ad.
Steenuil	1	1	3	0	3,0	0,0	3	0
Bosuil	1	..	4	..	4,0	..	4	..
Boomklever	1	..	7	..	7,0	..	7	..
Totaal	**41**	**49**	**189**	**192**	**4,6**	**3,9**	**189**	**193**

Deurningen: (Horsthuis, Ophuis, Koopman, Bleijenberg)

In Deurningen en omgeving werden dit jaar op 8 locaties in totaal 228 nestkasten op hun inhoud gecontroleerd. De aantallen nestkasten op deze locaties zijn als volgt verdeeld: 67 bij de fam. Jonker/Bosscha, 30 bij de fam.Hofste, 20 bij de fam. Broekhuis, 28 bij de fam. Vrielink, 18 bij de fam. Nijland (Kaamps), 15 bij de fam. Borghuis, 23 bij de fam. Stoffels en 27 bij de fam. Mentink. Alle nestkasten werden gedurende het broedseizoen 3 maal gecontroleerd. Van de 228 nestkasten waren er 143 bezet, wat een bezettingspercentage opleverde van 63% .

In het hieronder staande overzicht worden de resultaten weergegeven, van 2007 en 2008.

Vogelsoort	Nestkasten bezet		Jongen uitgevlogen totaal		Jongen gemiddeld uitgevlogen per nestkast		Jongen geringd	
Jaargang	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**	**2008**	**2007**
Koolmees	51	50	400	448	7,8	9,0	..	..
Pimpelmees	33	39	322	273	9,8	7,0	..	..
Spreeuw	15	19	71	89	4,7	4,7	61	39
Bonte vliegenvanger	14	17	88	105	6,3	6,2	53	47
Ringmus	5	8	25	38	5,0	4,8	..	..
Ringmus	5	8	25	38	5,0	4,8	..	..
Huismus	5	5	21	31	4,2	6,2	..	..
Boomklever	5	4	37	31	7,4	7,8	15	24
Bosuil	2	2	1	5	0,5	2,5	1	5
Gekraagde roodstaart	1	1	6	6	6,0	..	..	..
Holenduif	..	1	..	2	..	2,0	..	..
Glanskop	1	1	6	10	6,0	10	6	10
Kerkuil	1	..	4	..	4,0	..	4	..
Roodborst	1							
Merel	1							
Hoornaar	1	4						
Muizen	1							
Kasten met alleen nest	6	15						
Totaal	**143**	**155**	**1061**	**981**	**6,9**	**6,7**	**140**	**125**

Toelichting:

Eén van de dertien nestkastsoorten; de glanskop.

Zoals u in het overzicht ziet waren er 13 soorten die in Deurningen gebruik maakten van één of meer nestkasten. Nieuw dit jaar was de kerkuil, die na veel jaren van afwezigheid, weer een nestkast bij de fam. Jonker/Bosscha bezet had. Het resultaat was 4 uitgevlogen jongen. De koolmezen hadden met voorsprong de meeste nestkasten in gebruik gevolgd door de pimpelmezen. Niet goed gaat het met de ringmussen waarvan er ook dit jaar weer een aantal nestkasten minder bezet waren. De totale bezetting was met 63% een flink stuk lager als in 2007 toen nog 75% van de nestkasten bezet waren. Het aantal uitgevlogen jongen per nestkast was behoorlijk, uitgezonderd koolmees en bosuil bij wie het aantal jongen aan de lage kant was. In totaal 6 neskasten werd het legsel verlaten; 3 x koolmees, 1 x bosuil, 1 x roodborst en 1 x merel.

Agelo (J. Stevelink)

In Agelo controleerde Johan Stevelink dit jaar totaal 248 nestkasten. Hiervan rond zijn eigen erf en aan de zuidzijde van de Voortsweg 132 kasten. Verder nog op een 6 tal andere locaties; 15 nestkasten bij de fam. Poppink, 26 bij de fam. Scholten-Meilink, 22 bij de fam. Cristopoulos, 21 bij de fam. Ter Brake, en 10 bij de fam. Lotgerink en 22 bij de fam. Steggink. Van deze 248 nestkasten bleken er na controle 195 bezet te zijn, hiermee ligt het bezettingspercentage op 72 %; een flink stuk lager dan in 2007. Jammer dat er door tijdgebrek maar één keer gecontroleerd is zodat er van deze locaties geen uitgevlogen jongen kunnen worden vermeld.

In het hieronder staande overzicht worden de resultaten weergegeven, van 2008 en 2007.

Vogelsoort	Nestkasten bezet	Percentage bezet	Nestkasten bezet	Percentage bezet
Jaargang	**2008**	**2008**	**2007**	**2007**
Koolmees	57	23,4	46	20,4
Spreeuw	40	16,1	29	12,9
Pimpelmees	43	17,6	41	18,2
Ringmus	5	2,0	15	6,7
Bonte vliegenvanger	17	7,0	21	9,3
Boomklever	3	1,2	6	2,7
Gekraagde roodstaart	1	0,4	2	1,0
Roodborst	2	0,8	2	1,0
Bosuil	1	0,4	4	1,8
Kerkuil	3	1,2	1	0,4
Steenuil	1	0,4	1	0,4
Winterkoning	1	0,4	1	0,4
Torenvalk	4	1,6	3	1,3
Holenduif	4	1,6	..	..
Mandarijneend	3	1,2	1	0,4
Witte kwikstaart	1	0,4	1	0,4
Glanskop	1	0,4	1	0,4
Eekhoorn	3	1,6		
Muizen	1	0,4		
Kasten met alleen nest	3	1,2	21	9,3
Bezette nestkasten	**195**	**72 %**	**197**	**87,5 %**

Spreeuwenkasten in trek bij de eekhoorn.

Toelichting:

In 2008 hebben 17 soorten vogels gebruik gemaakt van één of meerdere nestkasten. De koolmees is nog steeds koploper met 57 bezette nestkasten hetgeen overeenkomt met 23% procent van de totale bezetting. Goede tweede is de pimpelmees met drie nestkasten meer bezet als in 2007. De bonte vliegenvanger echter, had dit jaar vier nestkasten minder bezet. Als we de twee afgelopen jaar met elkaar vergelijken dan zien we dat de soorten met een redelijke bezetting, bijna allemaal een fractie lager scoorden dan in 2007, uitgezonderd de koolmees die er een paar procenten op vooruit ging. Dramatisch slecht gaat het met de ringmus die van 15 bezette nestkasten in 2007 terug ging naar 5 in afgelopen jaar. Van de soorten die we doorgaans wat minder in de nestkasten tegenkomen deden boomklever en bosuil het slechter, terwijl de torenvalk en kerkuil, net als in het jaar hiervoor, het beter deden. Het afgelopen broedseizoen had Johan, evenals een aantal jaren terug, weer te maken met predatie. Het ging hier vooral om spreeuwenkasten. De boosdoeners waren in dit geval de eekhoorns die ook nog eens drie spreeuwenkasten als nestplaats hadden uitgezocht. In totaal zijn er 16 broedsel door predatie verloren gegaan, 15 keer spreeuw en 1 keer roodborst. Tevens was er helaas 1 verlaten legsel bij de boomklevers.

Basisschool St. Aegidius Hertme.

Ook in 2008 hebben de leerlingen van groep 7/8 in Hertme onderleiding van docent Jos Kemna met veel enthousiasme gewerkt aan het nestkastenproject. De school heeft enige jaren een aantal kastjes gekregen van de vereniging, ook hebben de leerlingen in de loop van de jaren zelf enkele kastjes geplaatst. Alle kastjes hangen in de directe omgeving van de school; in de schooltuin, bij de kerststallen, en in het bos bij het openluchttheater. In het voorjaar zijn enkele kastjes vervangen. Deze kastjes waren vergaan of spechten hadden het vlieggat te veel uitgehakt. Daarnaast hebben we ook 2 uilenkasten gekregen van de Stichting De Groene Poort. De heer Ben Demmer, werkzaam bij de gemeente Borne en betrokken bij projecten van de Groene Poort, heeft een gastles verzorgd over uilen, over uilen die in de buurt van De Groen Poort, dus ook in Hertme voorkomen. In totaal zijn er 26 kastjes incl. de 2 uilenkasten geplaatst. De leerlingen controleren, in groepjes van 2, hun eigen kastjes. Ze noteren hun bevindingen; is er nestmateriaal of een nest aanwezig, hoeveel eitjes, zijn er jongen, de naam van de vogel, andere opmerkelijke zaken. Ook verzamelen de kinderen informatie over de vogels die hun kastjes bezetten. Van internet worden tekst en plaatjes gehaald en verwerkt in een verslagje. De kinderen werken elk jaar weer met erg veel plezier aan deze praktische natuurlessen. Steeds weer zijn ze verbaasd over de jonge vogeltjes die ze aantreffen in de kastjes, vinden ze deze jonge vogeltjes iets wonderbaarlijks. Naast dat ze plezier hebben aan deze lessen, vind ik het erg belangrijk dat de leerlingen eerbied voor de hele natuur blijven houden. De bezettingsgraad van de kastjes was ook dit jaar weer goed, jammer dat de uilenkasten niet bezet zijn geweest.

Een overzicht van de resultaten ziet u hieronder. Zo hebt u een indruk waar de kinderen mee bezig zijn geweest. Vanwege de beperkte ruimte in de tabel is de eerste controleronde van 12 april hierin niet verwerkt.

nestkast nummer	2de controle 24 april	3de controle 15 mei	4de controle 5 juni
Camilla en Charèl 1, 2, 3, 4.	1: pimpelmees, 2 eitjes 2: leeg 3: compleet nest 4: leeg	nest met ong. 9 jongen leeg nest verlaten en verwijderd 5 ei gekraagde roodstaart	uitgevlogen leeg gebleven leeg 5 grote jongen
Marthijn en Yasmin 5, 6, 7, 8.	5: compleet nest 6: leeg 7: 3 eitjes 8: 1 ei + 4 jongen spreeuw	5 eitjes + 3 jongen koolmees 10 eitjes nest met jongen leeg, uitgevlogen	uitgevlogen nest met grote jongen leeg leeg, uitgevlogen
Stijn en Julian 9,10,11,12.	9: 11 eitjes pimpelmees? 10: 10 eitjes koolmees 11: bijna compleet nest 12: 4 eitjes	nest vol jongen nest met jongen 5 eitjes vliegenvanger 10 jongen koolmees	uitgevlogen uitgevlogen 5 grote jongen uitgevlogen, leeg
Sander en Lars 13,14,15, 16	13: 7 eitjes spreeuw 14: 6 eitjes (vliegenvanger?) 15: 5 eitjes pimpelmees 16: 8 eitjes koolmees	5 grote jongen 9 eitjes veel jongen +1 eitje 9 jongen	leeg, uitgevlogen nest vol grote jongen leeg, uitgevlogen leeg, uitgevlogen
Dorien en Lineke 13, 14, 14.	17: leeg 18: leeg 19: boomklever – zit op nest 20: 8 eitjes pimpelmees	7 eitjes vliegenvanger leeg 6 grote jongen 9 jongen	uitgevlogen leeg gebleven uitgevlogen uitgevlogen
Caily en Esther 21,22,23, 24	21: leeg 22: 6 eitjes kool of pimpelmees 23: 2 eitjes 24: 8 eitjes	6 eitjes vliegenvanger 8 jongen pimpelmees koolmees op nest 8 jongen	6 grote jongen leeg uitgevlogen leeg uitgevlogen leeg uitgevlogen
A: Bosuil B: Steenuil	A: leeg B: leeg	leeg leeg	leeg leeg

Totaal overzicht 2008:

Van alle binnengekomen gegevens is hieronder een totaaloverzicht gemaakt. Jammer dat niet alle gegevens volledig zijn aangeleverd, waardoor het totale aantal uitgevlogen jongen niet kan worden vermeld. Om een zo duidelijk mogelijk beeld te verkrijgen over bezetting van de nestkasten zijn de gegevens van 2007 en 2008 in dit overzicht verwerkt. In totaal werden in 2008 op alle locaties 1716 nestkasten één of meerdere keren gecontroleerd. Hiervan waren er 1172 bezet en daarmee kwam het bezettingspercentage uit op 68%. Dit een daling van 9% ten opzichte van 2007. Ongetwijfeld werden er in het onderzoeksgebied nog meer nestkasten op hun inhoud gecontroleerd, echter hiervan werden geen gegevens bijgehouden. De nestkasten waarvan verdere gegevens ontbraken maar die in 2008 wel zijn bezocht i.v.m. het ringen van de jongen zijn wel in dit overzicht verwerkt. Het betrof hier voornamelijk nestkasten van de bosuil, kerkuil, steenuil en torenvalk.

In het hieronder staande overzicht worden de resultaten weergegeven, van zowel 2008 als 2007.

Vogelsoort	Nestkasten bezet	Percentage bezet	Nestkasten bezet	Percentage bezet
Jaargang	**2008**	**2008**	**2007**	**2007**
Koolmees	328	19,1	389	23,2
Ringmus	81	4,7	137	8,2
Pimpelmees	222	12,9	237	14,2
Bonte vliegenvanger	154	9,0	170	10,2
Spreeuw	141	8,2	136	8,1
Kerkuil	66	3,8	49	2,9
Boomklever	44	2,6	43	2,6
Bosuil	16	0,9	16	1,0
Huismus	9	0,5	5	0,3
Steenuil	22	1,3	19	1,1
Gekraagde roodstaart	8	0,5	6	0,4
Torenvalk	26	1,5	21	1,3
Glanskop	4	0,2	4	0,2
Holenduif	4	0,2	1	0,1
Roodborst	3	0,2	3	0,2
Witte kwikstaart	1	0,1	1	0,1
Boomkruiper	1	0,1		
Winterkoning	1	0,1	1	0,1
Grauwe vliegenvanger	0	0,0	1	0,1
Mandarijneend	3	0,2	1	0,1
Merel	3	0,2		
Muizen	3	0,2		
Eekhoorn	5	0,1	1	0,1
Hommel	3	0,2	3	0,2
Wespen	0	0,0	1	0,1
Hoornaar	2	0,1	4	0,2
Kasten met alleen nest	22	1,3	40	2,9
Bezette nestkasten	**1172**	**68 %**	**1289**	**77%**
Gecontr. nestkasten	**1716**		**1674**	

Samenvatting:
Samenvattend kunnen we zeggen dat een bezetting van 68% in dit jaar een stuk minder was als in 2007 toen 77% van de nestkasten bezet bleek te zijn. Het aantal soorten dat gebruik heeft gemaakt van een nestkast is met 1 gestegen naar 20. Bij de soorten die normaliter veel gebruik maken van een nestkast hebben vooral koolmees en ringmus het slecht gedaan. Vooral de ringmus gaat gestaag achteruit. Had deze soort in 2003 nog 226 nestkasten bezet, dit jaar was dat nog maar 81 stuks; een terug gang van 165 bezette nestkasten in 5 jaar. Bij de andere soorten is het aantal bezette nestkasten dit jaar redelijk constant gebleven. Pimpelmees en bonte vliegenvanger hadden iets minder kasten bezet, spreeuw en boomklever een paar nestkasten meer. Van de vogelsoorten die over het algemeen niet vaak gebruik maken van een nestkast hadden de gekraagde roodstaart en de glanskop goede broedresultaten. Opvallend dit jaar was het broedgeval van een boomkruiper; een soort die je normaal niet gauw in een nestkast aantreft. Ook werden dit jaar 3 mandarijneenden broedend in een nestkasten aangetroffen. Meestal in een bosuilkast. In totaal 37 gevallen werden er een verlaten legsels aangetroffen waarvan 15 x bonte vliegenvangers, 6 x koolmees, 4 x boomklever, 3 x kerkuil en 4 maal een steenuil. Verder nog pimpelmees, roodborst, merel, bosuil, torenvalk met elk 1 verlaten legsel.

Broedresultaten uilen en torenvalk;

Ook hebben we weer voor een aantal soorten uilen en de torenvalk op geschikte locaties nestkasten opgehangen. Dat heeft het afgelopen jaar bij drie soorten tot een toename van het aantal bezette kasten geleid. Vooral bij de kerkuilen waren er (+17) meer bezette kasten; een flinke toename t.o.v. 2007. Bij torenvalk was dat (+5) en bij het steenuiltje was de winst (+3) bezette nestkasten. De bosuil bleef met 16 bezette kasten gelijk aan 2007. Het aantal uitgevlogen jongen bij de kerkuil bleef met 215 (3,3 per nestkast) duidelijk achter bij 2007, maar dat was dan ook een uitzonderlijk goed jaar met 5,6 uitgevlogen jongen per nestkast. Een tweede legsel hebben we dit jaar bij de kerkuilen niet kunnen vaststellen. De torenvalken hebben een uitzonderlijk goed jaar gehad. Uit de 26 bezette nestkasten vlogen 132 jongen uit, wat neer komt op 5,1 jongen per nestkast. Het aantal uitgevlogen jongen bij de bosuil lag iets hoger dan voorgaande jaren (+5) wat neer komt op 2,5 per kast, in totaal vlogen 40 jonge bosuilen uit. Het afgelopen broedseizoen hadden we weer een stijging van het aantal bezette nestkasten (+3) door het steenuiltje wat resulteerde in een mooie toename (+63) van het aantal uitgevlogen jongen. Helaas was het aantal uitgevlogen jongen van 2,9 per nestkast, veroorzaakt door een viertal verlaten legsels, wat aan de lage kant. Ook bij de kerkuilen hadden we te maken met 2 mislukte legsels en 1 verlaten legsel. Verder werd er in 2 gevallen dode jongen aangetroffen. Bij de bosuil en torenvalk bleek één nest te zijn verlaten.

Overzicht broedresultaten uilen en torenvalk van 2006 t/m 2008;

Soort vogel	Bezette nestkasten			Uitgevlogen jongen			Jongen gemiddeld uitgevlogen per nestkast		
Jaargang	**2006**	**2007**	**2008**	**2006**	**2007**	**2008**	**2006**	**2007**	**2008**
Kerkuil	40	49	66	165	274	215	4,7	5,6	3,3
Kerkuil 2e legs		19			72			3,8	
Bosuil	13	16	16	30	35	40	2,3	2,2	2,5
Steenuil	12	19	22	26	55	63	2,2	3,0	2,9
Torenvalk	11	21	26	51	83	132	4,6	4,0	5,1
Totaal	**78**	**123**	**130**	**272**	**518**	**450**	**3,6**	**4,2**	**3,5**

Uiteraard gaan we door met het plaatsen van nestkasten voor zowel bosuil, kerkuil als torenvalk en steenuil, vooral voor steenuil zijn in onze regio nog genoeg mooie locaties om nestkasten op te hangen en zo dit fraaie uiltje een handje te helpen met nest gelegenheid.

XII. RINGRESULTATEN

Geringde vogels

SOORT	2007	2008	SOORT	2007	2008
Mandarijneend	1	0	Gekraagde Roodstaart	35	40
Havik	1	3	Merel	5	20
Sperwer	1	1	Zanglijster	8	2
Buizerd	12	14	Kleine Karekiet	282	411
Torenvalk	78	127	Tjiftjaf	4	6
Scholekster	5	6	Grauwe Vliegenvanger	7	13
Kievit	32	27	Bonte Vliegenvanger	766	866
Grutto	3	1	Staartmees	0	1
Tureluur	3	0	Glanskop	37	29
Wulp	0	9	Kuifmees	0	3
Holenduif	2	5	Zwarte Mees	16	24
Houtduif	1	0	Pimpelmees	229	103
Koekoek	10	12	Koolmees	298	146
Kerkuil	339	226	Boomklever	333	307
Steenuil	43	70	Boomkruiper	5	6
Bosuil	50	42	Spreeuw	620	783
Ransuil	1	3	Huismus	4	3
Grote Bonte Specht	8	2	Ringmus	13	46
Boerenzwaluw	384	359	Vink	52	21
Huiszwaluw	7	27	Putter	5	0
Grote Gele Kwikstaart	0	18	Goudvink	4	0
Witte Kwikstaart	2	5	Groenling	0	38
Winterkoning	3	13	Sijs	1	76
Heggemus	4	11	Geelgors	33	36
Roodborst	24	23			
TOTAAL SOORTEN	**44**	**44**	**TOTAAL EXEMPLAREN**	**3771**	**3984**

Jonge geringde ringmus.

Er werden 3984 vogels geringd en dat waren er ruim 200 meer dan in 2007. Het aantal soorten bedroeg 44 en dat waren er evenveel als in 2007. Evenals voorgaande jaren was de bonte vliegenvanger de meest geringde soort met 866 exemplaren, waaronder 43 adulte exemplaren, die vaak bij de nestkastcontroles nog in de nestkast werden aangetroffen. Eind mei begin juni werden 819 pullen geringd en op 16 juni nog een laat vervolglegsel, hetgeen zelden voorkomt bij de bonte vliegenvangers. Zo mooi als adulte spreeuwen in het voorjaar zijn, zo lelijk zijn de jonge spreeuwen in de nestkasten tijdens het ringen. Daarbij is het verstandig om als ringer niet je beste kleren te dragen, zeker als er 783 pullen geringd moeten worden zoals afgelopen jaar. De toename van het aantal geringde spreeuwen is vooral te danken aan de uitbreiding van de kolonie bij Henk Plas in Agelo. Het aantal boerenzwaluwen dat jaarlijks wordt geringd, neemt geleidelijk af; simpelweg omdat het aantal broedparen ook jaarlijks minder wordt. Van zijn familielid, de huiszwaluw, werden in Weerselo op één boerderij 7 legsels, goed voor 27 pullen, in kunstnesten geringd.

De kleine karekieten in de rietkragen langs het Almelo-Nordhornkanaal hebben, niet gestoord door veel wind en slagregens zoals in 2007, veel jongen kunnen groot brengen. Door enkele ervaren natuurvorsers werden flink wat nestjes opgezocht, waarin later 411 pullen werden geringd. Het aantal koekoeken bleef met 12 duidelijk achter bij de verwachtingen. Bij dit prachtige kanaal met zijn rijke natuur, waar we heel trots op mogen zijn en pleziervaart uit den boze is en ook absoluut niet mogen dulden, broedden enkele paartjes grote gele kwikstaarten. Voor deze Rode-Lijstsoort zijn enkele speciale nestkasten opgehangen waarin 18 nestjongen werden geringd.

Goede broedresultaten beleefden de boomklevers, ook een geliefde vogelsoort van Hennie Kaptein en waarvan hij eveneens veel nestkasten controleert. In Rossum was het wel erg dringen in één nestkast, want er zaten zelfs 10 exemplaren in. Geringd werden er 306 jongen en één adult exemplaar. Verbaasd reageerde Hennie toen hij in een van zijn oudste nestkasten voor het eerst een broedende boomkruiper aantrof. Meestal broeden boomkruipers op moeilijk toegankelijke plaatsen, zoals achter gevelplanken e.d. Nu was het wel mogelijk de 6 jongen te ringen. Andere holenbroeders die ook in nestkasten werden aangetroffen en geringd waren o.a. 29 glanskoppen, 24 zwarte mezen en 46 ringmussen.

In januari en in februari 2008 zijn in Agelo en in Saasveld op wintervoederingsplaatsen 319 vogels gevangen en geringd. Koolmezen en pimpelmezen waren met respectievelijk 127 en 87 exemplaren de meest geringde soorten, maar de 36 geringde geelgorzen spreken meer tot de verbeelding. Bovendien werd een flink aantal vogels teruggevangen die eerder op deze plaatsen waren geringd. In dezelfde periode werden in Oldenzaal 76 hier overwinterende sijsjes en 38 groenlingen geringd die onweerstaanbaar werden aangetrokken door de welbekende oranje pindazakjes.

Geringde weidevogels

SOORT	2004	2005	2006	2007	2008
Kievit	112	51	40	32	27
Grutto	11	4	3	3	1
Wulp	7	1	2	0	9
Scholekster	11	2	3	5	6
Tureluur	4	8	4	3	0
TOTAAL	**145**	**66**	**52**	**43**	**43**

Evenals in 2007 werden er totaal slechts 43 pullen van weidevogels geringd, ondanks dat er best wel naar jonge weidevogels is uitgekeken, want ze genieten prioriteit bij het ringen. Het aantal van 27 kievieten was het laagste aantal ooit in het bestaan van onze vereniging. Het eerste nestje met 3 pullen werd op 16 april in De Benneker geringd. Voor het ringen van één grutto moest eerst nog een fors sprintje getrokken worden want het kuiken was al aan de maat en kon nog net niet vliegen, maar wel hard rennen. Er boden zich geen andere kansen voor het ringen van jonge grutto's.
Verheugend was het flinke aantal van 9 geringde wulpen; het hoogste aantal sinds 10 jaar. Hierbij waren ook enkele grote kuikens die ongemerkt nog flinke afstanden door het gras aflegden voor ze geringd konden worden. Het eerste legsel met zelfs 4 kuikens werd op 12 mei in Saasveld geringd. De scholekster, 6 in totaal, werden allen geringd in Rossum. In De Benneker 3, aan de Boschweg 1 en aan de Haarstraat nog 2 exemplaren. Het hadden er nog een paar meer kunnen zijn in de Rossummermeden, maar de ringer was alleen en op de fiets en dat is onbegonnen werk. De dagen daarna liepen ze niet meer in de buurt.
Voorgaande jaren was het steeds gelukt enkele tureluurs te ringen, maar in 2008 lukte dat niet. De druk alarmerende tureluurs hielden hun kroost meestal goed verborgen in het hoge gras of slootkanten en dan is het te risicovol. En zonder ring vliegen ze ook wel!

Geringde roofvogels en uilen

SOORT	2004	2005	2006	2007	2008
Bosuil	19	25	32	50	42
Boomvalk	0	1	0	0	0
Buizerd	2	8	8	12	14
Havik	1	0	1	1	3
Kerkuil	80	136	157	339	226
Ransuil	0	0	0	1	3
Sperwer	4	3	3	1	1
Steenuil	30	35	32	43	70
Torenvalk	19	26	51	78	127
TOTAAL	**155**	**234**	**284**	**525**	**486**

Het ringen van roofvogels en uilen in 2007 was een forse klus, want het waren er weer veel en het ringen van een kast vol uilen of valken neemt veel meer tijd in beslag dan het ringen van een nestje vliegenvangers of karekieten. En de kerkuil was weer koploper, hoewel niet zoveel als in het topjaar 2007, maar 226 exemplaren, is nog altijd veel in vergelijk met de jaren voorheen. Het aantal broedparen was zelfs hoger dan in 2007, maar de legsels waren kleiner. Vooral de latere legsels hadden maar weinig jongen of mislukten gedeeltelijk en 2e legsels waren er niet.
Ook de bosuil had een goed broedseizoen met op 3 locaties zelfs 4 pullen in de nestkast. Op 2 locaties hadden de jonge bosuilen al de kast verlaten toen de ringers arriveerden. Hoog in de boom geklauterd keken ze nieuwsgierig naar beneden wat er bij hun nestkast gebeurde. De extra aandacht voor de steenuilen door het plaatsen van nestkasten in de afgelopen jaren, heeft zijn vruchten afgeworpen. Nog niet eerder werden er 70 steenuilen geringd in één ringseizoen. In enkele nestkasten werden zelfs 5-6 jongen aangetroffen.

De ringers hadden in Agelo een buitenkansje met het ringen van 3 jonge ransuilen. Deze fraaie uilen komen maar sporadisch voor in onze regio en broeden meestal zeer hoog in bomen in een oud kraaiennest.

Boven verwachting hoog was het aantal van 127 torenvalken die in 26 kasten werden geringd. Dit aantal had nog meer kunnen zijn als op 2 locaties de ringers een weekje vroeger waren geweest, want nu zaten de jongen al op uitvliegen. Tijdens het ringen van 4 torenvalken in Agelo op 23-05 werd de ringer aangenaam verrast toen de gastvrouw opmerkte dat in de andere kast ook nog 5 eieren lagen. En inderdaad in de kast die 3 meter naar rechts achter de topgevel hing lagen 5 warme eieren van een torenvalk. Dat betekende over 3 weken weer controleren. Op 13-06 werden dus de 5 valkjes geringd van dit tweede legsel. Het bleek dat één mannetje torenvalk hier met 2 vrouwtjes 2 legsels groot bracht. Er werd slechts één sperwer geringd en van onze grootste roofvogel, de havik, kregen 3 mannelijke exemplaren een ring van 11 mm aangelegd. Nog 14 ringen van 11 mm waren er nodig om de gevangen buizerden te voorzien van een ring.

Terugmeldingen
Het Vogeltrekstation in Heteren mailde een record aantal van 94 terugmeldingen; hiervan 3 maal van een vogel met buitenlandse ring die in ons werkgebied werd gemeld en 13 vogels van ons die vanuit het buitenland zijn teruggemeld. Door het zeer succesvolle broedseizoen van de kerkuil in 2007 werden veel terugmeldingen van deze uil ontvangen; het waren er uiteindelijk 47. De meeste kerkuilen, 39, werden helaas weer dood teruggemeld, 1 was ziek of gewond en 7 exemplaren werden in een nestkast gecontroleerd. Naast de 94 officiële terugmeldingen van het Vogeltrekstation werden er nog 42 boerenzwaluwen teruggevangen voor het RAS project; deze terugvangsten zijn niet opgenomen in het totaal overzicht.

Opmerkelijke terugmeldingen, waarvan de ring- of meldlocatie met nummer op onderstaand kaartje staan, werden ontvangen van:

1.Kerkuil Arnhem 5403000. Van de vele in 2007 geringde pullen van de kerkuil zijn een groot aantal terugmeldingen ontvangen en meestal worden kerkuilen dood als verkeersslachtoffer gemeld. In 2008 werden er gelukkig ook enkele levend in een nestkast gemeld. Deze kerkuil werd geringd op 14 juni 2007 in Saasveld en op 24 december 2007 aangetroffen in een nestkast in Grossenbrode in Duitsland. De Oostzee heeft deze uil waarschijnlijk afgeschrokken nog verder te trekken dan de 363 km.
2.Holenduif Arnhem 3485689. De Franse Ringcentrale in Parijs heeft in 2008 zeker eens goed opruiming gehouden en kwamen toen nog wat verdwaalde terugmeldingen tegen, want diverse ringers in den lande ontvingen nog enkele oude terugmeldingen. Zo ontvingen wij een terugmelding van een holenduif die op 18-07-1994 was geringd in Saasveld in dat zelfde jaar op 30-10 werd geschoten in Ahetze in de Pyreneeën. Holenduiven trekken dus soms behoorlijk ver naar het zuiden; dit exemplaar zelfs 1194 km.
3.Kerkuil Arnhem 5402838. Deze kerkuil die geringd is op 26-05-2007 in Albergen, heeft de grootste afstand afgelegd van de pullen die in 2007 werden geringd. De kerkuil werd ziek of gewond gemeld op 11-01-2008 in de Müritz, een bekend natuurgebied in Mecklenburg-Vorpommern op 435 km.
4.Kerkuil Arnhem 5289503. Bij deze kerkuil is het niet de afstand die de melding bijzonder maakt; het was maar 4 km van Rossum naar Agelo. Het was de leeftijd van ruim 13 jaar die deze kerkuil haalde, die tot de verbeelding spreekt.
5.Kerkuil 5405402. Deze kerkuil is een broertje of zusje van 5403000 (zie nr.1) en vloog in tegenovergestelde richting op zoek naar een eigen nestkast en ging dus zijn of haar hun eigen weg. Helaas had deze uil niet zoveel geluk als de ander, want bij Roosendaal op 179 km van de ringplaats werd hij als verkeersslachtoffer op de A58 gevonden.
6.Ooievaar Helgoland N974. In 2008 vestigde zich in Twente een broedpaar van de ooievaar aan de Schiphorstdijk nabij de Dinkel en het Almelo-Nordhornkanaal. Na het succesvolle broedpaar van Losser is dit het 2^{e} broedpaar in het stroomgebied van de Dinkel. Helaas had het paartje geen succes. Het mannetje ooievaar, die ook al in 2006 af en toe ter plekke was, bleek geringd te zijn. Het was niet moeilijk de grote ring met een telescoop af te lezen. De ooievaar werd op 5-06-1992 geringd als nestjong in Herborn-Uckersdorf in Duitsland.
7.Groenling Copenhagen 9S46381. Een geringde groenling die regelmatig foerageerde op de bekende oranje pindanetjes in een stadstuin in Oldenzaal was volgens de terugmelding afkomstig uit Denemarken. Geringd op 30-09-2007 in Nimtofte en op 20-02-2008 afgelezen in Oldenzaal.
8.Bonte Vliegenvanger Helgoland 9D39904. Tijdens een nestkastencontrole in De Lutte op 23-05-2005 ontdekte Hennie Kaptein een geringde bonte vliegenvanger. Het kostte enige moeite maar uiteindelijk werd het ringetje afgelezen en het was zeer de moeite waard, want het was de eerste bonte vliegenvanger met buitenlandse ring in de kasten van Hennie. De terugmelding liet wel heel lang op zich wachten, dus nogmaals een melding gemaakt. Eindelijk bericht ontvangen in de zomer van 2008. De bonte vliegenvanger was geringd bij Elbergen in Duitsland op 29-05-2004.
9.Spreeuw Arnhem L290829. Binnen enkele weken nadat het broedseizoen van de spreeuwen voorbij is, verlaten ze hun broedgebied en trekken weg naar het ZW. Een nestjong dat geringd werd op 9-05-2008 in Agelo, werd al op 25-06-2008 geschoten bij Odijk in de provincie Utrecht. Ja, geschoten in een kersenplantage, waar spreeuwen nauwelijks uit zijn te weren.
10.Scholekster Arnhem 5238684. Het komt niet vaak voor dat 'n scholekster als verkeersslachtoffer wordt teruggemeld. Maar het gebeurt zoals deze scholekster overkwam op de N736 tussen Rossum en Agelo op 13-06-2008, ondanks dat de vogel de omgeving goed kende, want hij was ook in die omgeving geringd op 26-06-1989. De leeftijd van bijna 20 jaar is niet uitzonderlijk voor scholekster, want ze kunnen wel 35-40 jaar oud worden.
11.Torenvalk Arnhem 3666232. Torenvalken werden op de voormalige vliegbasis Twenthe massaal weggevangen omdat ze een groot risico vormen voor de vliegveiligheid, zoals in 2008 weer bleek bij een verongelukt vliegtuig in België. Op de luchthaven Schiphol worden ze ook gevangen en verplaatst. Een torenvalk die geringd was in Saasveld op 28-05-2008, werd 60 dagen later op de nationale luchthaven gevangen en verplaatst.
12.Kievit Arnhem 1416319. In Frankrijk worden onze weidevogels nog steeds bejaagd, ondanks internationale afspraken. Op 3-05-2006 werd deze kievit geringd in De Benneker bij Rossum en op 23-10-2008 geschoten in Jean Lieu in Frankrijk.
13.Buizerd Arnhem 6135078. De eerste vogel in 2008 werd al geringd op 1 januari in Agelo en het betrof een Buizerd, die hier overwinterde. Deze Buizerd werd op 18-09-2008 teruggemeld als verkeersslachtoffer uit Bliesekow in Duitsland.
14.Kleine Karekiet Arnhem AN53222. Ook in 2008 werden weer diverse terugmeldingen ontvangen van kleine karekieten. Deze kleine karekiet uit een eerste legsel, dat het succesvolst is, werd geringd op 29 juni en 21 augustus gevangen en gecontroleerd door een Belgische ringer in Oorderen. De eerste etappe op weg naar het overwinteringsgebied bedroeg 214 km.

Hieronder een kleine selectie van de 94 ontvangen terugmeldingen in 2008.

VOGELSOORT RINGNUMMER	RINGDATUM RINGPLAATS/LAND	VINDDATUM VINDPLAATS/LAND	AFSTAND TIJD	BIJZONDERHEDEN
Ooievaar **6** Helgoland N794	05-06-1992 Herborn Duitsland	23-03-2008 Denekamp	206 km 5770 dg	Levend, ring afgelezen
Buizerd Arnhem 6115376	05-02-2006 Agelo	24-11-2008 Agelo	2 km 1023 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Buizerd **13** Arnhem 6135078	01-01-2008 Agelo	18-09-2008 Bliesekow Duitsland	385 km 261 dg	Dood, verkeersslachtoffer
Torenvalk **11** Arnhem 3666232	28-05-2008 Saasveld	27-07-2008 Luchthaven Schiphol	139 km 60 dg	Levend, gevangen en verplaatst
Scholekster **10** Arnhem 5238684	26-06-1989 Rossum	13-06-2008 Agelo	4 km 6927 dg	Dood, verkeersslachtoffer
Kievit **12** Arnhem 1416319	03-05-2006 Rossum	23-10-2008 Jean Lieu, Frankrijk	406 km 904 dg	Dood, geschoten
Kerkuil Arnhem 5262101	09-06-1990 Zevenaar	04-04-2008 Weerselo	69 km 6509 dg	Dood, korter dan één week
Kerkuil **4** Arnhem 5289503	24-06-1995 Rossum	01-02-2008 Agelo	4 km 4605 dg	Dood, verkeersslachtoffer
Kerkuil Arnhem 5289794	07-06-1999 Beuningen	02-03-2008 Haaksbergen N18	34 km 3191 dg	Dood, verkeersslachtoffer
Kerkuil **3** Arnhem 5402838	26-05-2007 Albergen	11-01-2008 Müritz Duitsland	435 km 230 dg	Ziek, gewond
Kerkuil **1** Arnhem 5403000	14-06-2007 Saasveld	24-12-2007 Grossenbrode Duitsl.	363 km 193 dg	Levend in nestkast
Kerkuil **5** Arnhem 5405402	14-06-2007 Saasveld	30-03-2008 Roosendaal A58	179 km 290 dg	Dood, verkeersslachtoffer
Steenuil Arnhem 3623757	29-05-2004 Albergen	10-04-2008 Zwolle	42 km 1412 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Holenduif **2** Arnhem 3485689	18-07-1994 Saasveld	30-10-1994 Ahetze Frankrijk	1174 km 105 dg	Dood, geschoten
Roodborst ArnhemAN72557	04-01-2008 Agelo	23-10-2008 Agelo	0 km 293 dg	Dood, gepakt door huisdier, hond
Merel Arnhem K805939	20-04-2002 Saasveld	21-12-2007 Saasveld	0 km 2071 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Kleine Karekiet **14** Arnhem N53222	29-06-2007 Kanaal A/N Agelo	21-08-2007 Oorderen België	214 km 53 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Kleine Karekiet Arnhem AP46682	20-06-2008 Kanaal A/N Agelo	16-08-2008 Bokrijk België	189 km 57 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Bt.Vliegenvanger **8** Helgoland 9D39904	29-05-2004 Elbergen Duitsland	23-05-2005 De Lutte	22 km 359 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Bt.Vliegenvanger Arnhem K01396	29-05-2005 Volthe-Rossum	26-05-2007 Weldam-Markelo	29 km 727 dg	Levend in nestkast met broedsel
Bt.Vliegenvanger Arnhem AL60008	31-05-2006 Koppelboer De Lutte	19-05-2008 Egheria De Lutte	2 km 719 dg	Levend in nestkast met broedsel
Bt.Vliegenvanger ArnhemAN03829	26-05-2007 Rossum	26-05-2008 Rossum	0 km 366 dg	Levend in nestkast met broedsel
Pimpelmees Arnhem F833831	12-02-2003 Agelo	04-01-2008 Agelo	0 km 1787 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Boomklever Arnhem V314454	10-05-2007 Saasveld	21-12-2007 Saasveld	0 km 225 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Spreeuw **9** Arnhem L290829	09-05-2008 Agelo	25-06-2008 Odijk	119 km 47 dg	Dood, geschoten
Ringmus Arnhem V178608	16-02-2005 Agelo	01-02-2008 Agelo	0 km 1080 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Groenling **7** Copenhagen9S46381	30-09-2007 Nimtofte Denemarken	20-02-2008 Oldenzaal	514 km 143 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd
Geelgors Arnhem V163371	20-02-2004 Agelo	11-01-2006 Agelo	0 km 691 dg	Levend, gevangen en gecontroleerd

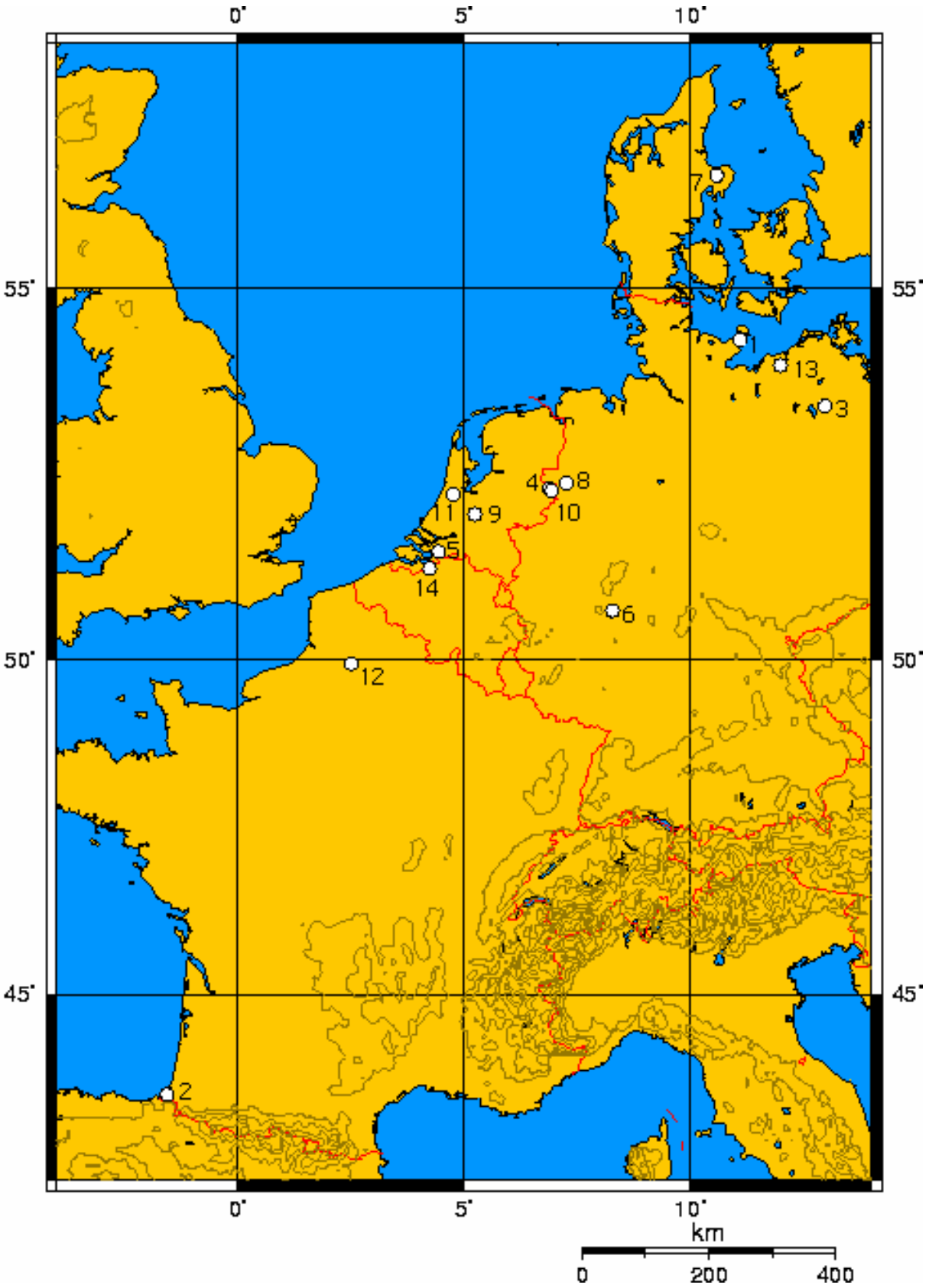

Bijzondere Terugmeldingen
De nummers verwijzen naar de meld- of ringlocatie in de tabel

XIII. RAS-PROJECT BOERENZWALUW

Het RAS-project Retrapping Adults for Survival, ofwel oudervogels vangen om de overleving te berekenen, is een ringproject van het vogeltrekstation. Het doel van het project is om terugvangstgegevens te verzamelen, die het ons mogelijk maken om de overlevingskansen van vogels te berekenen. Eerdere ring- en terugvangststudies hebben duidelijk aangetoond dat veranderingen in de populaties van veel trans-Sahara trekvogels, zoals de boerenzwaluw, veroorzaakt worden door problemen in de Afrikaanse winterkwartieren. Kennis van de overlevingskansen is daarom van essentieel belang voor doeltreffende beschermingsmaatregelen. Maar al te vaak is onze kennis op dit gebied bedroevend klein.

Het RAS-Project vraagt jaarlijks de gegevens van minimaal 30 broedparen, die elk jaar op dezelfde plek opnieuw gevangen moeten worden. In het kader van het RAS-Project werden in 2008 boerenzwaluwen geringd en gevangen op twee boerderijen. Eén hiervan had betrekking op het oude boerenzwaluwenproject. Het aantal broedparen daalde van 40 naar 37 broedparen. De beproefde methode om in de vroege ochtenduren te vangen, staat al jaren garant voor het vangen van bijna alle broedvogels. Ook in 2008 wisten we alle 74 broedvogels in de netten te krijgen. Het betrof 35 mannetjes en 39 vrouwtjes. Van deze 74 gevangen boerenzwaluwen waren 42 exemplaren reeds geringd.

In de onderstaande tabel staat behalve het ringjaar ook de toenmalige status aangegeven van de terugvangsten in 2008:

Ringjaar van terugmeldingen in 2008	2003	2004	2005	2006	2007
Geringd als broedvogel op vanglocatie	1	1	5	9	14
Geringd als nestjong op vanglocatie	1	1	1	3	6
Totaal teruggevangen in 2008	**2**	**2**	**6**	**12**	**20**

Zoals te verwachten, hadden de meeste terugvangsten betrekking op boerenzwaluwen die in 2005, 2006 en 2007 als nestjong of als broedvogel werden geringd. De terugvangsten uit voorgaande jaren waren gering. In 2007 werden 80 broedvogels gevangen waarvan er 36 nieuw waren en dus nog ongeringd. Van de 36 geringde broedvogels uit 2007 werden er het afgelopen jaar 14 teruggevangen. Dit komt overheen met 39 %. Zwaluwen zijn zeer plaatstrouw aan de broedlocatie en zullen, als ze de trek en winterperiode in Afrika hebben overleefd, terugkeren naar hun broedplek. Van alle 80 broedvogels die in 2007 werden gevangen wisten er 42 oftewel 53 % in 2008 terug te keren op hun broedplaats. De oudste teruggevangen zwaluw van het afgelopen jaar werd geringd in 2003 als broedvogel en was op moment van terugvangst in 2008 dus minimaal 6 jaar oud.

Van ieder broedpaar boerenzwaluwen vlogen dit seizoen gemiddeld 6,6 jongen uit.

Behalve de broedvogels werden op beide boerderijen ook alle nestjongen geringd en dit leverde een totaal op van 244 geringde jonge boerenzwaluwen uit 71 nesten. Dit komt neer op jongenproductie van 6,6 jong per broedpaar. Dit is een gemiddelde score die, volgens onderzoek, voor het instandhouden van de huidige populatie net voldoende zou moeten zijn. Van de 282 geringde pullen in 2007 werden er in totaal 6 teruggevangen. Een percentage van 2 %.

XIV. Monitoring van de steenuil

Het afgelopen seizoen deden we als steenuilwerkgroep voor het zesde achtereenvolgende jaar mee aan het Steenuil Monitoring Project. De resultaatgegevens worden zowel provinciaal als landelijk (SOVON) aangeleverd en verwerkt. Dit om een goed inzicht te krijgen over de populatieontwikkeling van ons aller kwikuulke. Per deelgebied hebben we ook dit jaar weer de gegevens voor u beschikbaar.

Deelgebied I:
Dit deelgebied, groot circa 48 km², is gelegen in Weerselo, Saasveld en Agelo, als ook in kleine delen van Reutum, Hertme en Albergen. Dit bijna twee atlasblokken grote gebied werd onderzocht door Wim Wijering en Gerard Spit. In dit gebied, het grootste van de vijf, werden dit jaar 45 steenuilterritoria vastgesteld; drie meer dan een jaar eerder. Van oudsher is dit deelgebied vanwege het kleinschalige karakter erg geschikt voor steenuilen. Circa 5 km² van dit telgebied is vanwege aaneengesloten bos en dorpskernen minder tot niet geschikt voor de steenuil. Dit impliceert dat elke geschikte km² een paartje steenuilen herbergt. Acht paartjes maakten gebruik van een nestkast. Eén steenuilpaartje in Agelo broedde het afgelopen jaar in een knoteik.

Deelgebied II:
Dit deelgebied, groot circa 29 km², is voornamelijk gelegen in Deurningen, Gammelke en Lemselo als ook in kleine delen van Weerselo, Deurningen, Saasveld, Borne, Hertme en Hengelo. Dit gebied werd geïnventariseerd door Peter Bleijenberg en Jan Willem ten Cate. Telgebied 2 was dit jaar goed voor 30 steenuil territoria; gelijk aan een jaar eerder. Ook gebied II staat van oudsher bekend als een goed steenuilgebied. Vanwege aaneengesloten bos en een dorpskern is circa 5 km² van dit deelgebied ongeschikt voor het "kwikuulke". Als we dit deel in mindering brengen, dan zit ook hier in elke km² ruim één paartje steenuilen. Peter Bleijenberg heeft samen met Harrie Linckens in zijn eigen deelgebied en ook in andere deelgebieden diverse steenuilkasten gecontroleerd. In dit controlegebied bleken 5 steenuilkasten bezet te zijn.

Gemiddeld leggen steenuilen 4 eieren, waarbij het broeden een vrouwenzaak is en pas begint na het voorlaatste ei. Bij de eerste nestkast controle werd dit vrouwtje broedend aangetroffen. Na 25 à 28 dagen broeden komen de eieren uit. Bij de tweede controle 6 weken later zat ze nog steeds zeer strak te broeden. De eieren bleken helaas onbevrucht te zijn. Om te voorkomen dat ze zich zou dood broeden werden de eieren verwijderd.

Deelgebied III:
Dit deelgebied, groot circa 14 km², is gelegen in Fleringen en een klein deel van Albergen. Circa 4 km² van dit gebied is ongeschikt als steenuilgebied vanwege aaneengesloten bos en een dorpskern. Het gebied werd onderzocht door één van onze ringers, Johan Drop. In totaal werden hierin door hem zes steenuilterritoria vastgesteld waarvan één in een nestkast. De stand bleef hier gelijk ten opzichte van een jaar eerder. Eén paar per vierkante kilometer wordt hier niet gehaald. In vergelijking met de voorgaande twee deelgebieden zijn hier overigens relatief gezien minder (geschikte) boerderijen.

Deelgebied IV:
Dit deelgebied, groot circa 35 km², is gelegen rondom Rossum. In dit gebied werden 19 steenuilterritoria aangetroffen; ééntje meer dan een jaar eerder. Van 2 nestkasten werden de broedgegevens bekend. De inventarisatie werd hier uitgevoerd door Johan Groote Punt en Jan Nijmeijer. Vanwege veel grote bosgebieden en een dorpskern is slechts 23 km² van dit deelgebied voor de steenuil geschikt. Veel boerderijen bezitten evenwel zeer forse erfbeplantingen. De steenuil houdt toch van een meer open landschapskarakter. Dat zal vermoedelijk de reden zijn waarom dit gebied (net) niet een steenuilpaar per km² herbergt.

Deelgebied V:
Dit telgebied, groot circa 5 km² is gelegen ten zuiden van Reutum. Het gebied werd eveneens onderzocht door Wim Wijering. In dit onderzoeksgebied, het kleinste van de vijf, werden dit jaar net als een jaar eerder 4 steenuilterritoria aangetroffen. Er was één bewoonde nestkast waarin één jong geringd. Ruim 1 km² van dit gebied is niet of minder geschikt voor de steenuil vanwege bos en een dorpskern. Voor het geschikte deel voldoet ook dit telgebied net niet aan de criteria van 1 steenuilpaar per vierkante kilometer.

Totaalscore:
Bij elkaar opgeteld zijn we er, ten opzichte van 2007, wederom enkele territoria op vooruit gegaan, namelijk van 100 naar 104. Zoals vermeld bestaat ons werkgebied uit evenveel voor steenuilen geschikte vierkante kilometers, zodat we anno 2008 exact 1 broedpaar per km² bezitten. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat het de steenuil overal voor de wind gaat. In grote delen van ons land gaat het namelijk nog steeds allerbelabberdst met dit deels dagactieve uiltje. Zeer waarschijnlijk is de "toename" in ons gebied een uitvloeisel van a. een grotere ervaringsdeskundigheid; b. meer bekendheid met de omgeving c. intensievere contacten met "steenuilbezitters", d. meer nestkastcontroles etc. etc.

Onderstaande tabel geeft een overzichtelijk beeld van de resultaten.

TELGEBIED	TERRITORIA	ATLASBLOKKEN	GEBIEDSGROOTTE
I	45	28-36 / 28-46 / 28-37 / 28-47 / 28-38	48 km ²
II	30	28-47 / 28-48 / 28-57	29 km ²
III	6	28-27 / 28-37 / 28-36	14 km ²
IV A en B	19	28-38 / 29-31 / 29-41 / 28-48	35 km ²
V	4	28-27 / 28-37 / 28-28 / 28-38	5 km ²
Totaal:	**104**		**131 km ²**

Opmerkelijke voorval:
Een opmerkelijke situatie werd ons gemeld uit Enschede. Daar schijnt sinds jaar en dag in de wijk Roombeek een paartje steenuilen te huizen. Dat mag zeer uitzonderlijk worden genoemd, omdat je steenuilen - toch een echte plattelandsvogel - niet direct in bebouwd stedelijk gebied zou verwachten en dan ook nog redelijk dicht in de buurt van het centrum. Bovendien heeft dit paartje of hun nakomelingen kennelijk de vuurwerkramp weten te overleven. Waarschijnlijk is dit één van de vele voorbeelden van uitzonderlijke plaatstrouw. Zeer vermoedelijk bewonen ze het oude, bewaard gebleven torentje, in deze destijds zo rampzalig getroffen wijk. Dat ze zich kennelijk in deze volledig veranderde, menselijke omgeving nog steeds thuis voelen, bewijst bijgaande foto, gemaakt door één van de buurtbewoonsters.

Nog enkele ervaringen:
In beknopte vorm volgen hieronder nog enkele ervaringen van de tellers: In deelgebied I werden "en passant" nog een aantal territoria van andere uilen genoteerd. In een aantal gevallen begonnen deze namelijk spontaan "mee" te roepen. Het betrof: kerkuil (2 x) en bosuil (4 x).

Het aantal steenuilenkasten dat in de 5 telgebieden in de loop der jaren is opgehangen, bedraagt inmiddels circa. 40. Dit aantal neemt jaarlijks in klein aantal toe. Maar lang niet alle kasten waren ook bezet, in veel gevallen wordt er op de bewuste locatie wel door steenuilen gebroed, maar wordt er geen gebruik gemaakt van de nestkast.

Tot slot: Ons gebied mag aan de hand van bovenstaande gegevens met recht een steenuilbolwerk worden genoemd. Hopelijk kunnen we dat tot in lengte van jaren zo houden. Het is verder hartverwarmend om te zien hoe welkom de steenuil overal nog steeds is op het platteland.

XV. Huiszwaluweninventarisatie Noordoost-Twente

"Geleidelijk nemen na een verbouwing de huiszwaluwaantallen weer toe op dit adres"en "De sterke terugval van het aantal huiszwaluwen is hier waarschijnlijk het gevolg van de afwezigheid van vee na de bedrijfsbeëindiging". Twee opmerkingen van een teller over verschillende huiszwaluwenlocaties waar hij al jarenlang het aantal huiszwaluwnesten inventariseert.
Verbouwingen en het verdwijnen van vee worden vaak genoemd als oorzaken van het wegblijven van de zwart-witte lentebodes. Toch mogen we niet mopperen over hun aantal in het jaar 2008. Boven verwachting is het aantal broedparen uitgekomen boven dat van 2007.
De 39 tellers van de samenwerkende verenigingen uit Noordoost-Twente kwamen tot een totaal van 2058 nesten.

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de laatste 10 jaar.

Jaar	Bewoonde locaties	Totaal aantal nesten
1999	276	1803
2000	289	2055
2001	283	1917
2002	254	1624
2003	278	1840
2004	273	1872
2005	293	2191
2006	293	2110
2007	284	1945
2008	281	2058

Het aantal van 2008 misstaat niet in het rijtje. Een toename van 5,8 % vergeleken met 2007 valt niet tegen. Maar uit het overzicht blijkt duidelijk dat dergelijke schommelingen niet vreemd zijn.

Locatiegrootte
Hieronder verstaan we in dit verslag het aantal nesten dat op een bepaald adres (bezochte locatie) voorkomt. Hoe volgens de landelijke verdeelsleutel de locatiegrootte, in procenten uitgedrukt, er in ons gebied uitziet, is aangegeven in onderstaande tabel. (ter vergelijking drie jaargangen)

Categorie	Locatiegrootte	2006	2007	2008
A	1 nest	19,1 %	17,3 %	16,7
B	2 – 5 nesten	37,9 %	40,1 %	40,2
C	6 – 15 nesten	32,0 %	33,1%	32,0
D	16 – 25 nesten	7,9 %	7,0 %	7,5
E	26 – 50 nesten	2,4 %	1,8 %	2,5
F	51 – 100 nesten	0,7 %	0,7 %	1,1

De percentages verschillen jaarlijks niet veel. Een trend is nauwelijks aan te geven.
Dit jaar waren er in Noordoost-Twente 10 locaties met meer dan 25 bezette nesten. Tot categorie E (26 t/m 50 nesten) behoorden de fam.B.Tijink te Agelo met 28 (22), B. Schothorst in De Lutte 29 (25), M. Veldscholten te Denekamp 29 (18),

Lubbers te Albergen 35 (9), Grote Beverborg in De Lutte 35 (18), Haarman te Albergen 36 (32) en Keizer te Beuningen met 38 (29) nesten. De drie grootste locaties (categorie F) werden aangetroffen bij de fam. Meijerink te Lonneker met 57 (35), de fam.Zanderink in De Lutte met 71 (70) en de fam.Broenink te Langeveen met 76 (62) nesten.(tussen haakjes de aantallen van 2007)

Noordoost-Twente onderverdeeld
In onderstaand overzicht zijn de plaatsen in ons telgebied met het aantal aldaar aanwezige locaties en nesten aangegeven. De locaties in Hertme, Lonneker, Enschede, Hengelo en Vriezenveen behoren, als je naar de huidige gemeentegrenzen kijkt, eigenlijk niet tot Noordoost-Twente, maar worden al jaren door ons geteld. Door hun ligging net tegen de grens van ons gebied en door wijziging van gemeentegrenzen is het een logische keuze om ze te blijven meenemen. Tussen haakjes staan de aantallen van vorig jaar.

Plaats	aantal locaties		aantal nesten		Plaats	aantal locaties		aantal nesten	
Agelo	13	(11)	97	(70)	Mander	4	(4)	35	(64)
Albergen	12	(12)	162	(107)	Manderveen	1	(1)	2	(3)
Beuningen	17	(16)	142	(137)	Mariaparochie	2	(3)	9	(16)
Brecklenkamp	2	(2)	12	(20)	Noord Deurningen	3	(4)	21	(24)
De Lutte	31	(34)	296	(264)	Nutter	5	(5)	39	(18)
Denekamp	17	(17)	135	(112)	Oldenzaal	1	(1)	25	(21)
Deurningen	14	(18)	90	(109)	Ootmarsum	1	(1)	7	(7)
Enschede	0	(0)	0	(0)	Oud Ootmarsum	9	(10)	41	(38)
Fleringen	13	(12)	94	(85)	Overdinkel	0	(0)	0	(0)
Geesteren	22	(19)	96	(100)	Reutum	9	(8)	41	(44)
Hengelo	0	(0)	0	(0)	Rossum	35	(33)	206	(169)
Hertme	2	(2)	9	(23)	Saasveld	19	(22)	99	(121)
Hezingen	2	(3)	7	(8)	Tilligte	12	(12)	91	(97)
Langeveen	5	(5)	87	(74)	Tubbergen	2	(2)	20	(30)
Lattrop	7	(6)	43	(48)	Vasse	2	(2)	9	(8)
Lonneker	3	(3)	68	(40)	Vriezenveen	2	(2)	2	(3)
Losser	4	(4)	22	(20)	Weerselo	10	(10)	51	(65)

Van de 2058 hierboven genoemde nesten waren er 1711 door de vogels zelf gebouwd. De overige 347 werden gevormd door bewoonde kunstnesten.

Kunstnesten

Het aantal van 347 kunstnesten is dus 17 % van het aantal bewoonde nesten. In het gehele gebied zijn door onze tellers 585 geplaatste kunstnesten aangegeven. De bezettingsgraad van de kunstnesten komt hierbij uit op 60%. Dit percentage is in werkelijkheid wat lager daar niet iedere teller alle aanwezige niet bezette kunstnesten heeft ingevuld. Jaarlijks worden ongeveer honderd kunstnesten bijgemaakt. Zomaar overal kunstnesten ophangen heeft echter weinig zin. In de praktijk blijkt dat goed gekeken moet worden of de locatie geschikt is voor huiszwaluwen en dienen de nesten op de juiste wijze opgehangen te worden. Kunstnesten op een locatie waar in de wijde omgeving geen huiszwaluwen broeden, worden zelden bezet. Er zijn tal van locaties waar alle opgehangen kunstnesten ook bezet zijn. Zo zijn bij Schomakers te Agelo 11 van de 11, bij Tijink te Agelo 19 van de 19 en bij Oude Hendriksman te Rossum 23 van de 23 opgehangen kunstnesten bezet. In sommige gevallen leidt het ophangen van kunstnesten tot het toenemen van het aantal broedparen. Daar staat tegenover dat bij de toplocatie in Langeveen, met 76 nesten, geen kunstnesten hangen. Is er voldoende goed nestmateriaal voorhanden, en vallen er doorgaans in de broedperiode geen nesten naar beneden om wat voor reden dan ook, dan is een kunstnest niet echt nodig maar het kan wel leiden tot meer broedparen. Het mooist is het als de natuur zijn beloop kan hebben maar soms kan de natuur een zetje in de juiste richting goed gebruiken.

Opgemerkt.

● Hoewel de inventarisatie gericht is op huiszwaluwen, is op veel bezochte adressen ook het aantal nesten van de boerenzwaluw genoteerd. Dit jaar telden we van deze vogel in totaal 1107 nesten. Boerenzwaluwen zijn er in werkelijkheid veel meer; niet alle tellers hebben de aantallen vermeld. Bovendien zijn er naast de door onze tellers bezochte huiszwaluwenlocaties ook nog tal van adressen waar alleen maar boerenzwaluwen zitten en waar niet geteld wordt.

● Naast steenuiltjes, die nogal eens genoemd worden als vernielers van zwaluwnesten, zijn in de Lutte bij kwekerij Kuipers ook gaaien en eksters 'betrapt' op het ruïneren en leegroven van nesten. Laatstgenoemden lusten ook wel een eitje of jonge vogel.

● De bewoners op erve Monnikhof uit De Lutte hadden vóór ze op vakantie gingen een briefje in de melkstal opgehangen met de broedresultaten van de boeren- en huiszwaluw.
Ze verwachtten in die periode het jaarlijkse bezoekje van de tellers.

● In het centrum van De Lutte waren tot voor enige jaren nog een 13-tal woningen waar huiszwaluwen een nestplaats vonden. Dit jaar werden op 5 adressen nog nesten aangetroffen.
Maar ondanks deze achteruitgang blijft in ons telgebied de bebouwde kom van De Lutte de enige dorpskern met huiszwaluwen.

● Dit jaar is in 13 gevallen melding gemaakt van gekraakte zwaluwennesten door mussen.
Eén keer werd een winterkoninkje genoemd.

● In 2008 zijn er 39 vrijwilligers op pad geweest om de inventarisatie te verrichten. Het zijn leden van de vogelwerkgroep van I.V.N. Losser, de werkgroep Weidevogelbescherming flora en fauna van Heemkunde Denekamp, de vogelwerkgroep van Heemkunde Ootmarsum en van de Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto (v.h. de Vereniging tot Bescherming van Weidevogels en Jong Wild).

● Voor vragen, tips, opmerkingen of het doorgeven van nog niet bij ons bekende huiszwaluwlocaties kunt u contact opnemen met een bij u bekende teller of met een van de boven staande werkgroepen. Bijzondere waarnemingen die interessant kunnen zijn voor bovengenoemde verenigingen zijn ook altijd welkom.

● Tot slot willen we alle 'huiszwaluwenbezitters' bedanken voor alle medewerking en de gastvrije ontvangst van onze vrijwilligers.
Zonder de spontane medewerking van deze twee groepen is er weinig mogelijk.
Samen aandacht hebben voor de natuur en die interesse levend houden door o.a. inventarisatiewerk blijft belangrijk. Al deze tellers van harte bedankt.

Maken van een modderbad:
Tegenwoordig zijn veel erven geheel verhard. Als dan ook de koeien op stal blijven kan het zo zijn dat modder een schaars goedje begint te worden. Ook bij droog weer in de nestperiode kan het moeilijk zijn om binnen een redelijke afstand van de kolonie modder te vinden. Hierdoor kunnen de zwaluwen soms moeilijk modder halen voor de bouw van hun nest. Je kunt huis- en boerenzwaluwen helpen door in de buurt van een kolonie op een verloren hoekje een ondiepe plas met modder te maken. Soms is er een natuurlijke plaats die door regelmatig besproeien een modderpoel kan opleveren. Maar ook een ingegraven stuk plastic gevuld met een paar emmers leem of zandleem vermengd met wat stalmest is hiervoor zeer geschikt. Wel is het zaak om dit gedurende het seizoen nat te houden.

XVI. Bijzondere voorvallen

Kerkuilen als adoptieouders voor steenuiljong

Ongeveer medio mei 2008 werd er gebeld door Marieke Alberink uit Harbrinkhoek over een jonge uil die daar over het erf strompelde. Omdat er op het prachtige - door eiken omringde - erf van de familie Alberink al jaren kerkuilen broeden, was het aannemelijk dat het een jonge kerkuil betrof. Zelf de situatie in ogenschouw nemen, was op dat moment vanwege andere verplichtingen geen optie. "Terugplaatsen in de nestkast" was dan ook het advies. Hierbij bleek echter dat de vondeling er wel heel anders uitzag als de jonge kerkuilen in de kast. Het jonge beestje was veel kleiner en ook duidelijk een andere soort. Na een telefoontje de volgende dag was het wel duidelijk dat het hier geen kerk- maar een steenuiljong betrof die elders op het erf kennelijk uit het nest was gevallen. Omdat de broedplek van de steenuil niet bekend was en er al een nacht overheen was gegaan werd besloten de situatie maar te laten voor wat het was. De kans echter dat een dergelijk jong zich zou weten staande te houden tussen de alsmaar uitdijende jonge kerkuilen leek me praktisch uitgesloten; laat staan dat het kerkuilbroedpaar hem/haar zou accepteren. Als ware uilenliefhebster heeft de vindster hier nog wel enige dagen een naar gevoel aan over gehouden.

Bij de controle van de nestkast op 31 mei hier opvolgend voor het ringen van de jonge kerkuilen, viel ik van verbazing bijna van de ladder. Een paar gele ogen staarden mij doordringend aan. Luid snavelknakkend zat daar warempel een bijna volwassen jonge steenuil, te midden van zijn nog relatief hulpeloze pleegbroers- en zussen. Bij de verdeling van het voedsel heeft deze jonge steenuil zich blijkbaar goed staande weten te houden. Misschien kon deze dreumes - door een inmiddels beter ontwikkelde motoriek - wel sneller de prooi van de pleegouders afpakken, sneller dan de op dat moment nog minder ontwikkelde kerkuiljongen.

Benieuwd over de afloop keerde ik begin augustus terug naar het erf van de familie Alberink. Nauwelijks had ik de auto geparkeerd of ik werd al meteen enthousiast bijgepraat over de verdere afloop van de jonge vondeling. Een aantal keren hadden ze hem naderhand overdag gezien. Vliegend of zittend op een balk in de kapschuur. Bij de eerste ontmoeting in de kapschuur reageerde de jonge steenuil nogal geschrokken. Onmiddellijk zocht hij dekking en vloog als een speer terug in de kerkuilkast waar inmiddels de jonge kerkuilen al zo groot waren dat ze geregeld waren te zien in de uitvliegopening. Maar ook buiten de kapschuur hadden ze hem zien vliegen, zodat we met een gerust hart kunnen spreken van een – in eerste instantie niet geheel zo bedoelde - wonderbaarlijk geslaagde adoptie van een jonge steenuil door een kerkuilbroedpaar.

Kerkuil op stok

Het natuurgebied Hazelbekke, in eigendom van Natuurmonumenten, is een prachtig voorbeeld van een beekdal gelegen in een kleinschalig cultuurlandschap. Het mozaïek van verspreid staande boerderijen, akkers, weilanden, houtsingels, beken en bos is nog intact. De tijd lijkt hier te zijn stilgestaan. Op een van de fraaist gelegen boerderijen woont de familie Geers. Op dit prachtige boerenerf, waar het gazon in het voorjaar niet wordt gemaaid vanwege de vele zeldzame orchideeën, tref je bij het betreden geen keffende en kuitenhappende erfhond. Nee, op dit erf is de haan heer en meester. Hier stapt hij fier en trots en waakt als een ware Anton Heyboer over zijn toom van 7 hennen. Op dit erf heerst rust en orde. Maar op 11 juli leek alles anders. De trotse haan oogde een stuk minder trots en fierheid had plaats gemaakt voor onzekerheid. Vooral in de omgeving van het zo vertrouwde kippenhok sloeg de onzekerheid luid kakelend toe. Ook Fons Geers was dit vreemde gedrag opgevallen. Na de middag toch maar even het kippenhok geïnspecteerd en hier zag hij hem, de onruststoker. Oog in oog met een kerkuil die pontificaal een plek voor het venster van het kippenhok had ingenomen en bepaald niet de indruk maakte deze plek te willen verlaten. Fons liet het maar eerst voor wat het was onder het motto: "wat koomp dat geet ok weer". Gezien het gedrag van de haan dacht die daar duidelijk anders over. Het bleef onrustig op het erf en die onrust beleefde een hoogtepunt op het moment dat elke zichzelf respecterende haan, samen met zijn hennen op stok gaat. Maar met het invallen van de duisternis keerde de rust terug op erve Geers. Een reden voor Fons om gewapend met fototoestel het kippenhok te inspecteren. En ja hoor; de haan zat op stok samen met zijn hennen en de kerkuil. Hier viel hij toch enigszins door de (kippen) mand door een slaapplekje op te zoeken dat het verst verwijderd lag van de kerkuil.

Zandhagedis krijgt nieuw leefgebied

Tijdens de eerste vogeltrektelling op 21 september werd een plastic bakje aangeleverd met daarin een heuse hagedis. Het dier was een dag eerder in een tuin in Almelo aangetroffen. Meest waarschijnlijk was, dat het een ontsnapt exemplaar was uit een terrarium. Na het tamelijk "breedbuikige" beestje thuis eens wat beter te hebben bekeken, leek deze verdacht veel op onze inheemse zandhagedis. Met een lengte van pakweg 12 tot 13 cm leek het op een tamelijk robuust wijfje. Het diertje was niet erg vlug. Mede om die reden werd de vliegenmepper ter hand genomen en werden in no-time 6 lekkere hapjes (5 vleesvliegen en één langpootmug) aan het diertje aangeboden. Een kwartier later bleken deze heerlijk te zijn opgesmikkeld. Nadat een aantal foto's waren gemaakt en vergeleken met beeltenissen, gemaakt door andere fotografen, kon het bewuste reptiel inderdaad met " 98 % zekerheid " worden gedetermineerd als een zandhagedis.

Medewerkers van de dierenambulance waren zo bereidwillig om het beestje over te brengen naar het bekende Dierensteunpunt Oost Twente in Enschede. Tja en dan laat die 2 % onzekerheid en de vindplaats, een tuin in Almelo, je niet meer los. Het begint aan je te knagen. Hebben we er wel goed aan gedaan om de hagedis naar een opvangadres te brengen. Maar ja, je kunt zo'n diertje onder dergelijke omstandigheden ook zomaar niet weer vrij laten en waar dan wel ? Zandhagedissen horen immers op droge zandige gronden, vooral heidegebieden, waar dan wel een populatie van dezelfde soort aanwezig moet zijn en zo dik gezaaid zijn ze niet in het oosten van het land. Gelukkig is er altijd nog de mij bekende Dick van Dorp, een amfibieën- en reptielendeskundige pur sang. Een telefoontje en 5 verzonden webfoto's later, wisten we het voor 100 % zeker. Het was inderdaad een volwassen zandhagedis van het vrouwelijk geslacht. Dick vertelde dat zandhagedissen in de grond overwinteren in verlaten of zelf gegraven holen. Afgaand op de foto's ging het volgens hem om een "opgevet" exemplaar, die in feite al aan zijn winterslaap had moeten zijn begonnen. Op 24 september daaraanvolgend belde Dick met het verlossende telefoontje dat hij speciaal naar Enschede was gereden om te beoordelen of de zandhagedis in kwestie weer teruggezet kon worden in de natuur. En dat bleek het geval. Zoals hij dat al jaren met al zijn studieobjecten doet, werd ook dit beestje fotografisch voor de wetenschap vastgelegd. Prompt kreeg het beestje de naam Willemien (ik voel me zeer vereerd dat er een relatie met mijn naam is gelegd) toebedeeld en gaat ook als zodanig de boeken in. Dick besloot om het inmiddels toch weer wat kwieke beestje een nieuwe kans te geven in zijn onderzoeksgebied, het Hijkerveld in Drente. Dit natuurgebied herbergt namelijk een kleine populatie zandhagedissen. Wat dat betreft kwam het goed uit dat ter plekke een beetje "vers" bloed wordt ingebracht, vooral omdat het een vrouwtje betrof, die middels eileg weer voor nakomelingschap kan zorg dragen.

Zwarte Mees kraakt kunstnest huiszwaluw

Tijdens het controleren van kunstnesten voor huiszwaluwen bij Jan Koekkoek in Denekamp werden in één kunstnest geen jonge huiszwaluwen aangetroffen, maar een zestal jonge mezen. De controleurs hadden gelukkig ervaring met jonge mezen en herkenden onmiddellijk dat het jonge Zwarte Mezen waren die in de nestkom zaten. Het gele langwerpige vlekje achterop de kruin en de lichtgele streep over de veertjes die net uit de veerspoelen kwamen waren duidelijke kenmerken voor de Zwarte Mees. Toen even later een van de oudervogels de jongen wilde voeren en ook nog even zijn karakteristieke dubbeltonige roep liet horen werd de determinatie bevestigd. Deze mezensoort wordt wel vaker aangetroffen in gewone nestkasten in naaldboombossen of gemengde bossen met voldoende naaldbomen, maar niet op een boerenerf waar normaliter boeren- en/of huiszwaluwen worden aangetroffen. Om voedsel te zoeken moesten deze mezen echter eerst naar de op 75 meter afstand omliggende bossen van het landgoed "Singraven" vliegen. Voor deze mezen was dat toch een grote opgave om dit legsel groot te brengen, maar blijkbaar waren ze daartoe in staat, want de jonge mezen waren in prima conditie. En de huiszwaluwen in de kunstnesten op het zelfde boerenerf accepteerden de vreemde krakers probleemloos.

XVII. VOGELTREKTELLINGEN:

Inleiding:
In 2008 stonden er twee najaarstellingen op het programma vanaf het uitkijkpunt in het Beneden-Dinkeldal, nabij de Sterrenwacht, te Lattrop. Door Natuurmonumenten is terplekke een uitkijkheuvel aangelegd met uitzicht op open agrarisch landschap, de Dinkel, een klein wetlandgebiedje en enkele bosschages en bossen.

Vogeltrektelling 21 september 2008

De eerste 5 tellers van de 11 deelnemers aan deze trektelling waren al voor "zonsopkomst" ter plaatse. De telperiode voor deze dag was gepland van 07.00 – 13.00 uur. Vanwege de mistige omstandigheden in de aanvangsfase (zicht soms minder dan 100 meter) moest er veel op geluid worden gedetermineerd. Hoewel we vooraf bevreesd waren voor een aanvankelijk koude ochtend, viel dit uiteindelijk reuze mee bij een bewolkte hemel en een temperatuur van om en nabij de 7 ° C. Zo heel nu en dan kwam zelfs een waterig zonnetje" te voorschijn en liep de temperatuur uiteindelijk nog met 10 graden op tot 17 ° C. Er was verder geen zuchtje wind te bespeuren, waardoor het geen overweldigende telochtend werd. Al met al telden we op de 21e september zo'n 1467 vogels, verdeeld over 57 soorten.

De scorelijst werd aangevoerd door de houtduif, waarbij voornamelijk sprake was van rondzwervende groepen. Een soort als de vink sprokkelde met kleine aantallen uiteindelijk nog 168 exemplaren bij elkaar en eindigde op de 2e stek. Niet geheel verrassend nestelde de kauw zich deze keer op de derdeplaats met 146 getelde exemplaren. De spreeuw eindigde - als te doen gebruikelijk - ook in de top 5, maar kwam niet verder dan een schamel aantal van 61 exemplaren De kokmeeuw bezette deze keer samen met de merel een gedeelde 5e stek, maar ook hier was het aantal van 58 niet bijster hoog. Bij elke telling de laatste jaren valt steevast op dat er redelijk wat blauwe reigers in de buurt rondzwerven. Deze keer waren het er 9. Het is duidelijk te merken dat deze soort, net als de ijsvogels, wel vaart bij de zachte winters van de afgelopen jaren.

Van roofvogeltrek was niet of amper sprake. Met 8 buizerds, 3 sperwers en 3 torenvalken was de "roofvogelkoek" gauw op, hoewel een overvliegende boomvalk ons vogelhartje toch even wat sneller deed kloppen. Aangezien we ons – tenminste als er voldoende mensen zijn – zo nu en dan opsplitsen om een groter deel van de gekanaliseerde Dinkel en het wetlandgebiedje tegenover de Sterrenwacht te bestrijken, spoorden we maar liefst 4 ijsvogels op. Dit beekjuweeltje doet het de laatste jaren weer bijzonder goed. Het aantal "watervogels" was deze keer beperkt. We kwamen niet verder dan 28 wilde eenden, 5 kuifeenden, 5 futen, 11 waterhoentjes en 11 meerkoeten. Wel vlogen nog een 5-tal aalscholvers over, evenals 2 watersnippen en zowaar kregen we nog 3 witgatjes voor de lens. De bekende "krenten"in de pap waren naast ijsvogels, witgatje, gele kwikstaart en boomvalk deze keer 5 kruisbekken, 2 tapuiten, een overvliegende kleine mantelmeeuw en een boompieper.

De torenvalk was een van de weinige roofvogels.

Vogeltrektelling 19 oktober 2008

Voor deze telling kwamen er 8 personen opdagen. De telperiode voor deze dag was gepland van 07.30 – 13.30 uur. Het was op het uitkijkpunt lange tijd allesbehalve warm met een temperatuurt van rond de 8 ° C bij een zuidwestelijke wind. Uiteindelijk kwam in de late ochtend toch het zonnetje nog tevoorschijn, waardoor het meteen wat aangenamer werd. De temperatuur liep uiteindelijk op tot circa 13 ° C.

Deze keer was het niet de houtduif, die de gelederen aanvoerde, maar zoals verwacht, de vink. In tegenstelling tot 21 september j.l. was er bij diverse soorten overduidelijk sprake van trek, wat ook tot uitdrukking komt in de aantallen. Bijna 78 % van alle getelde vogels had betrekking op de top 3, te weten vink (1423 exx), spreeuw (1224 exx) en koperwiek (1064 exx). Al met al telden we op 19 oktober 2008 maar liefst bijna 5000 vogels, verdeeld over 53 soorten. De scorelijst werd van meet af aan aangevoerd door de vink met in zijn kielzog de koperwiek. Met enkele grote groepen wurmde de spreeuw zich echter gaandeweg tussen beide genoemde soorten en wist op deze wijze alsnog de tweede plek te veroveren. Houtduif en kauw eindigden op grote achterstand; respectievelijk op de 4e en de 5e stek. Net als bij de telling op 21 september j.l. waren er deze keer wederom veel gaaien in de buurt van de telpost. Overduidelijk was ook bij deze soort nog steeds sprake van trek. Een soort als de witte kwikstaart kwam ook nog menigmaal voorbij, maar steeds alleen of in 2-tallen. Onze kleine zangertjes maakten op de tweede telochtend wederom goed gebruik van hun geliefde trekroute; de bosschages onder en langs de gekanaliseerde Dinkel. De soorten en de aantallen waren deze iets keer lager dan op 21 september j.l. Het waren vooral pimpel- kool- en staartmezen, die onze teldrift danig op de proef stelden, met respectievelijk 62, 42 en 30 exemplaren. Leuk waren daarbij ook een 5–tal goudhaantjes, 2 glanskoppen en 1 matkop. De tjiftjaf, zeker nog niet helemaal weg uit ons land, werd deze keer niet ontdekt. Ook vlogen er nog een 2-tal aalscholvers over, evenals 3 watersnippen en 9 kuifeenden.

De vink was zoals verwacht lijstaanvoerder.

Het weidevogellegioen was deze keer overduidelijk met een uitwedstrijd bezig, want er verscheen slechts één enkele kievit aan het firmament. Van roofvogeltrek was al helemaal geen sprake. Met 10 buizerds, 2 torenvalken en 1 sperwer (op de valreep) was de koek gauw op, hoewel een smelleken, die een prooi wist te slaan, het vogelhartje toch even wat sneller deed kloppen. Het aantal "schokschouderende" graspiepers (6) was deze keer gering. Daar stond tegenover dat er wel nog 41 veldleeuweriken overkwamen en warempel nog 3 boomleeuweriken. Ook kwamen nog 37 sijsjes over en waren zeker 3 groene spechten present.

Vergelijkingen van de 2 teldagen:

Van de twee teldagen die we dit jaar hebben georganiseerd, hebben we de top 10 onder elkaar gezet. Daarbij valt op dat soorten als vink, houtduif en spreeuw weliswaar wat stuivertje wisselen, maar steevast in de top 5 terug te vinden zijn. Zondag 19 oktober was gezien de aantallen duidelijk een dag met veel vogeltrek.

21 september 2008 Teltijd: 07.00 - 13.00 uur Aantal vogels: 1467 Aantal soorten: 57

1.	Houtduif	389	6.	Merel	58
2.	Vink	168	7.	Koolmees	49
3.	Kauw	146	8.	Holenduif	47
4.	Spreeuw	61	9.	Pimpelmees	46
5.	Kokmeeuw	58	10.	Zwarte kraai	40

19 oktober 2008 Teltijd: 07.30 – 13.30 uur Aantal vogels: 4941 Aantal soorten: 53

1.	Vink	1433	6.	Kokmeeuw	86
2.	Spreeuw	1224	7.	Pimpelmees	62
3.	Koperwiek	1064	8.	Koolmees	42
4.	Houtduif	470	9.	Veldleeuwerik	41
5.	Kauw	176	10.	Holenduif	41

XVIII. WORLDBIRDWATCH

Worldbirdwatch is een initiatief van BirdLife International, de wereldwijde organisatie voor de bescherming van vogels waarvan Vogelbescherming Nederland partner is. BirdLife organiseert jaarlijks een grensoverschrijdend vogelkijkweekend om het grote belang van vogeltellingen onder de aandacht brengen en een breder publiek te interesseren voor het fenomeen vogeltrek. In Europa werden dit jaar de tellingen gecoördineerd door de BirdLife Partner SOS in Slowakije.

De Nederlandse deelname

In ons land coördineerde Vogelbescherming Nederland deze massale vogeltelling, waaraan zo'n 100 vogelwerkgroepen, verdeeld over183 telposten deelnamen. Ook werden gegevens verkregen via de rubriek Trektellen.nl. Gezamenlijk telden al deze vogelaars 653.453 vogels in ons land; een absoluut record.

Onze deelname vanaf Schiermonnikoog

Worldbirdwatch 2008 viel als te doen gebruikelijk samen met onze jaarlijks terugkerende weekendexcursie naar Schiermonnikoog. Daar het evenement naar eigen inzicht mocht worden ingevuld, werd, net als in het verleden, besloten om niet de gehele dag een vaste trektelpost te bemannen, doch om het uur van locatie te wisselen. Dit is voor een eiland als Schiermonnikoog ook veel logischer, omdat je daar nu eenmaal te maken hebt met de getijdeninvloeden en inherent hieraan veel pleisterende en foeragerende wad- en watervogels. Vooraf was gepland dat de locaties per fiets, en voor wat betreft de kwelders te voet, bereikbaar moesten zijn. Geteld werd er van 07.30 uur tot 17.30 uur. Aan de telling op "Schier" deden circa 40 personen mee. De weersomstandigheden waren voor het trektellen redelijk goed, alhoewel de aanwakkerende wind de geluiddeterminatie behoorlijk beïnvloedde.

Een goed regenpak was zeker geen overbodige luxe bij Worldbirdwatch.

In de ochtenduren werden we verder tot drie keer toe "overvallen"door fikse regenbuien, waardoor een deel van de teltijd als schuiltijd moest worden benut. De voettocht langs en door de Kobbeduinen en vervolgens dwars door de kwelder verliep letterlijk en figuurlijk met behoorlijke hindernissen. Vanwege de zware regenval in de periode, voorafgaand aan onze komst, was het toch al moeilijke terrein zo mogelijk nog lastiger begaanbaar. Daar kwam nog bij dat we uitgerekend hier enkele zware regen- en hagelbuien over ons heen kregen. De strijd tegen de elementen leverde echter massa's vogels op, waaronder zeker 3 slechtvalken, 15 lepelaars, 9 kleine zilverreigers en enorme aantallen bonte strandlopers, scholeksters, wulpen en rotganzen.

Onze resultaten

Met de 18 deelnemers van onze vereniging en de spontane bijdrage van de vogelwerkgroep KNNV Wageningen en de ringers op het vogeltrekstation, waar die dag overigens de 100.000 ste vogel werd gevangen, leverde dit een score op van 33.842 vogels, verdeeld over 116 soorten. Daarmee namen we liefst 5 % van het landelijke totaal voor onze rekening. Een jaar eerder tijdens EuroBirdwatch 2007 kwamen onze telgegevens uit op 17.478 vogels, verdeeld over 128 soorten. Het leeuwendeel van de scorelijst op Schiermonnikoog kwam voor rekening van onze Vereniging. Zelf waren we namelijk goed voor de telscore van 24.399 vogels. De overige 9443 vogels werden met name aangeleverd door de collega-vogelaars uit Wageningen, die net als wij dat weekend bij de Kooiplaats waren ingekwartierd. Zij hielden zich gedurende de ochtenduren bezig met de trek over en langs zee, maar lieten zich ook later op de dag niet geheel onbetuigd op het eiland met soorten als Jan van Gent drieteenmeeuw, kleine-, middelste en grote jager en ijs- en sneeuwgors.

Laat in de middag ontvingen wij nog een aantal waarnemingen van de ringers bij het Groene Glop, waartoe een 4-tal bladkoninkjes en van enkele andere vogelaars, die regenwulpen en een bosruiter hadden waargenomen. De bekende vogelkrenten in de pap waren dit jaar: dwerg-, ijs- en sneeuwgors, oever- en waterpieper, bladkoning, Jan van Gent, lepelaar, grote- en Noordse stern, kleine zilverreiger, ijsvogel, kemphaan en bosruiter, smelleken en slechtvalk. Opvallend waren verder de waarnemingen van zomervogels als kluut, bonte vliegenvanger en zelfs nog bruine kiekendief en tuinfluiter. Ook de boerenzwaluw was nog met redelijke aantallen aanwezig.

De kemphaan was één van de 116 gespotte soorten.

Dat niet de vink en de spreeuw, doch de bonte strandloper en de scholekster op "Schier"de topscorelijst aanvoeren, zal bij mensen, die met enige regelmaat onze Waddeneilanden "aandoen" geen verbazing wekken. Opvallend was dat deze keer ook de wulp in de top 3 belandde. Het was jammer dat er op 4 oktober sprake was van een straffe zuidwestelijke wind, waardoor er nauwelijks tot geen sprake was van zeevogeltrek van betekenis. De dwerggors, die op het Noordzeestrand was neergestreken en door velen van dichtbij werd bekeken, trok veel bekijks. Ook enkele leden van onze Vereniging behoorden tot de gelukkigen. Ook veel bekijks trokken de 26 – 27 kleine zilverreigers op de Westerplas, evenals de 6 slechtvalken op het kweldergedeelte. Een voorzichtige schatting aan de hand van waarnemingen vanuit de jeep in datzelfde weekend maakt dat er pakweg in de eerste week van oktober naar schatting 20 – 25 slechtvalken op Schiermonnikoog verbleven.

Onderstaand de top 25 van WorldBirdwatch op Schiermonnikoog:

1	Bonte strandloper	9719	14	Steenloper	363
2	Scholekster	9410	15	Aalscholver	283
3	Wulp	3692	16	Slobeend	256
4	Kokmeeuw	911	17	Bontbekplevier	210
5	Rotgans	895	18	Putter	206
6	Spreeuw	841	19	Krakeend	199
7	Goudplevier	826	20	Pijlstaart	186
8	Bergeend	699	21	Kievit	163
9	Smient	560	22	Stormmeeuw	160
10	Zilvermeeuw	550	23	koperwiek	153
11	Kauw	541	24	Grote mantelmeeuw	151
12	Zilverplevier	500	25	Zwarte zee-eend	145
13	Wilde eend	400			

We kunnen met zijn allen terugzien op een zeer intensieve, maar daarnaast ook zeer enerverende vogeltrekdag, waarbij de soortendiversiteit wel een klein beetje hoger had mogen zijn, maar over de aantallen en over de stemming kunnen we dik tevreden zijn.

Voorzitter:	**G.J.M. Boerrigter** **Weerselosestraat 15** **7636 RK Agelo** **Tel. 0541-292289**
Secretariaat:	**J.H.J. Hoek** **Talensstraat 11** **7926 TK Kerkenveld** **Tel. 0528-361782**
Penningmeester:	**H.A.M. Schepers** **Akkerhuisweg 3** **7595 KJ Weerselo** **Tel. 0541-661255**
Rekeningnummer:	**RABO:144701332**
Rekeningnummer:	**GIRO:4809659**
Website:	**www.nvwgde grutto.nl**
E-mailvereniging algemeen:	**weidevogelbescherming@home.nl**
E-mail leden en donateurs administratie:	**Leonard.Rouhof@xs4all.nl**